

ORTAOKULLARDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN UZAKTAN EĞİTİME
YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Selami Koçak

Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Yüksek Lisans Tezi

Yeditepe Üniversitesi
2022

ORTAOKULLARDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN UZAKTAN EĞİTİME
YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Selami Koçak

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Bengisu Koyuncu

Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Yönetimi ve Denetimi
Yüksek Lisans Tezi

Yeditepe Üniversitesi

2022

ORTAOKULLARDA GÖREV YAPAN ÖĞRETMENLERİN UZAKTAN EĞİTİME
YÖNELİK TUTUMLARININ İNCELENMESİ

Onaylayanlar:

Dr. Öğr. Üyesi Bengisu KOYUNCU

(Tez Danışmanı)

(Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi)

.....

Doç. Dr. Yelkin D. COŞKUN

(Yeditepe Üniversitesi)

.....

Dr. Öğr. Ü. Onur SEÇKİN

(Yeditepe Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 20/05/2022

Onay Tarihi: / / 2022

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Ad Soyad Selami KOÇAK

İmza

ÖZET

Bu araştırmada ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim ile ilgili tutumları Covid 19 dönemi içerisinde ele alınmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim ve öğretim yılında İstanbul ili Pendik ilçesindeki ortaokullarda görev yapan 408 (kadın: 242, erkek: 166) öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmada demografik veriler araştırmacı tarafından geliştirilen “Yapılandırılmış Görüşme Formu”yla toplanmıştır. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına ilişkin veriler ise Ağır (2007) tarafından geliştirilen “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği” ile toplanmıştır. Ölçek iki alt boyuta (uzaktan eğitimin avantajları, uzaktan eğitimin sınırlılıkları) sahiptir. Ortaokul öğretmenlerinden toplanan veriler SPSS istatistik programı aracılığı ile analiz edilmiştir. Ayrıca alt problemlerin analizi amacıyla yüzde, frekans, t-testi, Kruskal-Wallis, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve ki kare istatistiksel teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına ilişkin ölçek puan ortalamaları 55.2 ile orta düzeyde bulunmuştur. Aynı zamanda ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarında; cinsiyet, öğrenim durumu, branş, görev yapılan okul türü ve teknolojiyi kullanma becerileri değişkenlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ancak mesleki kıdem sınırlılıklar alt boyutunda 16-20 yıllık kıdeme sahip ortaokul öğretmenlerinin 6-10 yıl arası kıdeme sahip ortaokul öğretmenlerine göre ortalamasının anlamlı şekilde yüksek olduğu görülmüştür. Uzaktan eğitime yönelik tutum ile ortaokul öğretmenlerinin internette geçirdikleri zaman arasında da anlamlı bir fark bulunmuştur. Araştırmanın sonucunda ortaokul öğretmenlerinin

uzaktan eğitimi daha profesyonel yönetebilmeleri için güncel teknolojileri etkili kullanabilecekleri hizmet içi eğitimler verilebilir. Okul yöneticileri uzaktan eğitime ulaşmada sorun yaşayan öğrencileri belirleyerek bu öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine dahil edilmesinde okulun imkanlarını kullanabilir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, Covid-19 döneminde uzaktan eğitim, uzaktan eğitime yönelik tutum

ABSTRACT

In this study, it was aimed to examine the attitudes of teachers working in secondary schools towards distance education. In the study, the attitudes of secondary school teachers towards distance education were discussed during the Covid 19 period.

The study group of the research consists of 408 (female: 242, male: 166) teachers working in secondary schools in the Pendik district of Istanbul in the 2020-2021 academic year. In the research, demographic data were collected with the "Structured Interview Form" developed by the researcher. Data on the attitudes of teachers working in secondary schools towards distance education were collected with the "Attitude Scale towards Distance Education" developed by Ağır (2007). The scale has two sub-dimensions (advantages of distance education, limitations of distance education). Data collected from secondary school teachers were analyzed using the SPSS statistical program. In addition, statistical techniques percentage, frequency, t-test, Kruskal-Wallis, One-Way Analysis of Variance (ANOVA) and chi-square were used for the analysis of sub-problems. According to the findings of the study, the average score of the scale regarding the attitudes of secondary school teachers towards distance education was found to be at a moderate level with 55.2. At the same time, in the attitudes of secondary school teachers towards distance education; It was seen that there was no statistically significant difference according to the variables of gender, education level, branch, school type and technology use skills. However, in the sub-dimension of limitations of professional seniority, it was observed that the average of secondary school teachers with 16-20 years of seniority was significantly higher than those of secondary school teachers with 6-10 years of seniority. A significant difference was also found between the attitude towards distance education and the time spent by secondary school teachers on the Internet. As a result of the research, in-service training can be

provided for secondary school teachers to use current technologies effectively so that they can manage distance education more professionally. School administrators can identify students who have problems in accessing distance education and use the school's facilities to include these students in the distance education process.

Keywords: Distance education, distance education in the Covid-19 period, attitude towards distance education

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırma Problemi	6
1.2. Alt Problemler.....	6
1.3. Araştırmanın Amacı	7
1.4. Araştırmanın Önemi.....	7
1.5. Sayıtlılar	11
1.6. Sınırlılıklar	12
1.7. Tanımlar	12
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	14
2.1. Uzaktan Eğitim.....	14
2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	19
2.2.1. Dünyada Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi.....	19
2.2.2. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi	27
2.3. Uzaktan Eğitimin Ortaya Çıkış Nedenleri	35
2.4. Uzaktan Eğitimin Amaçları.....	38
2.5. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Teknolojiler	39
2.6. Uzaktan Eğitimde Öğretmen Ve Öğrenci Rollerini	42
2.6.1. Uzaktan Eğitimde Öğretmen Rollerini	42
2.6.2. Uzaktan Eğitimde Öğrenci Rollerini	45
2.7. Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme	48
2.8. Uzaktan Eğitim Ve Geleneksel Eğitimin Karşılaştırması.....	51
2.9. Uzaktan Eğitimin Özellikleri	55
2.10. Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Sınırlılıkları	59
2.10.1. Uzaktan Eğitimin Avantajlı Yönleri	59
2.10.2. Uzaktan Eğitimin Sınırlı Yönleri	63

2.11. Uzaktan Eğitimle İlgili Yapılan Çalışmalar	66
2.11.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar	66
2.11.2. Dünyada Yapılan Çalışmalar	73
3. YÖNTEM	78
3.1. Araştırmanın Modeli	78
3.2. Çalışma Grubu	78
3.3. Veri Toplama Araçları	80
3.3.1. Yapılandırılmış Görüşme Formu	80
3.3.2. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	80
3.4. Verilerin Toplanması	81
3.5. Verilerin Analizi.....	81
4. BULGULAR	83
5. SONUÇLAR ve ÖNERİLER	92
5.1. Sonuçlar.....	92
5.1.1. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin Sonuçlar	92
5.1.2. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçları	93
5.1.3. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Öğrenim Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçları	94
5.1.4. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Branş Değişkenine İlişkin Sonuçları	95
5.1.5. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Sonuçları.....	95
5.1.6. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Görev Yapılan Okul Türü Değişkenine İlişkin Sonuçları	96
5.1.7. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Teknoloji Kullanma Becerilerine İlişkin Sonuçları.....	97
5.1.8. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İnternette Geçirilen Zaman Değişkenine İlişkin Sonuçları	98
5.2. ÖNERİLER	99
5.2.1. Gelecekte Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler	100

KAYNAKÇA.....	102
EKLER.....	120

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1. Bazı Ülkelerdeki İlk Uzaktan Eğitim Uygulamaları Ve Başlangıç Tarihleri	23
Tablo 3. 1. Katılımcılara Ait Demografik Veriler	79
Tablo 3. 2. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Katsayı Değerleri.....	80
Tablo 3. 2. Veilerin Normallik Sonuçları.....	82
Tablo 4. 1. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular	83
Tablo 4. 2. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki T-Testi Sonuçları	84
Tablo 4. 3. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Öğrenim Durumları Arasındaki T-Testi Sonuçları.....	84
Tablo 4. 4. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Branş Değişkeni Arasındaki ANOVA Sonuçları.....	85
Tablo 4. 5. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Mesleki Kıdem Değişkeni Arasındaki ANOVA Sonuçları	86
Tablo 4. 6. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Görev Yapılan Okul Türü Değişkeni Arasındaki ANOVA Sonuçları	88
Tablo 4. 7. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Teknolojiyi Kullanma Becerileri Arasındaki Kruskal-Wallis Sonuçları.....	89
Tablo 4. 8. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile İnternette Geçirdikleri Zaman Değişkeni Arasındaki ANOVA Sonuçları	90
Tablo 4. 9. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin İnternette Geçirdiği Zamanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Ki- Kare Testi Sonuçları.....	91

KISALTMALAR LİSTESİ

FATİH	: Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi
EBA	: Eğitim Bilişim Ağı
TDK	: Türk Dil Kurumu
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
FONO	: Açıköğretim Kurumu, Uzaktan Eğitim
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu
YAYKUR	: Yaygın Yükseköğretim Kurumu
ODTÜ	: Ortadoğu Teknik Üniversitesi
YÖK	: Yükseköğretim Kurumu
SVSU	: Swami Vivekanand Subharti Üniversitesi
IGNOU	: Indira Gandhi Ulusal Açık Üniversitesi

1. GİRİŞ

Yirmi birinci yüzyılın başlarından itibaren yaşamın her alanını etkileyen teknoloji eğitim alanını da önemli ölçüde etkilemiştir. Son yıllarda internet teknolojilerinde meydana gelen değişimle eş zamanlı çevrimiçi etkileşimler geçmişe oranla daha da yaygınlaşmıştır. Çeşitli alanlarda yürütüldüğü gibi eğitim alanında da çevrimiçi çalışmalar yürütülerek ortak içerikler üretilmektedir. Öğretmenler, etkileşimli teknolojik ortamlara her geçen gün daha çok adapte olmakta, bu ortamları meslek hayatlarında daha çok kullanmakta ve günümüz teknolojilerini eğitim-öğretim faaliyetlerine daha çok uyarlamaktadır (Borich, 2017).

COVID-19 salgını önlemleri kapsamında alınan tedbirlerle normal seyri tamamıyla değişen hayat, diğer bütün alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da kendi yeni normalini yaratmıştır. Zorunlu tecrit döneminde, dünyada 185 ülkede yaklaşık 1.7 milyar öğrenci her gün okula giderken ani ve beklenmedik bir gelişme sebebiyle süresi tahmin edilemeyecek bir şekilde eve kapanmak zorunda kalmışlardır. Covid-19 pandemisi ile birlikte bütün dünyada okulların ve üniversitelerin eğitime ara vermesiyle küresel olarak öğrencilerin yaklaşık %90'ı eğitimden uzak kalmıştır (UNESCO, 2020). Bu durum salgının eğitimsel etkisini maksimum seviyede azaltmak için ülkelerin stratejiler geliştirmesi ve uygulaması için acil adımlar atmasını zorunlu hale getirmiştir (Fernando ve Schleicher, 2020).

Sürekli değişen ve gelişim gösteren teknoloji, günlük hayatta insanların vazgeçilmez bir unsur haline gelmiştir. Bu vazgeçilmezlik insanların teknolojik gelişmeleri iyi algılayıp öğrenmelerini, teknolojiden yararlanmayı etkin bir şekilde bilmelerini ve teknolojik gelişmelere ayak uydurmayı zorunlu hale getirmiştir (Bacanak vd., 2003). Teknolojik ilerlemeler sosyal değişmeyi de beraberinde getirmektedir. İletişim alanında meydana gelen

gelişmeler dünyayı birbirine yaklaştırmakta ve mesafeleri kısaltmaktadır. Öyle ki insanlar artık ceplerinde taşıdığı telefonlar ile şahit oldukları herhangi bir olayı kaydederek anında belgeleyebilmekte ve anında istediği yere gönderebilmektedir (Kaymakcı vd., 2008).

Eğitim kişilerde var olan yetenekleri ortaya çıkaran önemli bir olgudur. Kişisel ve toplumsal hedeflere ulaşmada önemli etkileri nedeniyle her dönem önemsenerek üzerinde durulmuştur. Eğitimin toplumsal gelişimdeki rolü nedeniyle tarihsel süreç içerisinde farklı yöntemler ve stratejiler kullanılarak çağın ihtiyaçlarını karşılanması amaçlanmıştır. 21. yy'da bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişme eğitimde yeni eğitim olanakları sunmaktadır (Yıldız, 2015). Teknoloji ve eğitim kelimelerinin bileşiminden eğitim teknolojisi meydana gelmiştir. Tarihsel süreç içinde incelendiğinde eğitim ve teknoloji arasında yakın bir ilişkinin olduğu görülmektedir (Bircan vd., 2003).

Toplumsal değişim, teknoloji ve eğitim birbiri ile karşılıklı etkileşim halindedir. Teknolojideki hızlı değişimler ise, bu süreçte teknolojinin yönlendirici etkisinin daha fazla olmasına neden olabilir. Teknolojideki gelişim ve eğitim gereksinimleri, uzaktan eğitimde sosyal ağ kullanımının iyi bir seçim olabileceğine işaret etmektedir (Uça Güneş, 2016).

İletişim ve bilgi teknolojilerindeki gelişim yaşamımızı etkilemektedir. Artık iki kişinin iletişim kurması için aynı mekânda olmasına gerek kalmamıştır. Zaman açısından da durum benzer şekildedir. İnsanın zamana ve mekâna bağlı kalmaması anlamına gelen bu durum eğitimde de etkisini göstermiştir. Eğitimin daha kolay erişilebilen ve kapsayıcı olmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır. Kişiler zaman ve mekâna bağlı kalmaksızın eğitim imkânına uzaktan eğitimle ulaşabilmektedir. Yüz yüze eğitim yöntemi, eğitimde en sık kullanılan ve tercih edilen yöntem olsa da yanında büyük avantajlar sunan uzaktan eğitim yöntemi seçeneği yer almaktadır (Kocayığıt ve Uşun, 2020).

Bu gelişmeler ışığında uzaktan eğitim sisteminde yenilikler yapılarak kullanılmaya başlamıştır. 18.yy başlarında posta ile başlayan uzaktan eğitim, günümüz teknolojik imkânlarından yararlanarak büyük kitlelere ulaşma imkânı bulmuştur (Ak, Oral ve Topuz, 2018).

Alexander Graham Bell “Hazırlık, herhangi bir şeyden önce başarının anahtarıdır.” der. Fakat COVID-19 bizlere planlama ya da hazırlık yapma zamanı sunmadı, bu yüzden de “bilinmeyen” ya da “yeni normal” olarak da adlandırılmaktadır. Ancak özellikle öğretmenlerimiz ve öğrencilerimiz gibi titiz ve disiplinli günlük programlara dayalı insanlar bunu normal olarak hissetmemektedir. Dünyadaki herkes, COVID-19'dan etkilenen meslekler ve topluluklar arasındadır; ancak öğretmenler ve öğrenciler bir yandan günlük programlarını sürdürmeye çalışırken diğer yandan geleceğe uyum sağlama, durumun üstesinden gelme ve yeni sisteme hazırlanma anlamında iyi, kötü benzersiz deneyimler yaşamaktadır (Haverback, 2020).

Uzaktan eğitim sisteminin kullanımı öncelikle kurslar ile başlamış ve insanların uzaktan eğitim yoluyla belirlenmiş eğitimleri alarak gelişimleri hedeflenmiştir. Daha sonra üniversite düzeyinde eğitimlerde kullanılmaya başlamış ve görsel ve işitsel iletişim araçlarından faydalanmıştır. Uzaktan eğitimde öncelikle altyapının oluşturulması ile ilgili çalışmalar yapılarak öğrenci seviyesine uygun içerikler geliştirilmiştir. Öğrenimin bireysel düzeyde yapılması nedeniyle bireysel eğitime uygun hale getirilmesi amaçlanmıştır. Bilgiye erişim ile ilgili teknolojilerin gelişmesi ile birlikte uzaktan eğitimin uygulanması kolaylaşmıştır. Günümüzde hareket halinde bile eğitim faaliyeti yapmak mümkün hale gelmiştir (Parkinson, Fischer ve Manstead, 2005).

Uzaktan eğitim, geleneksel eğitimin coğrafi, kültürel, ekonomik veya çeşitli diğer şartlardan dolayı tüm öğrencilere sunamadığı fırsat eşitliğini engelleri ortadan kaldırarak

sunabilmektedir. Uzaktan eğitim daha zengin ve esnek bir öğretim ortamı meydana getirilmesine fırsat vermesi bakımından eğitim alan kişilere daha etkili öğrenme fırsatı vermekte ayrıca içinde barındırdığı özellikleriyle eğitim maliyetinin de düşmesine önemli katkılar sağlamaktadır. Bu özellikler uzaktan eğitimin ne derece önemli olduğunu gözler önüne sermektedir (Özbay, 2015).

Uzaktan eğitimde, eğitim ortamı için yazılımlar geliştirilmiş ve eğitim sistemi kurulmuştur. Kurulan sistem ağ üzerinden kişiler e-öğrenme programları kullanılarak ulaştırılan sistemlere dönüştürülmüştür (Nichols, 2003). Uzaktan eğitim ağ üzerinden senkron (eş güdümlü) ve asenkron (eşgüdüksüz) olarak yürütülmektedir. E-öğrenme ortamında çok sayıda görsel ve işitsel eğitici materyaller bulunması sağlanmaktadır. Eğitimler eş zamanlı olarak bir arada bulunmayan öğretmen ve öğrencilerin aynı zamanda bir araya gelmesini sağlayarak etkileşim ile ders yapılmasını sağlamaktadır. Yüz yüze eğitime yakın biçimde eğitim yapılabilir (Moore, 1989). Sanal ortamlarda etkileşim, duyuşsal özelliklerin oluşumunda ve öğrenmenin etkililiğinde önemli rol oynar (Parkinson, Fischer ve Manstead, 2005). Bunun anlamı; uzaktan eğitim faaliyetlerinde öğrenci, eğitici, ara yüz, içerik gibi bileşenler arasındaki etkileşimin gücünün öğrencinin tutum, güdülenme, ilgi gibi duyuşsal özelliklerini etkilemesidir. Bu durum, aynı zamanda sanal ortamlarda eğitimin kalitesini de belirler. Garrison, Anderson ve Archer'a (2000) sanal öğrenme ortamında bireylerin duyuşsal özelliklerinin olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir. Cookson (1989) tarafından yapılan araştırmalarda ise teknik alt yapının önemsendiğini ve gündemde tutulduğunu belirtirken bireylerin sosyal ve psikolojik durumlarının ihmal edildiğini ve yeteri kadar araştırılmadığını belirtmektedir.

Aralık 2019 itibariyle hayatımıza giren COVID-19 salgınının yayılmasına ilişkin artan endişeler ve virüsü kontrol altına alma amacıyla yapılan çalışmalar neticesinde dünya

çapında çevrim içi eğitim hareketleri hızlanmıştır. Bu hareketlenmeler neticesinde iş-yaşam dengeleri değişmiş, hizmet sektöründen eğitim sektörüne kadar her alan etkilenmiştir (Houlden ve Veletsianos, 2020). Covid-19 pandemisi nedeniyle çok hızlı bir şekilde yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçiş yapılmış ve dersler uzaktan eğitimin gereklerine uygun bir şekilde web tabanlı olarak gerçekleştirilmiştir. Bu hızlı geçiş öğretmen rollerinde çeşitli değişimlere yol açmış ve günümüzde görev yapmakta olan öğretmenlerin uzaktan eğitime adapte olması, bu doğrultuda öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, uzaktan eğitimin gereklerini yerine getirebilecek bilgi ve becerilere sahip olması gibi özelliklere sahip olmaları gerekliliğini ortaya koymuştur (Kurnaz vd., 2020).

Uzaktan eğitimin verimliliğini etkileyen ana unsurların başında öğrenme sürecinin vazgeçilmez bir parçası olan öğretmenlerin uzaktan eğitim hakkındaki tutumları gelmektedir. Uzaktan eğitime karşı tutumlarının olumlu yönde gelişim göstermesi öğrencilerin düşüncelerini de olumlu yönde etkileyerek uzaktan eğitimin etkisinin ve veriminin artırılmasını sağlayabilir. Uzaktan eğitime yönelik olumsuz tutum ve algı geliştiren öğretmenler ise bu eğitimin avantajlarından etkin bir şekilde yararlanamayacakları için onların bu tutum ve algıları uzaktan eğitim-öğretim sürecindeki faaliyetleri de olumsuz bir şekilde etkileyeceğinden uzaktan eğitimde veriminin düşmesine sebep olabilir (Karatepe vd., 2020; Kurnaz vd., 2020). Bu yüzden ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının ortaya konulması ve öğretmenlerin bu tutumlarının olumlu yönde gelişim gösterecek bir seyir izlemesi web tabanlı uzaktan eğitimin daha etkili sonuçlar vermesi açısından önemli ve gereklidir. Uzaktan eğitim ile ilgili yapılan araştırmalar, günümüzde ve gelecek dönemlerde önemini koruyacağını hatta daha da artıracığını göstermektedir. Uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitimin alternatifi olmaktan çok en az onun kadar etkili olacağı beklentisi bu eğitimi öğrenciler üzerinde uygulayacak olan ortaokullarda

görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutum ve davranışlarının nasıl ve ne düzeyde olduğunu belirlenmesini ve bu konunun incelenmesini gerekli kılmaktadır.

1.1. Araştırma Problemi

Araştırmanın problemi: “Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir.

1.2. Alt Problemler

1. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?
2. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları öğrenim durumu değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?
3. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları branş değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?
4. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları mesleki kıdem değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?
5. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları görev yapılan okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları teknolojiyi kullanma becerileri değişkenine göre bir farklılık göstermekte midir?
7. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile internette geçirdikleri zaman değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Yapılan bu araştırma ortaokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin uzaktan eğitim hakkındaki tutumlarının neler olduğunun incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Uzaktan eğitime yönelik ortaokul öğretmenlerin tutumlarının düzeyi belirlenirken; cinsiyet, eğitim durumu, branş, mesleki kıdem, görev yapılan okul türü, öğretmenin teknolojiyi kullanma becerisi ve ortaokul öğretmenlerinin internette geçirdiği zaman gibi değişkenler incelenmiştir. Ayrıca bu çalışmada ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimle ilgili tutumlarının araştırmanın problemi ve alt problemleri arasında anlamlı ilişkilerin olup olmadığı ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı, açıklamalarında pandemi sürecinde kullanılan uzaktan eğitimden vazgeçilmeyeceğini ve ileri dönemlerde hem yüze yüze hem de uzaktan eğitimin beraber kullanılacağını planlamaktadır (MEB, 2021). Hibrit eğitim olarak isimlendirilen bu eğitimin devam edecek olması, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin tutumlarının belirlenerek varsa aksaklıkların giderilmesi açısından önemlidir. Yapılan araştırmaya ortaokul öğretmenleri özelinde ulaştığı sonuçlar açısından incelendiğinde bu konuda çalışacak olan araştırmacılara uzaktan eğitimin öğretmenler tarafından değerlendirilmesi konusunda katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Geçmişten günümüze kadar gelen süreçte teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitim-öğretim kavramları da değişmiştir. Bilginin iletimi ve paylaşımı amacıyla kullanılan teknolojiler bir yönüyle eğitim-öğretim faaliyetlerinde de kullanılmakta ve bilgi, gelişen teknoloji sayesinde daha çok sayıda insana ulaşabilmektedir. Günümüzde iletişim teknolojileri sayesinde

bilgilerin yer değiştirmesi ve aktarımı kolaylaşmaktadır. Bu durum ise e-öğrenme ve uzaktan eğitim kavramlarını karşımıza çıkarmaktadır. E-öğrenme, eğitim uygulamalarının teknolojik araçlar aracılığıyla uygulanması veya kazandırılması hedeflenen davranışların teknolojik araçlar ile aktarılması anlamına gelirken; uzaktan eğitim, birbirinden farklı mekânlardaki eğitmen ve öğrencilerin eğitim öğretim materyallerinin bir araya getirilmesiyle yapılan eğitim öğretim uygulamalarıdır. Bu bilgilerden anlaşılacağı gibi uzaktan eğitim, e-öğrenme uygulamalarını ve faaliyetlerini de içine alan daha geniş bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır (Gülbahar, 2019). Uzaktan yapılan eğitimin ilk dönemlerinde mektup kullanılmaktayken tarihsel süreç içerisinde teknoloji alanında meydana gelen önemli ilerlemeler uzaktan eğitimi daha da gelişmesini sağlamıştır (Kaya, 2002).

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi bilgiye ulaşma ve bilginin paylaşılması konularında da bir değişim meydana getirmiştir. Sürekli değişen dünyaya uyum sağlayabilmek amacıyla insanlar sürekli kendilerini geliştirmek ve meydana gelen değişimleri takip etmek kısacası çağa ayak uydurmak zorunluluğu hissetmektedirler. Teknoloji artık çağımızın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Teknoloji pek çok alanda yenilik ve değişimi beraberinde getirmesiyle birlikte elbette eğitim-öğretim faaliyetlerinde de ciddi değişim ve yenilikleri beraberinde getirmiştir. Eğitimciler, eğitim-öğretim faaliyetlerinde verimi artırmak ve bireysel farklılıktan kaynaklanan ihtiyaçlara cevap verip öğretim yöntemlerini çeşitlendirmek amacıyla teknolojiyi kullanırlar. Çeşitli ülkeler teknolojiyi kendi eğitim ortamlarıyla bütünleştirmek için çeşitli çalışmaları yapmaktadırlar (Soran ve Akkoyunlu, 2006).

Pandemi sebebiyle can kayıpları yaşanmaya başlamış ve bu durum insanlar üzerinde baskı oluşturmuştur. Bu nedenle ülkeler çeşitli önlemler alarak insan yaşamını etkileyecek kısıtlamalar geliştirmiştir. Yaşanan bu olağan dışı durum eğitimin devamlılığını etkilemiştir

(Zhou, Li, Wu ve Zhou, 2020). Küresel olarak COVID-19 pandemisi birçok ülkede eēitim sistemini etkileyerek eēitimin uygulanma biçiminde bazı zorunlu deēiēikliklere neden olmuē ve bu kapsamda ülkeler geleneksel olarak yapılan yüz yüze eēitim yerine uzaktan eēitime geiē yapmıēlardır (Al Lily vd., 2020).

Dünyadaki diēer ülkelerde olduēu gibi Türkiye’de de Milli Eēitim Bakanlığı eēitim ortamlarını teknolojiyle btnleētirme alıēmaları yapmaktadır. Milli Eēitim Bakanlığı bu amaçla FATİH (Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileētirme Hareketi) Projesini hayata geirmiētir (Aktürk ve Delen, 2020). Milli Eēitim Bakanlığı FATİH Projesi dıēında EBA (Eēitim Biliēim Aēı) platformunu da geliētirilmiētir. EBA aracılıēıyla pandemi öncesinde de uzaktan eēitim faaliyetleri asenkron bir ŗekilde yrtlmētır. Senkron ŗekilde EBA üzerinden canlı ders yapılması ise pandemi sonrasında tüm okulların yüz yüze eēitimine ara verilip uzaktan eēitime geçilmesiyle gerekleēmiētir.

2019 yılı sonlarında dünyada yayılmaya baēlayan Covid-19 pandemisi insanların saēlıēını tehdit etmeye baēlamıētır. Bu salgın hastalık sebebiyle pek çok faaliyeti aksaklıēa uērattıēı gibi eēitim alanında da eēitli aksaklıklara neden olmuētur. Türkiye’de 11 Mart 2020 tarihinde ilk vaka grlmētır (Saēlık Bakanlığı, 2020). 13 Mart 2020 tarihine gelindiēinde ise eēitim ēretim faaliyetlerine ara verilerek bu faaliyetler EBA TV ve ēretmenlerin uzaktan devlendirilmesiyle srdrlmētır. Sonraki süreçte Nisan 2020’ye gelindiēinde eēitli programlar ve EBA canlı ders uygulaması aracılıēıyla uzaktan dersler yapılmaya baēlanmıētır. Bundan sonra ēretmen ve ērenciler Covid-19 pandemisi nedeniyle ortaya çıkan bu yeni duruma hızlı bir ŗekilde adapte olmak zorunda kalmıēlardır. 2020-2021 eēitim-eēretim yılına gelindiēinde canlı dersler devam etmiē ve 2020 bahar döneminden bir nebze tecrübe sahibi olan ēretmen ve ērenciler yeni dönemde uzaktan eēitime daha çabuk uyum

sağlamışlardır. 2021 yılına gelindiğinde de uzaktan eğitim devam etmiş öğretmen ve öğrenciler uzaktan eğitim konusundaki tecrübelerini artırmışlardır.

Teknolojik ilerlemeler, eğitim alanında çeşitli reformların yapılmasının gerekliliğini gözler önüne sermiş, eğitimin zaman ve mekândan bağımsız hale getirilip daha geniş kitlelere ulaştırılmasını sağlayarak eğitimi eskisinden daha ekonomik hale getirmeyi de mümkün kılmıştır. Bu sebeple uzaktan eğitim hem ülkemizde hem de dünyada pek çok kurumun gündemine oturmuş ve daha çok tercih edilir bir hale gelmiştir. Uzaktan eğitim, geleneksel yüz yüze eğitimin bir seçeneği olarak düşünülmesinden ziyade, onun kadar etkili ve verimli bir seçenek olarak düşünülmektedir. Uzaktan eğitim, çok çeşitli alan ve düzeylerde coğrafi, fiziksel, ekonomik ve sosyal engelleri aradan kaldırarak herkesin öğrenim hakkından etkin bir şekilde yararlanmasını sağlamaya olanak tanıyacak bir eğitim modeli olarak karşımıza çıkmaktadır (Yılmaz ve Düğenci, 2010).

Uzaktan eğitimin bütün bu özelliklere sahip olması günümüzde ve gelecek dönemlerde önemini koruyacağını hatta daha da artıracığını göstermektedir. Uzaktan eğitimin, yüz yüze eğitimin alternatifi olmaktan çok en az onun kadar etkili olacağı beklentisi bu eğitimi öğrenciler üzerinde uygulayacak olan ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime karşı tutum ve davranışlarının ne seviyede olduğunu belirlenmesini ve bu konunun incelenmesini gerektirmektedir. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi uzaktan eğitimin daha etkin yürütülebilmesi açısından son derece önemlidir. Ayrıca bir yıldan uzun süredir devam etmekte olan uzaktan yürütülen eğitim konusunda tecrübeli olan eğitimcilerin bu tarz eğitim hakkında olumlu bir izlenim geliştirip geliştirmediği de araştırmanın sonucunda belirlenecek olması mevcut araştırmanın önemini daha da artırmaktadır.

Pandemi dönemi öncesinde öğretmenler geçmişte uzaktan eğitim yapma tecrübesine sahip değilken günümüzde öğretmenlerin çok büyük bir kısmının bu konuda en az bir yıllık tecrübeleri bulunmaktadır. Bir araştırmadaki katılımcıların önceki yaşantılarında teorik olarak bildikleri fakat fiili olarak tecrübe etmedikleri herhangi bir olguya karşı tutumları ölçülürken her zaman objektif sonuçlar alınamayabilir. Nitekim ölçülmek istenen uzaktan eğitim tutumuyla ilgili katılımcılar geçmiş yaşantılarında deneyim sahibi olduklarında katılımcıların yani ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin bu deneyimlerinin mevcut araştırmaya daha net bir şekilde yansıtacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın bir önemi de ortaokullarda görev yapan uzaktan eğitim konusunda tecrübeli olan ortaokul öğretmenlerinin tutumlarının nasıl bir değişim gösterdiğini, bu tutumların nasıl bir süreç izlediğini ve uzaktan eğitim deneyimlerinin uzaktan eğitim tutumlarına yansıtıp yansımadığını da ortaya koyması açısından önemlidir. Uzaktan eğitim ile ilgili yapılan araştırmalara, Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Tarama Merkezi'nde erişime açık olan tezler ve bilimsel makaleler incelendiğinde özellikle mesleki ve teknik eğitim alanında yapıldığı görülmektedir. Araştırmanın ortaokullarda yapılması araştırmanın önemini artırmaktadır. Mart 2019 ile başlayan uzaktan eğitim süreciyle ilgili öğretmen tutumlarının öğrenilmesinin Eğitim Bilişim Ağı ve Öğretmen Bilişim Ağı'nda gerekli içeriklerini oluşturulmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

1.5. Sayıtlar

Bu araştırmaya katılan ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını incelemek amacıyla kullanılan uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeğine verdikleri cevapların gerçeği yansıttığı, cevapların samimi olduğu ve kişisel bilgi formuna verilen cevapların doğru olduğu varsayılmıştır. Ayrıca veri toplama amacıyla katılımcılara

uygulanan uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeğinin araştırmanın belirlenen hedeflerine uygun olduğu varsayılmıştır.

1.6. Sınırlılıklar

Bu çalışma, 2021-2022 sezonunda İstanbul ilinin Pendik ilçesinde bulunan tüm ortaokullarda görev yapmakta olan tüm ortaokul branş öğretmenleriyle ve 2007 yılında Fatma AĞIR tarafından geliştirilen uzaktan eğitime karşı tutum ölçeği ve katılımcılara uygulanan kişisel bilgi formuyla sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Uzaktan Eğitim: Farklı ortamlarda bulunan öğretmen ve öğrencilerle gerçekleştirilen sistematik öğretme ve öğrenme etkinlikleridir. Son yıllarda uzaktan eğitim; eğitimin çeşitli teknolojik araçlar yoluyla farklı mekânlardaki öğrencilere uygulanması olarak tanımlanmaktadır (Kaya, 2002).

Tutum: Bir sorunun ele alınış biçimi, bir kimsenin bir sorun karşısındaki durumu, tutulan yol ve davranış anlamlarına gelmektedir (TDK, 2021).

COVID-19 Pandemisi: Covid-19, genelde solunum yolu belirtileriyle baş gösteren bir virüstür. Pandemi ise bir hastalık veya virüsün ülke ve kıtaları kapsayacak kadar geniş alanlara yayılım göstermesidir. Covid-19 Pandemisi, bu virüsün hızlı bir şekilde dünyayı etkisi altına alması olarak tanımlanabilir (Sağlık Bakanlığı, 2020).

COVID-19 Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim: Covid-19 pandemi sürecinde çoğunlukla bilişim teknolojileri aracılığıyla eğitici ve öğrenenlerin farklı mekanlarda bulunarak eş

zamanlı veya eş zamansız şekilde eğitim-öğretim faaliyetlerini gerçekleştirme biçimi olarak tanımlanabilir (Keskin ve Özer Kaya, 2020; Demir ve Özdaş, 2020).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim denildiğinde tek bir uygulamadan bahsedilemez. Uzaktan eğitimde kullanılan birden fazla metot bulunmaktadır. Uzaktan eğitimin genel ve geniş bir tanımı yapılacak olursa aynı ortamda olmayan öğretici ve öğrencilerin çeşitli teknolojiler kullanılarak öğrenilmesi planlanan bilgi ve becerilerin öğretildiği bir eğitim sistemi olarak tanımlanabilir (Yadigar, 2010).

Değişim, en değişmez kural olarak devam ederken teknoloji yerinde durmamış hatta son yıllarda daha da artarak devam etmiştir. Eğitim de teknolojinin gelişimden payına düşeni alarak gelişmiştir. İnsanların kendilerini geliştirmeleri değişen çağın gereklerine ayak uydurmaları için uzaktan eğitim yardımcı olmaya başlamıştır (Gökçe, 2008). İletişim için insanların artık aynı mekânda bulunmasına gerek kalmamıştır. Bu değişim birçok sektörü etkilerken eğitim sektörünü de etkilemiş ve birlikte ahenkli bir eğitim süreci tasarlanabilmiştir (Elitaş, 2017).

Değişim, her an her yerde dünyada ve Türkiye’de etkisini göstermektedir. İletişim ve bilişim teknolojileri gelişirken bundan faydalanan eğitim de uzaktan eğitimi geliştirmiştir. Bu değişim sadece eğitimi değil eğitim sisteminin kullandığı içerikleri de zenginleştirmiştir. Eğitim sistemi içerisinde kullanılan tüm eğitim materyalleri uzaktan eğitim de de kullanılabilir. Artık öğrenciler sadece sözlü eğitimden değil bunların desteklendiği görsellerden de faydalanmaktadır (Gürses ve Demiray, 2009).

Uzaktan eğitimin en güçlü yönü istenilen zaman istenilen yerde belirledikleri teknolojik cihazlar (tablet, bilgisayar, cep telefonu vs.) ile eğitim almasına olanak sağlamaktadır.

Uzaktan eğitimde eğitim verenlerle eğitim alanlar arasındaki iletişim kurulması yeterlidir. İletişim ve teknoloji görüntülü iletişime destek vermektedir. Özetle uzaktan eğitimi eğitim almak isteyen kişinin eğitim veren ile iletişim araçları ile iletişim kurarak yapılması olarak tanımlanabilir. Eğitim veren ile eğitim alanların aynı yerde bulunmasına gerek yoktur. Öğrenen ile öğretmenin aynı yerde olmasına gerek olmadığı gibi çok uzakta yerlerde de olabilir. Önemli olan eğitim esnasında ortamın sessizliğinin korunmasıdır (Bozkurt, 2017).

Uzaktan eğitim; eğitim veren yani davranış değişikliği oluşturacak kişi ile eğitim alan yani bilgi ve beceri kazanmak isteyen kişilerin görüntülü iletişime olanak veren cihazlar ile (cep telefonu, bilgisayar, tablet) eğitimin yapılmasıdır. Uzaktan eğitim istenilen zamanda ve belirledikleri mekânlarda eğitim alma imkânı vermektedir (Koçdar, 2006).

Bu bahsedilen etkileşimli ve eş güdümlü olan ilişki herhangi bir bilişim teknolojisiyle yapılabilmektedir (Bozkurt, 2017). Genel olarak özetlenecek olursa uzaktan eğitimin yüz yüze eğitimden farkı aynı mekânda olmadan eğitimin iletişim araçları kullanılarak gerçekleştirilmesidir. Uzaktan eğitimde eğitim alacak kişinin yaşı ve eğitim düzeyine bakılmaksızın herkes aynı eğitimi alabilmektedir. Uzaktan eğitimin güçlü yönlerinden bir tanesi de bu özgürlüğü insanlara sağlamasıdır (Ülkü, 2018).

Uzaktan eğitim faaliyetlerinde çoklu ortama imkân veren sitemlerin kullanımı bu eğitime bir tanımlama getirilmesini zorlaştırmış; fakat her ne kadar tanımlaması karmaşık olsa da çeşitli kişi veya kurumlar tarafından yapılmış tanımlamalar bulunmaktadır. Uzaktan eğitimle ilgili yapılan tanımlamalardan bazıları şu şekilde listelenebilir:

— TDK (2021)'ye göre yüz yüze herhangi bir iletişim kurulmadan teknolojik araçlar vasıtasıyla belli bir merkezlerden yürütülen eğitim biçimi olarak tanımlanmıştır.

— Uzaktan eğitim, öğretmenle öğrencinin farklı mekânlarda olduğu, gerektiği durumlarda ise yüz yüze gelebildiği ve büyük bir titizlikle meydana getirilmiş öğretimsel bir planın uygulanmasını sağlayan eğitim ve öğretim faaliyetleridir (Yenilmez vd., 2017).

— Uzaktan eğitim, öğrenen ve öğretenlerin farklı ortamlarda yer aldığı eğitimde farklı seçenekler sunan, farklı eğitim ortamlarını kullanan, özenli ve sistemli yürütülen eğitim türüdür (F. Demir ve Özdaş, 2020).

— Uzaktan eğitim, gelişen internet teknolojileri ve buna uygun olan teknik araçların kullanılarak eğitimin öğrencilere web tabanlı olarak ulaştırılması anlamına gelmektedir (Keskin ve Özer Kaya, 2020).

— Uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencinin farklı mekânlarda bulunduğu ve buna bağlı olarak iletişimin, teknolojik araçlarla sağlandığı ve farklı ortamlarda öğretimin sağlanabilmesi için özel düzenlemelerin yapıldığı planlı öğrenme ve öğretme uygulamalarıdır (Horzum vd., 2012).

— Uzaktan eğitim; çeşitli bilgi ve becerilerin kazanıldığı, iş bölümü uygulamalarının rasyonelleştirildiği, yüksek kalitede öğretim materyallerin sağlanması amacıyla teknik yöntemlerden faydalandığı ve bu materyallerin farklı yerlerde yaşayan çok sayıda öğrenciye ulaştırıldığı bir yöntemdir (Ergüney, 2017).

Uzaktan eğitim en genel anlamda, eğitimciler ve öğrencilerin farklı zaman ve mekânlarda bulunmalarından dolayı, derslerin işlenmesi ve öğrenmenin kolaylaştırılması için bilgi teknolojilerini aktif bir şekilde kullanmalarına dayalı olarak işlenen bir öğretim yöntemi olarak tanımlanmaktadır (Valentine, 2002).

Uzaktan eğitimle ilgili çalışmalar yapan araştırmacılar uzaktan eğitimin her kademedede uygulanabilir bir öğretim yöntemi olduğunu fakat belirli pedagojik koşulları içermesi

gerektiğini ileri sürmüşlerdir. Yapılan araştırmalar sonucunda uzaktan eğitimin geleneksel eğitimle birlikte ya da tek başına uygulanabilen bir eğitim tarzı olduğu düşüncesi kabul edilmiştir (Moçoşoğlu ve Kaya, 2020).

Uzaktan eğitim kendi arasında iki sınıfa ayrılmaktadır. Bunlardan senkron eğitim, ekseriyetle aynı zamanda ve belirlenmiş programa uygun olarak yapılan ve öğretim odaklı olan kullanılan eğitim türüdür. Senkron olarak yapılan uzaktan eğitimde öğretmen öğrenciye anında dönüt sağlayabilir, öğrenci ise o anda sormak istediği herhangi bir soruyu eğitmene sorabilir. Asenkron eğitim ise, öğrenen ve öğreticinin farklı zaman ve ortamlarda bulunarak eğitim uygulamalarının yapılabildiği eğitim ortamıdır. Asenkron olarak yapılan uzaktan eğitimde ise dersler bir seçilen platform üzerinden öğrencilere aktarılır ve öğrencilere ulaştırılır (Uşun, 2006).

Hemen hemen iki yüz yıl gibi uzun bir geçmişi olan uzaktan eğitim günümüz eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek için alternatif bir yol olarak görülmektedir. Çeşitli araştırmalar uzaktan eğitimin çeşitli gereksinimler sonucu ortaya çıktığını göstermektedir. Hem maddi imkânların hem de eğitim ortamlarının yetersizliği gibi sebeplerin çeşitli ülkeleri uzaktan eğitime yönelttiği düşünülmektedir. Uzaktan eğitimin faydaları keşfedilmeye başlandıkça kullanım oranı artmış ve farklı amaçlar için de kullanılmaya başlanmıştır. Bu amaçların başında eğitim öğretim kalitesinin artırılması, eğitimin kişiselleştirilmesi ve daha çok öğrenciye ulaşmak gelmektedir. Bahsedilen amaçların gerçekleştirilebilmesi için uzaktan eğitim uygulamalarının yükseköğretim kurumlarında daha çok kullanıldığı görülmektedir. Bunun en önemli göstergesi ise son yıllarda üniversitelerde lisans ve lisansüstü program sayılarının artması olarak gösterilebilir. Bununla birlikte ilköğretim ve ortaöğretimde Covid-19 pandemisine kadar kayda değer bir uzaktan eğitim faaliyetine rastlanmamıştır (Karaca vd., 2021).

Birbirinden fiziksel, sosyal veya ekonomik anlamlarda eşit şartlarda olmayan kişilerden oluşan ve oldukça geniş bir kitleye eğitim hizmeti vermeye olanak tanıyan uzaktan eğitim farklı araçlarla uygulanabilmektedir. Günden güne gelişip değişen teknoloji uzaktan eğitimde kullanılan araçlarında değişip gelişmesini sağlamıştır. Uzaktan eğitim; teyp, radyo, televizyon, film, bilgisayar ve internet teknolojileri ile de yürütülebilmektedir. Uzaktan eğitimin uygulanma şekilleri şartlara ve ihtiyaçlara göre değişkenlik göstermektedir. Covid-19 pandemisi döneminde Türkiye’de uzaktan eğitim faaliyetleri ağırlıklı olarak televizyon yayınları ve internet teknolojilerinden yararlanarak hayata geçirilmiştir (MEB, 2020). Pandemi döneminde EBA (Eğitim Bilişim Ağı) platformu, EBA TV ve Zoom programı etkin kullanılmaktadır (Balaban ve Hanbay Tiryaki, 2021).

Sosyal hayat içerisinde giderek daha etkin olmaya başlayan internet, bilgisayar ve bilişim teknolojileri pek çok yeni öğrenme modelinin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Günümüzde dünyanın tüm gelişmiş toplumları ilerlemeyi sağlayabilmek için teknolojiyi etkin kullanan, alanında donanımlı ve iyi eğitim almış bireylere gereksinim duymaktadır. Dünyadaki tüm ülkeler gelişmiş ve güçlü devlet olma şartının iyi yetiştirilmiş vatandaşlar olduğunun farkındadır. Bu şartı hayata geçirebilmek maksadıyla eğitim alanında yeni strateji ve modeller geliştirilmektedir. Bu modeller geliştirilirken de eğitim teknolojilerinden sıklıkla yararlanılmaktadır. Bu modellerden en önemlisi yaşam boyu öğrenme faaliyetlerini de içinde barındıran uzaktan eğitimidir (Yumbul, 2021).

Teknoloji artık günlük yaşantımızın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Bu durumun eğitim sistemlerini de etkilemesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Teknolojinin sürekli gelişmesi ve eğitim sistemleriyle entegre olması, teknolojinin gelişimiyle paralel olarak eğitim sistemlerinde yeni model, yöntem ve yaklaşımların oluşmasına zemin hazırlamaktadır.

2.2. Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

2.2.1. Dünyada Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Uzaktan eğitim, uzun zamandır dünyanın birçok ülkesinin (Amerika, Kanada, Avustralya, Rusya, Hindistan, Afrika Ülkeleri, İngiltere, Almanya, Türkiye, İsviçre, Hollanda, Polonya, Yeni Zelanda, Fransa, Norveç, Çin, Macaristan, Romanya) eğitim sistemlerinde yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bu ülkeler kendi vatandaşlarında anayasalarında vadettiği eğitim alanında fırsat eşitliğini uzaktan eğitim uygulamaları sayesinde sağlamışlardır (Ergüney, 2017).

Uzaktan eğitimin tarihçesi incelendiğinde uzaktan eğitim uygulamalarının çok uzun bir geçmişe sahip olduğu kabul edilmektedir. Dünyada uzaktan eğitimin tarihçesi incelendiğinde bu eğitim türünün ilk örneklerinin mektuplar kullanılarak yapıldığı görülmektedir. Uzaktan eğitimin halka ilk duyurulma tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Bununla birlikte 20 Mart 1728'de Bostan Gazetesi'nde mektup yoluyla stenografi Dersleri'nin (söylenen sözleri özel işaretlerle ve hızlı yazmaya yarayan bir yazı çeşidi) uzaktan eğitim yoluyla verileceği ilan edilmiştir. 1833 yılında İsveç'te çıkarılan bir gazetede mektup aracılığıyla yazılı anlatım dersleri yapılacağı ilan edilmiştir. Bahsi geçen ilanlar incelendiğinde yapılması planlanan eğitimlerde çift yönlü iletişimden, bu eğitimler sonucunda yapılacak notlandırma ve değerlendirmelerin nasıl olacağı konularına değinilmemiştir (Aslantaş, 2014).

Kaya (2002), notlandırma veya çift yönlü iletişimin yapılıp yapılmadığının ortaya konması bu yıllarda uzaktan eğitimin yapıldığına dair kesin kanıtlar oluşturmadığını ifade etmektedir. 1840'ta Isaac Pitman mektup vasıtasıyla öğrencilerine İncil eğitimi vermiştir. Bu eğitimde Pitman not sistemi oluşturarak öğrencilerine yaptıkları çalışmaların sonucunda başarı notu

vermiştir. Isaac Pitman'ın yaptığı bu uzaktan eğitimin dünyada yapılan ilk uzaktan eğitim uygulaması olduğu kabul edilmektedir.

1856 yılında Fransızca öğretmeni Charles Toussaint ile Almanca öğretmeni Gustav Lengenscheid'in Berlin'de kurdukları dil okulunun uzaktan eğitim uygulamalarındaki ilk örgütlenmiş girişim olduğu kabul edilir. 1856 yılında uzaktan eğitim uygulayan bu dil okulu girişimi daha sonradan Schulfernsehen, FernUniversität, Tele Colleg ve Deutsch Institut gibi günümüz uzaktan eğitim kuruluşları olarak hizmet vermiştir. Ayrıca 1884 yılında Almanya'da öğrencilerin üniversite sınavına hazırlanmaları için uzaktan eğitim yapan Rustinches Uzaktan Öğretim Okulu açılmıştır (Antalyalı, 2004; Gülbahar, 2019; Kaya, 2002). 1898'de İsveç'te Hans Hermod adındaki bir eğitimci kendi adını taşıyan bir lise kurarak uzaktan eğitim vermiştir (Özbay, 2015).

Amerika Birleşik Devletleri'nde uzaktan eğitim çalışmalarının Mektuplaşma Çalışmasının annesi olarak kabul edilen Anna Eliot Ticknor tarafından 1873 yılında kurulan Evde Çalışmayı Destekleme Derneği 'ne dayandığı kabul edilmektedir. 1874'te lisans ve yüksek lisans dersleri veren Illinois Wesleyan üniversitesinde ABD'nin kurumsal olarak ilk kez gerçekleşen uzaktan eğitim çalışmalarının başlatılması sağlanmıştır. Bu uzaktan eğitim çalışmaları 36 yıl boyunca devam etmiş ve 1910 yılında çalışmaları sona erdirilmiştir. Bunların dışında ABD New York Ithaca'da 1883 yılında Mektupla Eğitim Üniversitesi kurulmuş ancak bu üniversite de Illinois Wesleyan üniversitesi gibi çalışmaları sona ermiş ve kapatılmıştır. Pennsylvania'da 1891'de bir gazete broşür yayınlayarak maden ocaklarında yaşanan kazalara karşı alınması gereken tedbirler ve madencilik yöntemlerini öğretmeye başlamış bu durumun ardından aynı yıl Wisconsin Üniversitesi uzaktan eğitimin yaygınlaştırılması kararını almıştır. Bir yıl sonra (1892) Chicaco Üniversitesin'de uzaktan eğitim bölümü açılarak çalışmalarına başlamıştır (Antalyalı, 2004). ABD'de mektupla

öğretimin yaygınlaştırılması için 1914 yılında bir yasa çıkarılmıştır. 1915'te ise mektupla öğretim kurslarını yönetmek için Wisconsin'de Ulusal Yüksek Öğrenim Birliği kurulmuştur (Ülkü, 2018).

1894 yılında İngiltere'de bir grup öğrenci öğretmenlik sertifikası almak amacıyla yazıyla birbirleri arasında bilgi alışverişinde bulunmuşlardır. Bu yazı alışverişiyle Oxford Üniversitesi'nde Okulu dışardan bitirme sınavlarının uzaktan eğitime uyumlu bir şekilde yürütülmesini imkân vermiştir (Kaya, 2002). Avusturalya'da ise uzaktan eğitim çalışmaları 1910'da yükseköğretimde başlamıştır. 1949'da üniversiteye kayıtlı uzaktan eğitim öğrencilerinin yönetim işlerinin ve ders programlarının takibini yapabilmek için Üniversite Dışı Öğretim Fakültesi hizmet vermeye başlamıştır. Bununla birlikte uzaktan eğitimi ilk ve orta derecedeki okullarda hayata geçiren ilk ülke Avusturalya olarak tarihe geçmiştir (Özbay, 2015).

Fransa'da mektupla öğretim uygulamalarının yaygınlaştırılmasının temel sebebi I. Dünya Savaşı'nın meydana getirdiği olumsuzluklar nedeniyle eğitim imkânlarından mahrum kalan insanların eğitim görmelerini sağlamaktır. 1939'a gelindiğinde ise Fransa'da Uzaktan Eğitim Merkezi kurulmuştur (Çoban, 2012). Uzaktan Eğitim Merkezi II. Dünya Savaşı yıllarında çalışmalarına yoğun olarak devam etmiştir. Fransız halkı uzaktan eğitimin önemini kavramış ve savaş yıllarında pek çok öğrenci uzaktan eğitime katılım göstermiştir. 1970'lerden sonra çoğu ülkede olduğu gibi görsel ve işitsel unsurların kullanımı, kablolu yayıncılık, iletişim ve bilişim teknolojisinde meydana gelen gelişmeler uzaktan eğitimin de gelişmesini de sağlamış ve uzaktan eğitimde teknoloji kullanımı artmıştır (Kırık, 2014).

Yeni Zelanda'da açılan Mektupla Öğretim Okulu bu ülkede 1922 yılında uzaktan eğitimin başlamasını sağlamıştır (Özbay, 2015). Japonya'da ise "Tsushin kyoiku" yani uzaktan eğitim 19. yüzyılda popüler hale gelmiştir. Japonya'da uzaktan eğitim alanındaki ilk

alışmalar 1883'te Houbunkan adlı okulun dersler açmasıyla başlamıştır. Japonya'da yapılan uzaktan eğitime Çin, Kore ve Havai 'den katılımlar olmuştur. Katılımların bu derece çok olmasının pek çok sebebi vardır. Uzaktan eğitim okullarının herkese açık olması, bu okullara giriş için herhangi bir sınav şartının aranmaması ve okul ücretlerinin düşük olması bu sebepler arasında sayılabilir (Gölbahar, 2019).

1948 yılına gelindiğinde Japonya'da çıkarılan eğitim yasasıyla askerlik yapan kişilere ve okullarına devam edemeyen kişilere eğitim olanağı sağlamak amacıyla uzaktan eğitim uygulamaları orta, lise ve yükseköğretim gibi kademelerde kullanılmaya başlanılmıştır (Özbay, 2015). 1961 yılında çıkarılan Temel Eğitim Yasası ile Japonya'da dört yıllık lise ve üniversiteler uzaktan ders açmaları hususunda desteklenmiştir (Gölbahar, 2019).

Polonya'da gece kurslarında ders alan öğrencilere televizyonda öğretim yapmak maksadıyla 1966-1968 yıllarında denemeler yapılmıştır. Yapılan denemler üniversitelerde uygun programların hazırlanıp uygulanmasını sağlamış ve bu sayede Polonya'da yükseköğretim kademesinde uzaktan eğitim başlamıştır. İspanya'da ise 1972'de Ulusal Uzaktan Öğretim Üniversitesi kurularak uzaktan eğitim başlatılmıştır (Kaya, 2002).

Tablo 2. 1 Bazı Ülkelerdeki İlk Uzaktan Eğitim Uygulamaları Ve Başlangıç Tarihleri

TARİH	ÜLKE	UYGULAMA
1728	ABD	Mektup ile stenografi derslerinin verilmesi
1840	İngiltere	Sir Isaac Pitman mektup kullanarak stenografi öğretmiştir.
1856	Almanya	Langenscheid Dil Okulu uzaktan eğitimi
1883	Japonya	Houbunkan Okulunun kampüs dışı öğrencilere ders açması
1898	İsveç	Hermods Okulu uzaktan eğitimleri
1910	Avustralya	Quesland Üniversitesi uzaktan yükseköğretim
1914	Norveç	Ernst G. Mortensen ilk uzaktan eğitim enstitüsünü kurdu.
1922	Yeni Zelanda	Mektupla Öğretim Okulu açıldı.
1939	Fransa	Uzaktan Eğitim Merkezi kurulmuş ve halka hizmet vermeye başlamıştır.
1950	Çin	Mektupla Eğitim Merkezi kuruldu.
1956	Türkiye	Ankara Üniversitesi Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü uzaktan eğitimi başlatmıştır.
1966	Polonya	Televizyon ile öğrenme denemeleri sonrası yükseköğretimde uzaktan eğitim başlamıştır.
1972	İspanya	Ulusal Uzaktan Eğitim Üniversitesi kuruldu.
1984	Hollanda	Hollanda Açık Üniversitesi ilk öğrencilerini kabul etmeye başlamıştır.
1989	Hindistan	Açık Okul (Open School) açılması

Kaynak: (Özbay, 2015).

Uzaktan eğitimde ilk radyo yayını başlatan ülke 2 Kasım 1920’de ABD olmuştur. Bundan sonra birçok üniversite uzaktan eğitimle alakalı olarak kendi radyo yayınlarını yapmış ve bu yolla eğitim vermiştir. 1923’te ise yine ABD’de eğitsel radyo yayınları yayınlanmaya başlanmıştır. İlk denemenin yapılmasından sonra bir yıl içinde 500’den fazla radyo istasyonu kurulmuştur. Diğer yandan Sovyetler Birliği, Fransa ve İngiltere’de 1922; Almanya’da ise 1923’te uzaktan eğitimde radyo yayınlarına başlanılmıştır. Bundan sonra gelecek birkaç yıl içerisinde pek çok ülkede radyo yayınları başlamıştır. 1930 yılı geldiğinde Asya ve Afrika kıtalarındaki birkaç ülke haricinde hemen hemen tüm ülke ve kıtalarda radyo istasyonları kurulmuştur. Aynı yıllarda eğitim amaçlı radyo yayınları yapılmaya başlanmıştır. Eğitim amacıyla yapılan radyo programlarının amacı dünyayı bir sınıfa çevirmek ve öğretmenlerin hizmetlerini yaygınlaştırmaktır. 1945 yılından önce radyo alıcılarının pahalı ve radyo

yayınlarının zayıf oluşu gibi sebeplerden dolayı öğretmenler okulda radyo programlarında yararlanma konusunda isteksiz olmuşlardır (Çoban, 2012).

Mektup ve radyonun eğitimde kullanılmasının ardından eğitimde televizyon da kullanılmaya başlanmıştır. Dünyada ilk defa televizyon kullanılarak yapılan uzaktan eğitim ABD’de Iowa Üniversitesinde 1932 – 1937 yılları arasında yapılmaya başlanmıştır. Dünyada 1940’lardan itibaren öğretimi destekleyip güçlendirmek amaçlanarak uzaktan eğitimde televizyon etkili bir şekilde kullanılmıştır. Öyle ki 1958’de İtalya’da okuma yazma bilmeyen 3.5 milyon insana Televizyon Okulu (Tele-scoula) projesi kullanılarak okuma yazma öğretilmiş ve okuryazarlık oranının bu sayede artırılması sağlanmıştır. Sonraki yıllarda ABD ve İngiltere’de televizyon aracılığıyla verilen eğitim amaçlı yayınlar okul programlarına paralel düşecek seviyede yapılmaya başlanmış ve 1967 yılına gelindiğinde ise bu yayınlar ileri düzeyde eğitim vermek maksadıyla yapılmıştır (Arat ve Bakan, 2014).

1970’li yıllarda günümüz Avrupa uzaktan eğitiminin temelleri atılmıştır. İngiltere’de uzaktan eğitimde televizyon, telefon ve video kullanan kurumsallaşmış ilk örneği yükseköğrenimine devam etme olanağı bulamayan yetişkinlere eğitim vermek amacıyla 1969’da İngiltere’de açılan Açık üniversitedir. Bu üniversitede lisans ve yüksek lisans programları verilmiş ayrıca lisans öğrencilerine de diploma ve sertifika programları düzenlenmiştir. Bundan sonra Almanya’da da bir açık üniversite açılarak uzaktan eğitim faaliyetlerine başlamıştır (Gülbahar, 2019).

1980’lerde Tayland’da bir devlet üniversitesi olan STOU maddi imkânsızlıklar, coğrafi olumsuzluklar gibi nedenlerle eğitimine devam edemeyen öğrencilerin eğitim ihtiyacını gidermek amacıyla çeşitli programlar oluşturmuştur (Kırık, 2014). 1984’te Hollanda Açık Üniversitesi öğrenci almaya başlamıştır. Bu enstitü devlet tarafından desteklenmiştir ve amacı yükseköğretime herkesin ulaşmasını sağlamaktır. Üniversite kaliteli bir uzaktan

eğitime çok önem vermiştir (Glbahar, 2019). Tayland'daki STOU ve Hollanda Açık niversitesi devlet tarafından desteklenmesi yönünden birbirine benzemektedir. Hindistan Gandhi Ulusal Açık niversitesi video, televizyon, radyo, ses kayıtları gibi unsurları birleştirerek eğitim vermektedir.

ABD ve Japonya'da bilgisayarlar ile desteklenen uzaktan eğitim programları 1980'li yıllar boyunca devam etmiştir. Aynı zamanda 1980'li yıllarda İngiltere uzaktan eğitimi dil ğretimi için kullanmış, radyo ve televizyon aracılığıyla ğrencilerine Fransızca öğretmek için National British Program adı altında bir hizmet sunmuştur. Bilgisayar aracılı iletifim sistemleri modelinin (Computer Mediated Communication-CMC) ğrenci başarısını olumlu yönde etkileyeceği dşnlmekte ve bu model doğrultusunda bilgisayar bileşenli uzaktan eğitim ve e-öğrenme uygulamaları yaygınlaşmıştır (Kırık, 2014).

İletifim teknolojisindeki gelişmeler ile bu teknolojilerin alt yapılarının geliştirilmesi ve büyük ticari gelişmeler uzaktan eğitime karşı ilgiyi artırmaktadır. İlginin artmasıyla İngiltere'de 1995'te Clyde Sanal niversitesi kurulmuştur. Bunun yanı sıra 1997'de de ABD'de uzaktan eğitim veren eğitim kurumları (Western Governors Üniversitesi, Pennsylvania Üniversitesi, Kentucky Sanal niversitesi ve Güney Carolina niversitesi) kurulmuştur (Kurt, 2006).

Dünya zerindeki pek çok ülke nüfus, coğrafı koşullar, mekân yetersizliği ve hayat boyu öğrenme ihtiyaı gibi nedenlerle uzaktan eğitim uygulamalarına farklı teknolojiler ile başlamışlardır. Örneğin; Almanya'da uzaktan eğitim girişimleri 1856 yılında başlarken, Hollanda yükseköğretime herkesin erişim sağlaması amacıyla 1984 yılında uzaktan eğitim veren Hollanda Açık niversitesi'ne ğrenci almıştır. İngiltere, dünyadaki ilk uzaktan eğitimi mektup yoluyla yapmış, daha sonraları teknoloji geliştikçe televizyon ve video gibi araçları uzaktan eğitimde kullanmıştır. Çin Halk Cumhuriyeti'nde uzaktan eğitim mektup

yoluyla 1950’li yıllarda başlamıştır. Amerika Birleşik Devletleri’nde ise ilk uzaktan eğitim 1728 yılında mektup ile daktilo dersleri verilmesiyle başlamıştır. ABD’nin Massachusetts Üniversitesi’nin 150 yıllık uzaktan eğitim tecrübesi bulunmaktadır. Ayrıca ABD, uzaktan eğitimi daha çok askeri amaçla kullanmıştır. İlk uzaktan eğitim enstitüsü 1914 yılında Norveç’te kurulmuştur. Japonya’da ilk uzaktan eğitim çalışmaları 1883 yılında Houbunkan okulunun kampüs dışındaki öğrencileri dersler açmasıyla başlamış, aynı yıl Tokyo’da Gakkan adındaki bir okulda daktilo ve muhasebe derslerinin uzaktan eğitim yöntemi kullanılarak yapılacağı duyurulmuştur (Gülbahar, 2019).

2019 yılında dünyada baş gösteren Covid-19 pandemisi ile uzaktan eğitimin önemi daha da artmıştır. Coronavirüs pandemisi tüm eğitim sitemlerini olumsuz etkileyince dünya çapında okullar kapatılarak yüz yüze yapılan eğitime ara verilmiştir. UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü) tarafından açıklanan veriler dikkate alındığında 07 Nisan 2020’den sonra 188 ülkede Coronavirüs pandemisi sebebiyle yüz yüze eğitime ara verilmek zorunda kalınmıştır. Bu olay dünyadaki öğrencilerin tamamına yakını (%92) etkilemiştir. UNESCO, yaptığı açıklamada tüm öğrencilerin eğitimlerine devam edebilmelerini sağlamak için uzaktan eğitim yapan tüm ülkelere destek vereceğini belirtmiştir (Can, 2020).

Özetle dünyada uygulamaya konulan uzaktan eğitim uygulamalarının teknolojinin gelişmesiyle paralel bir gelişim izlediği görülmektedir. En başta mektup kullanılarak uygulanmaya başlanan uzaktan eğitim, daha sonradan radyo, televizyon, video araçları, bilgisayar ve internet kullanılarak yapıldığı görülmektedir. Uzaktan eğitim uygulamalarının gün geçtikçe önemi artmaktadır. Ayrıca uzaktan eğitimde kullanılmak üzere oluşturulan teknik ve diğer materyallerinin dünya pazarlarında azımsanmayacak ölçüde bir paya sahip olduğu bilinmektedir. Örneğin Çoban (2012), e-öğrenme pazarının giderek genişlediğini 2012’de 52 milyar dolar olan e- öğrenme pazarının 2015 yılında 107.3 milyar dolara

çıkacağını ifade etmiştir. Bu pay 2020 yılında 200 milyar doları aşmış durumdadır. Bu yükselişin devam etmesi ve 2026'da yükselişin iki katına çıkması beklenmektedir. Fortuneturkey (2021), bilim ve teknolojiadaki gelişmeler eğitime ve eğitimin yapılış şekillerine de etki etmektedir. Yakın geçmişte yaşanan Covid-19 pandemisi nedeniyle tüm dünyada önemi bir kez daha idrak edilen uzaktan eğitimin gelecek dönemlerde de kullanılacağı düşünülmektedir. Uzaktan eğitim çeşitli teknoloji ve uygulamalarla daha da etkili kullanılarak, gelecekte tarihte olduğundan daha fazla öneme sahip olması öngörülebilir.

2.2.2. Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de uygulanan uzaktan eğitimle konusunda meydana gelen gelişmeler mevcut sosyo-ekonomik imkânların elverdiği doğrultuda ilerleme göstermiştir (Arat ve Bakan, 2014). Bununla birlikte eğitim-öğretim ortamlarındaki fiziki yetersizlikler Türkiye’de uzaktan eğitim düşüncesinin gelişim göstermesini sağlamıştır. Ülkemizde uzaktan eğitimle ilgili görüş ve düşünceler ilk kez 2 Haziran 1927 yılında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen eğitimdeki sorunların görüşüldüğü bir toplantıda gündeme getirilmiştir. Yapılan toplantıda ileri ülkelerin uyguladığı eğitim sistemleri incelenerek Türk eğitim sistemindeki sorunların mektup yoluyla öğretim (Muhabere Yoluyla Tedrisat) yapılarak çözülebileceği kararlaştırılmıştır. Okuma yazma bilmeyen nüfusun oranının fazla olmasından dolayı mektuplar aracılığıyla halka okuma yazma öğretilmesi hedeflenmiştir. Özellikle 1928’deki harf inkılabından sonra okuryazar nüfusun artırılması için büyük bir emek harcanmıştır. Okuryazar olmayan nüfusun oranının %90 gibi çok yüksek bir seviyede olması ve öğretmensiz okuma yazma öğretilmeyeceği düşüncesinin benimsenmesi gibi nedenlerle

mektup yoluyla öğretim programı başlatılamamıştır. Bu yüzden uzaktan eğitim konusundaki ilk girişimler uygulamaya konulamamıştır (Yadigar, 2010).

1933-1934 yılları arasında mektupla öğretim yapılması gündeme gelmiş ve 1939 yılında normal eğitim süreci içinde uzaktan eğitimin de kullanılabileceği düşüncesi daha fazla kabul görmeye başlamıştır. 1951'e gelindiğinde Öğretici Filmler Merkezi'nin kurulması uzaktan eğitimin daha aktif olarak kullanılabilmesi için deneyim kazanılmasını sağlayan önemli bir gelişme olmuştur. 1952'de İstanbul Radyosu 1941'de yapıldığı gibi kırsal kesimi bilgilendirici yayınlar içeren programlar yapmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı bu tarzdaki girişimleri Radyo ile Eğitim Merkezi'ni kurarak desteklemiştir. 1953'te uzaktan eğitimin Türkiye'deki ilk özel sektör uygulamasını FONO Açıköğretim Kurumu gerçekleştirmiştir. FONO Açıköğretim Fakültesi'nin kuruluşundan önceki yıllarda açıköğretim faaliyetlerini sistematik olarak yürüten ilk kurum olmuştur. FONO daha sonraki yıllarda pek çok kamu kurum ve kuruluşlarıyla ortak işbirliği içinde çalışmalar yürütmüştür. Örneğin 1996'da Türk Silahlı Kuvvetleri personeli ve yakınlarına 2001 yılında ise Emniyet Teşkilatı'nda görevli personele açıköğretim yoluyla yabancı dil eğitimi yapmıştır. Yıl 1954'e geldiğinde Radyo Dairesi ile Tarım Bakanlığı "Köyün Saati" adında daha önceden yapılan radyo programları gibi kırsal kesimi bilgilendirici yayınlar yapmıştır. Ayrıca Türkiye'de 1927-1960 yılları arasındaki dönem uzaktan eğitim konusunda tartışma ve önerilerin yaşandığı bir dönem olmuştur (Papi ve Büyükaslan, 2007).

1956 yılında Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Bankacılık ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü'nde ortaya konulan bir girişimle banka çalışanları mektup aracılığıyla hizmet içi eğitim almış ve bu uygulamayla eğitilmiştir. Bu uygulama ile uzaktan eğitimin Türkiye'deki ilk somut ve önemli adımı atılmıştır. Bu enstitünün yaptığı mektup yoluyla öğretim uygulaması ile Türkiye'de uzaktan eğitimin başladığı kabul edilir. Milli Eğitim Bakanlığı

tarafından ilk uzaktan eğitim faaliyeti 1960'ta Mektupla Öğretim adı verilen deneme uygulamasında hayata geçirilmiştir. Bu denemeler sonucunda 1961 yılında “Mektup ile Eğitim Merkezi” kurulmuştur. Mektup ile Eğitim Merkezi'nde eğitimlerini dışardan tamamlamak isteyen kişilere hazırlık dersleri mektup aracılığıyla verilmiştir (Antalyalı, 2004).

1962'de çeşitli nedenlerden dolayı eğitimine çocuk ve yetişkinlere ve meslek becerisini artırmak isteyen bireylere mektup yoluyla öğretim yapılmaya çalışılmıştır (Özbay, 2015). Ayrıca 1962 yılında Radyo ile Eğitim Ünitesi kurulmuştur. Kurulan bu birim daha sonradan Film – Radyo -Grafik Merkezi olarak yeniden yapılandırılmıştır. 1964'te TRT'nin yeniden yapılandırılmasıyla radyolarda eğitsel içerikli yayınlara ağırlık verilerek radyo aracılığıyla eğitici yayınlar yapılmıştır. Böylece eğitim-öğretim çalışmalarına yardımcı olmak gibi önemli bir sorumluluk da TRT'ye verilmiş oldu (Arat ve Bakan, 2014; Bozkurt, 2017).

1960'da “Mektupla Öğretim” 1961'de “Mektup ile Eğitim Merkezi” olarak yapılan çalışmaların bir devamı olarak 1966 yılında Mektupla Öğretim ve Teknik Yayınlar Genel Müdürlüğü kurularak mektupla öğretim örgün ve yaygın eğitim alanlarında yaygınlaştırılmıştır (Aslantaş, 2014). Mektupla Öğretim Merkezi'nin adı 1968 yılına gelindiğinde Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi ismiyle değiştirilmiştir. Aynı yıl görüntülü yayınlar yapmaya başlayan TRT eğitsel programlar yayımlamaya başlamıştır (Arat ve Bakan, 2014).

Türkiye'de uzaktan eğitimin yükseköğretimdeki ilk uygulaması 1974 yılında yapılmıştır. Yine 1974 yılında yükseköğretimdeki yığılmalara engel olmak, eğitim hizmetinin geniş kitlelere ulaştırılması, yetişmiş birey gereksinimlerinin karşılanması ve eğitimi daha etkili hale getirmek amacıyla “Mektupla Yüksek Öğretim Merkezi” kurulmuştur. Teknolojinin gelişmesine bağlı olarak uzaktan eğitimi modernize etmek maksadıyla Eğitim Teknolojisi

Strateji ve Yöntem Komitesi oluşturulmuştur. Fakat bu komitenin organize ettiği pilot denemeler başarılı olamamıştır. Bu girişim daha sonra yerini Yaygın Yükseköğretim Kurumu (YAYKUR)'na bırakmış fakat yapılan bu girişimden de beklenen sonuç alınamayarak başarısız olunmuştur (Ülkü, 2018; Yavuz ve Aksoy, 2002). YAYKUR, liseden mezun olmuş fakat yüksekokul veya üniversiteye girme imkânı bulamayan öğrencilere eğitim olanağı hazırlamak amacıyla kurulmuştur (Kaya, 2002).

Mektupla Öğretim Merkezi'nin ismi 1968'de Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi olarak değiştirilmiş, 1982 yılında ise Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi, Bilişim Merkezi adını alarak hizmet vermeye başlamıştır. 1980'li yıllar teknolojik altyapının halkın ihtiyacını karşılayacak düzeye ulaşmasından dolayı Türkiye'de uzaktan eğitimin hızlı gelişme gösterdiği bir dönem olmuştur. 1981'de çıkarılan 2547 sayılı yasa ile yükseköğretim seviyesinde açıköğretim faaliyetlerini yürütme görevi üniversitelere bırakılmıştır. 1982 yılında çıkarılan 41 sayılı Kanun Hükmündeki Kararname ile açıköğretim hizmeti verme görevi bu konuda yeterli teknik ve bilimsel altyapıya sahip olan Eskişehir Anadolu Üniversitesine verilmiştir. Tüm Türkiye'de 1982 yılında hizmet vermeye başlayan Anadolu Üniversitesi 1986 yılında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ve Batı Avrupa'da hizmet sunmaya başlamıştır. 1989-1990 eğitim-öğretim yılında Eskişehir Anadolu Üniversitesi Bilgisayar Destekli Eğitim Birimi adında bir birim oluşturularak uzaktan eğitim alanında ARGE çalışmalarına hız verilmiştir (Bozkurt, 2017).

1990 yılından itibaren diğer üniversitelerde de uzaktan eğitim uygulamalarına geçilmeye başlanmıştır. Böylece bünyesinde eğitim verdiği öğrencilerine yüksek lisans eğitimlerini tamamlama imkânı sunulmuştur. 1992 yılına gelindiğinde ise Fırat Üniversitesi, uzaktan eğitim derslerini televizyon kanalı aracılığıyla sunmaya başlamıştır. Uzaktan eğitim uygulamalarının bir başka örneği ise Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nin (ODTÜ) hayata

geçirdiği uygulamalar olabilir. 1996’da Türkiye’de internet aracılığıyla uzaktan eğitim faaliyetlerinin başlatılabilmesi için Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde Enformatik Enstitüsü kurulmuştur. 1990’lı yıllarda Türkiye’de internet kullanımı, bilişim teknolojileri giderek daha popüler olmaya başlamıştır. Aynı zamanda uzaktan eğitim uygulamaları bilişim teknolojilerindeki gelişme ve internet kullanımı sayesinde daha kapsamlı bir duruma gelmiştir (Yumbul, 2021).

Uzaktan eğitimde üniversite dışındaki alt eğitim kademelerinde Milli Eğitim Bakanlığı’nın girişimleriyle çeşitli gelişmeler yaşanmıştır. 1992’de Anadolu Üniversitesi bünyesinde gerçekleştirilen açıköğretim faaliyetlerini temele alan Milli Eğitim Bakanlığı okul çağı dışında kalıp eğitim almak isteyen bireylere uzaktan eğitim vermek amacıyla; “Açıköğretim Lisesi” kurularak orta öğrenime devam edemeyen öğrencilere uzaktan eğitim ile eksik eğitimlerini tamamlama ve diploma alma şansı tanımıştır. Bundan sonraki dönemlerde 1998’de öğretime başlayan 6, 7 ve 8. Sınıflar için öğretim yaparak diploma veren Açık İlköğretim Okulu açılmıştır (Çekiç, 2010).

1999 yılında Anadolu Üniversitesi’nde Türkiye’nin ilk uzaktan eğitim tezli yüksek lisans programı açılmıştır. Bu girişimin bir devamı olarak 2006’da Anadolu Üniversitesi’nde Türkiye’nin ilk Uzaktan Eğitim Doktora programı açılarak hizmet vermeye başlamıştır. 2000 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi’nde internete dayalı yüksek lisans programı oluşturulmuştur. Üniversite bu girişimiyle Türkiye’de uzaktan eğitim sistemini başlatan ilk özel üniversite olmuştur. Sakarya Üniversitesi ise 2000-2001 sezonunda İnternet Destekli Öğretime geçme kararını vererek 2000 yılında uzaktan eğitim projesini başlatmış oldu. Aynı zamanda 2002-2003 sezonunda Yüksek Öğretim Kurumu uzaktan öğretimle ders veren ön lisans programlarının açılmasına kararlaştırılmıştır. Sakarya ve Anadolu Üniversiteleri’nin gerçekleştirilmesi planlanan projede yer alması öngörülmüştür. Bu girişimin ardından

Anadolu Üniversitesi'nde ise Bilgi Yönetimi Programı, Sakarya Üniversitesi'nde ise Bilgi Yönetimi ve Bilgisayar Programcılığı alanlarında ön lisans programları açılarak bu programlar uzaktan eğitim yoluyla eğitim vermeye başlamıştır (Kırık, 2014).

2005'te YÖK Uzaktan Eğitim Komisyonu'nu kurarak uzaktan eğitim alanındaki çalışmalarını daha sistemli hale getirmiştir. İstanbul Üniversitesi 2009'dan itibaren uzaktan eğitim programları, 2011'den itibaren Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi hizmet vermeye başlamıştır. Erzurum Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi ise 2009'da kurulmuş, 2010'da ise Atatürk Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Bakanlar Kurulu kararıyla kurulmuştur. Atatürk Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi'nin 2010 yılı itibariyle Bakanlar Kurulu Kararlarıyla kurulmalarının ardından bu üniversiteler fakültelerine 2011-2012 eğitim öğretim yılından itibaren öğrenci kabul etmeye başlamışlardır. Böylece üç devlet üniversitesi aracılığıyla açık öğretim faaliyetleri başlatılmıştır (Bozkurt, 2017).

25.02.2011 tarihinde çıkarılan 2547 sayılı kanununun 44 ve 46. maddeleri uyarınca yükseköğretimde uzaktan eğitim yasal hale getirilmiştir. Daha sonradan çıkarılan 6111 sayılı Kanun gereğince 2547 sayılı Kanunun 44 ve 46. maddelerinde değişiklik yapılarak yükseköğretimde kademesinde uzaktan eğitim tanımlaması birinci öğretim, ikinci öğretim ve açık öğretim yanına farklı bir öğretim tarzı olarak eklenmiştir (Özarslan ve Ozan, 2014).

2014'te Yüksek Öğretim Kurumu uzaktan eğitimde uyulması gereken usul ve esasların neler olduğunu açıklamıştır. Bu girişimle birlikte uzaktan eğitim kavramı detaylı ve geniş bir şekilde tanımlanmıştır. Yapılan bu geniş tanımlamaya göre Yüksek Öğretim Kurumu uzaktan eğitim kavramını; öğreten ve öğrenenlerin senkron veya asenkron bir şekilde arada olma zorunluluğu bulunmadan iletişim teknolojilerini temele alarak öğretimi planlayıp ve yöneten yükseköğretim programları olarak açıklamıştır. 2016'da uzaktan eğitimle ilgili

yaşanan kavram karışıklıklarının önüne geçmek amacıyla uzaktan eğitim sözlüğü oluşturularak çevrimiçi erişime açılmış ve böylece her bireyin bu sözlükten istifade etmesine imkân tanınmıştır. (<http://auosozluk.anadolu.edu.tr>, 2021).

Uzaktan eğitimin tarihi gelişimi Türkiye’de dört dönemde incelenebilir. Birinci dönem: 1923 ile 1955 yılları arasını kapsayan Tartışma ve Öneriler Dönemi’dir. Bu dönem içerisinde uzaktan eğitimle ilgili ortaya konulan bütün gelişmeler düşünce aşamasını geçememiş ve tartışma seviyesinde kalarak uygulanması planlanan çalışmalar uygulanmamıştır. Eğitim olanaklarının ulaştırılmasında sorunlar yaşanan kırsal kesime ülke ekonomisini kalkındırma amacıyla çiftçilere yönelik çalışmalar yapılmıştır. İkinci dönem: “Yazışarak, Mektup Yoluyla Eğitim Yapılan Dönem (1956-1975)”dir. Bu dönem uzaktan eğitimin uygulamaya geçtiği dönemdir. Bu dönemde birçok deneme yanılma yapılmış, fakat bunlardan edinilen tecrübelerden faydalanılmadığı için bazı başarısızlıklar yaşanmıştır. Yeterli altyapının bulunmaması, planlamalarda birtakım eksiklikler olması, eğitim alanında söz sahibi olan kişilerin uzaktan eğitim hakkında yeterli derecede bilgi beceriye sahip olmamaları, uzaktan yapılan eğitime güven duyulmaması ve alınan bazı kararların siyasi olması gibi sebeplerle uzaktan eğitim girişimleri başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Birçok uygulamanın ilk sonuçları bile alınmadan sonlandırılması Türkiye’de uzaktan eğitimin uygulanmasını ve kabul görmesini geciktirmiştir. Bu dönemde içerisinde uzaktan eğitimle alakalı birtakım kanuni düzenlemeler yapılsa da gerçekten ihtiyaç duyulan düzenlemeler yapılmaması için gelecekte uzaktan eğitim almayı planlayan öğrencilerin uzaktan eğitim hakkında güven kaybı yaşamalarına sebebiyet vermiştir. Uzaktan eğitimin ülkemiz tarihsel gelişimi içerisindeki üçüncü dönemi: 1976 ile 1995 yılları arasını kapsayan Görsel-İşitsel Araçlarla Eğitim Yapılan Dönem’dir. Üçüncü dönem kendinden önceki döneme nazaran uzaktan eğitimin daha profesyonelleştiği dönemdir. Bu dönem içerisinde halk arasında TV kullanımının

artmasıyla birlikte görsellik ve işitselliğe hitap eden araçları temele alarak uzaktan eğitim yapılması düşüncesi gündeme gelmiştir. Tüm bu gelişmeler uzaktan eğitimin önündeki pek çok engeli kaldırarak uzaktan eğitimin hızlı bir gelişim göstermesini sağlamıştır. Fakat uzaktan eğitim her ne kadar gelişim gösterdiyse de tek yönlülükten kurtulamamış ve çift yönlü uzaktan eğitim yapılamamıştır. Dördüncü dönem: “Bilişim Tabanlı Eğitim Yapılan Dönem (1996-günümüz)”dir. Bu dönem uzaktan eğitimin en çok kullanıldığı dönemdir. Yükseköğretimde eğitim gören öğrencilerin büyük bir kısmı bu dönemde uzaktan eğitim faaliyetlerine katılmışlardır. Bu dönemde uzaktan eğitim yaygınlık kazanmış, pek çok üniversite açık öğretim sistemi kurarak uzaktan eğitim faaliyetlerine başlamıştır. Yine bu dönemde uzaktan eğitim konulu akademik çalışmalarda artış görülmüştür. Öğrenme merkezli bir eğitim anlayışıyla eğitim-öğretim süreçlerinde açıklık ifadesi önem kazanıp kabul edilmiştir (Kırmızıgül, 2020). Bu dönemde internetin yaygınlaşması uzaktan eğitim faaliyetlerinin uygulanmasını daha da kolaylaştırmıştır. Bu dönemde uzaktan eğitimde çift yönlü etkileşim uygulanabilmiştir.

2019 yılına gelindiğinde ortaya çıkan Coronavirüs pandemisi, dünya üzerindeki tüm ülkelerde eğitim sistemini derinden sarsmış ve bu sebeple okullar ve üniversiteler kapanmıştır. Ortaya çıkan bu pandemi tüm dünyada başta sağlık olmak üzere sosyal, ekonomik ve pedagojik açıdan büyük önem içeren değişimlere sebebiyet vermiştir. Eğitim uygulamaları covid-19 pandemisinden oldukça etkilenmiş bunun akabinde pandemi sebebiyle dünyada yüz yüze eğitimin yapılması mümkün olmamıştır. Bu durum karşısında dünyada milyonlarca insan uzaktan eğitim ve açıköğretim sistemlerinde eğitim almaya başlamışlardır. Türkiye’de 16 Mart 2020 tarihinde tüm öğretim kademelerinde yüz yüze eğitime ara verilmiş ve tüm öğrenciler için açık ve uzaktan eğitim olanaklarını kullanılmaya başlanmıştır (Karadağ ve Yücel, 2020). Türkiye’de 2019-2020 eğitim-öğretim yılı 16 Mart

2020 tarihinden sonra bahar dönemi tamamen uzaktan eğitim yapılarak geçirilmiştir. 2020-2021 eğitim öğretim yılının çok büyük bir kısmı da uzaktan eğitim yapılarak geçirilmiştir. Bu uzaktan eğitim sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (EBA), EBA TV ve diğer uzaktan eğitim sağlayan çeşitli programlar kullanılarak eğitim-öğretim faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

2.3. Uzaktan Eğitimin Ortaya Çıkış Nedenleri

Teknolojik gelişim ve küreselleşme ile birlikte toplumsal dinamizm ekonomik koşullar değişime uğramıştır. Bununla birlikte yetişmiş insan gücüne olan ihtiyaç artış göstermiştir. İçinde yaşanılan çağda bilginin sermaye ve iş gücü kadar öneme sahip olmaya başlaması, teknolojinin önüne geçilemez bir hızla gelişmesi ve yalnızca okulların değil değişen koşullara çalışan tüm personellerin ayak uydurmak zorunda olması uzaktan eğitimin ortaya çıkması ve uzaktan eğitime ihtiyaç duyulmasında önem arz etmektedir (Ergüney, 2017).

Uzaktan eğitimin ortaya çıkış nedenleri arasında; ülke nüfusu içerisinde eğitim çağındaki nüfus oranının fazla olması ve öğrencilerin çeşitli nedenlerle okullarına devam edememeleri de gösterilmektedir (Kaya, 2002). Ayrıca ebeveynlerin eğitimin ne denli önemli olduğunun farkına varamayarak, bu ebeveynlerin çocuklarının eğitim-öğretim hizmetlerinden zamanında yararlanamayışı, bazı öğrencilerin ikamet ettiği yerlerin okullara olan uzaklığı ve eğitim-öğretim faaliyetlerine katılmak isteyenlerin çalışmak zorunda olması uzaktan eğitimin ortaya çıkış nedenleri arasında sayılabilir (Ergüney, 2017) Okula devam ettiği zamanlarda fazla sınıf tekrarı yapan veya sürekli akademik başarısızlık yaşayan bireylerin sonradan eğitim almak istemeleri veya okul çağını çoktan geçmiş bireylerin eğitim-öğretim faaliyetlerinden faydalanmak istemeleri de uzaktan eğitimin başka bir ortaya çıkış nedenidir (Kaya, 2002).

Uzaktan eğitim, öğrenen bireylerin istedikleri zaman istedikleri ortamda eğitim görme olanağı sağladığı için, bu eğitim türünün daha çok çalışan bireyler tarafından tercih edildiği düşünülmektedir. Hem bu yönüyle hem öğrenme fırsatlarını artırıcı bir özellik göstermesi ve örgün öğretime katılma fırsatı olmayan bireylere eğitim imkânı sunması sebebiyle uzaktan eğitime ihtiyaç olmaktadır. Uzaktan eğitim, çeşitli sorumlulukları olan ve zamanı kısıtlı bireylere eğitim vermesi, bireysel öğrenme hızına uygun olması ve öğrencilerdeki güven eksikliğini gidermesi sebebiyle daha çok tercih edilir hale gelmiştir. Bilişim teknolojilerindeki gelişmelerle eğitim sektörünün büyümesi, bu alandaki pazar payının büyümesi, şirketlerin personellerini eğitirken eğitim maliyetlerini azaltmak istemeleri ve bilgiye anında erişmenin öneminin artması uzaktan eğitime ihtiyacı artırmıştır (Kavrat, 2013).

Sosyal hayatta birtakım değişimlerin yaşanması, teknolojik gelişmeler, eğitimin hayat boyu devam etmesi uzaktan eğitime olan ihtiyacı artırmıştır (Houlden ve Veletsianos, 2020). Ayrıca kalabalık sınıfların ve yetersiz öğretmenli okulların olması, bireysel eğitim ve özel eğitime olan ihtiyacın artması yetersiz eğitim öğretim araçları, bilginin sürekli güncellenmesi sonucu eldeki mevcut bilgilerin eskimesi uzaktan eğitime ihtiyacı artıran diğer unsurlardır. Bunlarla birlikte giderek daha fazla sayıda yetişkin öğrenci olmasının gerekliliği, eğitim-öğretim etkinliklerinin yaşam boyu devam etmesi, bilgiye ihtiyaç duyulduğu anda ulaşılması çeşitli kişilik özelliklerine sahip öğrencilerin (utangaç, konuşma güçlüğü çekenler vb.) verimliliğini artırması gibi nedenler uzaktan eğitimin tercih edilmesini sağlayan nedenler arasında sayılabilir (Yenal, 2009).

Geleneksel eğitimin bazı olumsuz yanları uzaktan eğitimin ortaya çıkış nedenlerini oluşturmuştur. Bu nedenlerini Ersoy (2008) yüksek lisans tezinde aşağıdaki gibi sıralamıştır;

- Nüfus artışı ve öğrenci sayısındaki artışa rağmen okul sayılarının yeterli oranda artmaması, Geleneksel eğitimin eğitim talebine yeterince cevap verememesi,
- Değişen yaşam koşullarının bireyi teknolojiyi kullanmaya teşvik etmesi,
- Bireylerin farklı eğitim gereksinimleri hissetmeleri,
- Çeşitli sebeplerden dolayı eğitim alamayıp normal eğitim süreçlerinin dışında kalan kişilere eğitim hizmeti verilmesinin gerekli olması,
- Hızla gelişim gösteren teknolojiden eğitim alanında yararlanmanın gerekliliği şeklinde ifade edilebilir.

Günümüzde Covid-19 pandemisinden dolayı uzaktan eğitim uygulamaları oldukça yoğun olarak kullanılmaktadır. Covid-19 pandemisi nedeniyle çok hızlı bir şekilde yüz yüze eğitimden uzaktan eğitime geçiş yapılmış ve dersler uzaktan eğitimin gereklerine uygun bir şekilde web tabanlı olarak gerçekleştirilmiştir. Ortaya çıkan bu yeni durum karşısında dünyada uzaktan eğitimin önemi daha da artmış ve tüm okullarda uzaktan eğitime ağırlık verilmiştir (Can, 2012). Çünkü uzaktan eğitim sayesinde çok geniş kitlelere eğitim-öğretim hizmetleri sunabilmek mümkün olmuştur. Son dönemlerde salgın nedeniyle öğrencilerin okullarında eğitim-öğretim faaliyetlerine katılamamaları, dünya ülkelerinde yüz yüze eğitime ara verilmesi ve öğretmen, öğrenci ve diğer personelin pandemiden olumsuz etkilenmesinin önüne geçebilmek amacıyla uzaktan eğitime duyulan ihtiyaç artmıştır. Uzaktan eğitim, bu kriz döneminde eğitim-öğretim ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlayarak tüm dünya ülkelerinde ihtiyacı artırmış ve bu dönemde yoğun olarak uygulanmıştır (Adıyaman, 2002).

2.4. Uzaktan Eğitimin Amaçları

Gelişen teknoloji sayesinde insanlar yaşadıkları yerden eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmektedirler. Çeşitli sebeplerden dolayı eğitimlerini yarıda bırakan veya o belirli bir seviyeden sonra eğitimine devam etmeyen bireyler, teknolojinin beraberinde getirdiği kolaylıklardan faydalanarak eğitim ihtiyaçlarını uzaktan eğitim uygulamaları sayesinde giderebilmektedirler (Can, 2012). Uzaktan eğitim sayesinde bireyler içinde yaşadıkları toplumda bilgi ve becerilerini artıracak eğitimleri alma imkânına kavuşmaktadırlar (Sezgin, 1991). Dünyada ve Türkiye’de epey fazla bir geçmişi olan uzaktan eğitim uygulamalarının önemi covid-19 pandemisi sonrasında daha çok anlaşılmıştır. Geçmişten günümüze kadar sayısız insanı etkileyen uzaktan eğitimin çeşitli amaçları bulunmaktadır.

Uzaktan eğitimde asıl amaç, belirli standartlara göre herkese eğitim verebilmek, herkesi geliştirmek istediği alanda bilgi ve tecrübesini artırmak, bilgi ve kültür seviyesini artırmaktır. Ayrıca uzaktan eğitimin amaçları arasında; öğrencilerin eğitimini gereken yer ve zamanda yapmak, öğrencinin öğrenmeyi öğrenmesine fayda sağlamak, toplu ve bireysel eğitimde standartlaşmayı sağlamayı amaçlar. İhtiyaca uygun eğitimin, uzmanları tarafından en kısa sürede verilmesini sağlamak yer alır (Çekiç, 2010).

E. Balaban (2012), uzaktan eğitimin amaçlarını şu şekilde sıralar:

- Lisans derecesinde online derslerin verilmesini sağlayarak örgün eğitime destek olmak,
- Öğrenci ve öğretmenlerin memnuniyetini artırmak,
- Lisans seviyesinde e-öğrenme programları geliştirmek,
- Var olan dersleri uzaktan öğrenme bazında desteklemek,
- Yeniliklerin takipçisi olup sürekli gelişmeyi ortak değer ve kültür haline getirmek,

- Devlet veya özel sektörde verilmesi planlanan eğitimleri e öğrenmeye uyarlamak,
- Uzaktan eğitimi kullanarak ARGE çalışmaları yapmak,
- Eğitim imkânlarının başkalarıyla paylaşılmasını sağlayıp akademik yardımlaşma ve etkileşimi kolaylaştırmaktır.

Uzaktan eğitimin amaçlarından bir diğeri de öğretene ile öğrenen arasındaki uzak mesafeyi kaldırıp yakın etmektir. Bundan dolayı eğitim maliyetlerini asgari seviyeye indirip fırsat eşitliğini sağlayarak isteyen her bireye istediği alanda eğitim verilebilir (Uşun, 2006). Bunun dışında uzaktan eğitim, öğrenenlerin zamandan bağımsız hareket etmelerini sağlayarak, ister eş zamanlı ister eş zamansız bir şekilde eğitim olanaklarından istifade etmelerini amaçlar. Uzaktan eğitim de diğer eğitim modelleri gibi öğrenenler etkin bir şekilde öğrenme gerçekleştirmelerini sağlayarak onların bilgi ve becerilerinin artırılmasını amaçlar.

2.5. Uzaktan Eğitimde Kullanılan Teknolojiler

Uzaktan eğitim doğası gereği teknolojiye dayalı olarak yapılmaktadır. Bu nedenle teknolojinin gelişmesi uzaktan eğitimin de gelişmesini sağlamaktadır. Uzaktan eğitimin en önemli aracı ise internettir. İnternet tabanlı uzaktan eğitimin yapabilmek için ağ donanım ve yazılımdan oluşan teknik altyapıya dikkat edilmesi gerekmektedir (Adıyaman, 2002). Uzaktan eğitim yapılabilmesi için gerekli olan teknik altyapı donanım kaynakları; bilgisayar, ses cihazları, kamera vb. donanımlarıdır. Uzaktan eğitim kurumları sunucu adını verdikleri bir sistem içerisinde sakladıkları bilgileri ihtiyaç oldukça öğrencileriyle paylaşır. Uzaktan eğitim esnasında ağ bağlantısında yaşanacak bir kesinti uzaktan eğitim sürecini sekteye uğratabileceğinden bu tarz problemlerle karşılaşılmasını için oluşturulan donanımların en uygun bir şekilde çalıştırılabilmesi amacıyla yazılım programlarına ihtiyaç duyulmaktadır

(Ergüney, 2017). Yazılım programları olmadan donanım hiçbir işe yaramaz. Uzaktan eğitim için gerekli olan teknik altyapı yazılım kaynakları; iletişim ihtiyacını karşılamak, eğitim içeriğini öğrenenlere ulaştırmak, sanal öğrenme ortamları oluşturmak ve ölçme değerlendirme yapmak gibi görevlerin yerine getirilmesine yardımcı olan kaynaklardır. Online uzaktan eğitimde internet temel kaynak olmakla birlikte internet bağlantısının olmadığı yerlerde online uzaktan eğitim yapmak söz konusu olamaz (Ağır, 2007). Uzaktan eğitimin daha verimli bir düzeye gelebilmesi için devletin internet alt yapı kaynaklarını iyileştirmesi gerekmektedir (Başaran vd., 2020).

Günümüzde kullanılan teknoloji, eğitim öğretim şekillerini değiştirerek ve geliştirerek çeşitlenmesi sağlamıştır. Teknolojinin insan hayatında fazla yer tutmadığı dönemlerde uzaktan eğitim kavramı mektupla öğretimi çağrıştırmaktaydı. Fakat günümüzde İnternet tabanlı eğitimler veya TV üzerinden verilen eğitimler akla gelmektedir. Ülkemizde kullanılan İnternet teknolojisi geçmişe nazaran çok yüksek hızlara ulaşmıştır. Elbette bu hız değişikliği internet üzerinden eğitim yapılmasını da kolaylaştırmıştır. Teknoloji kullanımı ile beraber geleneksel eğitim anlayışı olan öğretici merkezli eğitim; öğrenici, kullanıcı merkezli eğitim olmaya doğru bir eğilim göstermiştir. Teknolojinin gelişimi uzaktan eğitimin çağrıştırdığı anlamları da farklılaştırmıştır. Bu farklılaşmayla birlikte uzaktan eğitim, genel olarak dijital içerikleri çağrıştıran anlamları ifade etmeye başlamıştır (Çekiç, 2010).

Elektronik öğrenme (E-Öğrenme) uzaktan eğitim kavramının içinde yer alır. E-öğrenme, eğitimle ilgili içeriklerin dijital platformlarda yürütülerek bu yöndeki bilgiler ve becerilerin yine dijital yollarla öğrenen kişilere aktarılmasıdır (Gülbahar, 2019). E-öğrenmenin mobil cihazlarla uygulanma biçimine ise mobil öğrenme adı verilir. Bilgiyi öğretme maksadıyla bilgisayarlar ve çeşitli kitle iletişim hat veya araçları aracılığıyla kullanıcılarına ulaştıran

dijital öğrenme sistemlerine çevrimiçi öğrenme denilmektedir. İnternet destekli eğitim ise adından da anlaşılacağı gibi internet aracılığıyla uygulanabilen eğitimidir (Kılınç, 2015).

Özen ve Karaman (2001), uzaktan eğitim teknolojilerini farklı özelliklere göre üç grupta sınıflandırmıştır. Bunlardan birincisi mektupla çalışma biçimidir. İkincisi ise televizyona dayalı eğitimidir. Üçüncüsü ise, çeşitli bilgi ağlarının uzaktan eğitim için kullanılmasıyla meydana getirilen teknolojilerdir. Buna çevrimiçi ya da sanal uzaktan eğitim de denilmektedir.

Uzaktan eğitim kavramı teknolojinin sağladığı bir imkândır. Uzaktan eğitim teknolojinin gelişmesine paralel olarak günümüze gelişip zenginleşmesi kadar devam etmiştir. Uzaktan eğitimde amacıyla kullanılmış olan teknolojiler kronolojik olarak sırasıyla; posta, radyo, televizyon, uydu iletişimi, bilgisayar, WWW (World Wide Web) olarak ortaya çıkmıştır. Uzaktan eğitim teknolojik gelişiminin farklı bir tanımlaması ise şu şekilde yapılabilir:

Birinci Nesil: Mektuplaşma

İkinci Nesil: Radyo ve televizyon

Üçüncü Nesil: Açık üniversiteler

Dördüncü Nesil: Telekonferans

Beşinci Nesil: İnternet/Web

Bu tanımlamalara bakıldığında basılı materyaller, işitsel araçlar, televizyon ve bilişim teknolojilerinin uzaktan eğitimde iletişim ortamları olarak kullanıldığı görülmektedir (Demir, 2014).

İnternet; bilgi paylaşımı, bilginin aranması veya bilgiyi işleme aracı olarak kullanılabilmeyle birlikte eğitim içerikleri oluşturulurken herhangi bir sınırlandırma olmadan da kullanılabilir.

Web tabanlı eğitim materyallerinin hazırlık ve güncelleşme gibi konulardaki kolaylık sağlaması, öğrencinin bilgiye istediği yer ve zamanda erişebilir olması, haberleşme olanakları ve tüm bu araçların internet üzerinden erişiminin sağladığı avantajlar göz önüne alındığında eğitim alanına yaptığı katkılar oldukça fazladır. Uzaktan eğitimin uygulanış tekniklerinde pek çok farklı seçenek bulunmaktadır. Ses, görüntü ve veri buna örnek olarak verilebilir. Ses, telefon veya video konferans gibi öğretimde işitsel olarak kullanılan materyallerdir. Tek yönlü ses araçları teyp ile radyodur. Görsel ve işitsel araçlar ise; video araçları, slaytlar, hareketli görüntüler ve birleştirilmiş görüntülerdir. Veri ise ders planından, ders kitaplarından, çalışma kitaplarından, yardımcı kitaplardan oluşur. Bilgisayarlar veriyi elektronik olarak taşırlar (Yenal, 2009).

Yumbul (2021) uzaktan eğitim sistemlerinde kullanılan birtakım teknolojik araç ve materyalleri şu şekilde sıralanmıştır: Radyo, akıllı telefon, tablet bilgisayar, bilgisayar, internet, telekonferans, video bantları, televizyon, CD, CD – DVD ROM, network, intranet, ekstranet, LAN, Note- book, email, Web 1.0, 2.0 ve 3.0. Uzaktan eğitimde en sık kullanılan program ve yazılımları ise şöyle sıralar; Moodle, Blackboard, Adobe Connect, Skype, Zoom, ALMS, Perculus, Sakai, Youtube, Sheetzoom, Scorn, Openmeetings, Adobe Presenter, Breeze ve Macromedia.

2.6. Uzaktan Eğitimde Öğretmen Ve Öğrenci Roller

2.6.1. Uzaktan Eğitimde Öğretmen Roller

Uzaktan eğitimle birlikte öğretmenlerin rollerinde pek çok değişiklik meydana gelmiş ve bu değişiklikler geleneksel yüz yüze eğitimde öğretmenlerin sahip olduğu rollerle birlikte uzaktan eğitimin özü ve ruhuna uygun birtakım özelliklerle donanmalarını kaçınılmaz hale

getirmiştir (Başar vd., 2020). Uzaktan eğitim öğretmen ve öğrencilerin birbirlerini tanımak amacıyla iletişim kanallarını açık tutmalı ve öğrencileri sosyalleştirebilmelidir. Uzaktan eğitimde öğretmen planlamaya gereken özeni göstererek öğrencilerine ders yapılmadan önce ders esnasında faydalanacağı ders kaynakları ve diğer unsurlar hakkında bilgi vermelidir (Başaran vd., 2020). Aynı zamanda ders araç ve gereçlerinin hazırlanmasında da öğretmen gereken özeni göstermelidir. Eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde öğretmenlerin vazgeçilmez rollerinden biri de öğretimi yönetmektir. Öğretmenlerin rolü bilgi aktarımı yapan, bilgiyi takdim eden ve bu zamanı yöneten kişi olmaktan çıkıp eğitim süreçlerini izleyerek işleri kolaylaştıran kişi konumuna gelmiştir (Ersoy, 2008).

Teknolojinin her geçen gün insan hayatında daha fazla yer alması eğitim alanında da yansımış ve eğitimde teknoloji kullanımıyla birlikte uzaktan eğitimde farklı iletişim araçlarının kullanılması yaygınlaşmaya başlamıştır (İşman, 2008). Dolayısıyla öğretmenlerin de bu araçları kullanabilen ve eğitim-öğretim faaliyetlerinde uygulayabilen eğitici özelliklerine sahip olması gerekmektedir (MEB, 2017). Uzaktan eğitimde öğretmen sürekli ders anlatan kişi konumunda değildir. Bunun aksine dersin etkili ve verimli işlenmesine yardım edip yönlendiren bir rehber konumundadır. Bu nedenle öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin ilgi ve motivasyonlarını sürekli yüksek tutabilmeli ve derslerde kullanılan teknolojik cihazları da son derece etkin bir şekilde kullanabilme bilgi ve becerisine sahip olmalıdır (Ülkü, 2018).

Bilgi kaynaklarının ve bilgi araçlarının en etkin öğelerinin kitle iletişim araçları ve internet olduğu düşünülürse uzaktan eğitimde rehberlik görevini yerine getirmek için konumlandırılmış olan öğretmen bu amaçla teknoloji kullanımına hâkim olmalı ve teknolojiyi etkin bir şekilde kullanabilmelidir. Bilgi iletişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilen ve öğrenciye rehberlik eden öğretmen ayrıca birbirinden farklı mekânlarda

yaşayan öğrenciler için grup çalışmaları yapmaya özendirmeli, eğitim etkinliklerini uzaktan eğitim müfredatına göre uyumlu hale getirmeli ve bu anlamda öğrencileri için başvuru kaynağı olmalıdır (Elitaş, 2017). Bu bilgiler ışığında uzaktan eğitimde öğretmenlerin iyi bir teknoloji okuryazarı olması gerektiğini de söylemek mümkündür (Başaran vd., 2021).

Uzaktan eğitimde öğretmenler; yüz yüze görüşmelerin sınırlılıklarına rağmen öğrenci gereksinimlerinin belirlenmesi, gereken ders materyallerinin geliştirilmesi ve bu materyalleri farklı platformlarda kullanmaya hazır bir duruma getirmekle sorumludur. Ayrıca öğretmenler, farklı tarzdaki öğrenci kitlelerinin ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alarak çeşitli öğrenim teknikleri geliştirir. Uzaktan eğitimde öğretmenler, öğrencilere kişisel rehberlik sağlar ve yaptığı dönütlerle öğrencileri bilgilendirir, destekler. Öğrencilerin ölçme ve değerlendirme sonuçlarını da takip eder (Demir, 2014).

Bıyıklı ve Özgür (2021) öğretmen performanslarının uzaktan eğitimin başarılı olmasında ana etken olduğunu ileri sürmektedir. İletişimin tek yönlü yapılabildiği teknolojik araçlarla yapılan uzaktan eğitimdeki öğretmen rolleri sınırlı olmakla birlikte çift yönlü uzaktan eğitim sistemlerinde ise öğretmenlerin teknoloji kullanımı konusunda etkin becerilere sahip olması beklenir.

Gülbahar (2019) uzaktan eğitimde öğretmenin görevlerini; ders öncesinde, ders sırasında ve ders sonrasında öğretmenin görevleri olarak üç ana bölümle kategorize eder. Ders Öncesinde öğretmenin görevleri; ders planlaması yapmalı, içeriklerde hangi tür etkinlikler yapacağını iyi belirlemeli ve hazırladığı plan içerik ve etkinlikleri öğrencileriyle paylaşmalıdır. Değerlendirme ölçütleri, ödev ve proje konularının neler olacağı konularında öğrencilere bilgi vermelidir. Ders Sırasında, öğretmen eğitim sürecini sürekli gözlemlemeli, çıkan sorunları gidermeli, gerektiğinde öğrencilere dönüt vermelidir. Sanal sınıf ortamında görsel eğitim materyallerini etkili şekilde kullanıp aktif katılımı sağlamalıdır. Ders sırasında

öğretmen öğrencilerinin ilgisini derse çekebilmeli ayrıca gerekirse daha farklı öğretim metotları deneyerek ders akışını daha etkili ve verimli hale getirebilmelidir. Ders esnasında öğrencilerin birbiri arasında ve öğretmenleri arasındaki etkileşimi çok önemlidir. Ders sonrasında, öğrenciler merak ettikleri bir soruyu sormuş veya tamamladıkları ödevleri öğretmenlerine göndermiş olabilir. Bu süreçte uzaktan eğitim öğretmeni çeşitli değerlendirmeler yapar, notlar verir ve gerektiği durumlarda dönütler yapar.

Uzaktan eğitimde önemli bir role sahip olan öğretmenler teknolojiyi iyi kullanan, çağın gereklerine uyum sağlayabilen, alanında ve teknolojide meydana gelen gelişmelerin takibini yapabilen bireyler olmalıdırlar. Uzaktan eğitimde öğretmenler geleneksel eğitime göre çok daha az yüz yüze geldiği öğrencilerinin ihtiyaçlarını belirlerken öğrencilerinin beklentilerini de göz ardı etmemelidir. Söz konusu uzaktan eğitim modelinin kendisinden beklentisini karşılayabilen öğretmenlerin uzaktan eğitimde başarı sağlamalarının daha kolay olacağını söylemek mümkündür.

2.6.2. Uzaktan Eğitimde Öğrenci Roller

Eğitim, öğrencinin motive edilmesini, eğitimin planlama ve analizinin yapılmasını gerektirir. Uzaktan eğitim esnasında öngörülemeyen bazı sorunların çıkması muhtemeldir; çünkü uzaktan eğitimde öğrenci özellikleri birbirinden farklıdır. Öğrenciler benzer ilgi alanları, benzer kültür ve benzer geçmişe sahip olan öğrenciler diğer öğrencilerden uzak olma eğilimi gösterir. Uzaktan eğitimde eğitim süreci dışındaki öğretmen öğrenci iletişim ve etkileşimi en alt düzeye inmiştir. Bu nedenle uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler kendilerini eğitim ortamına bağlayan teknik ağa zorundadır (Aktaş, 2008).

Demir (2014) uzaktan eğitim sürecinde öğrenci sorumluluklarını ve uzaktan eğitimde öğrencilerin yaşadıkları bazı sınırlılıkları ifade eder. Öğrenciler uzaktan eğitimde, teknolojik

araçları kullanma yeteneklerini geliştirmeli veya teknolojiyle iç içe olmalıdır. Aynı zamanda öğrenciler zaman sınırı olan görevlerini ve ödevlerini kendilerine ayrılan zamana uygun bir şekilde yerine getirmelidir (Kavrat, 2013). Uzaktan eğitimde öğrenciler, bu sorumlulukları yerine getirirken derslerine gereken özeni göstermemesinden kaynaklanan motivasyon eksikliği yaşayabilirler. Bunun yanında uzaktan eğitime güvensiz bir bakış açısına sahip olma ve öğrencinin ders çalışma planlamalarında yetersiz kalması gibi nedenlerden dolayı öğrenciden kaynaklı çeşitli sınırlılıklar yaşanabilmektedir (Aktaş, 2008).

Uzaktan eğitimde teknolojik imkânlar zorlanır, öğrencilerin kendi öğrenmelerini gerçekleştirebilmeleri için sorumluluklarını bilmesi kendi motivasyonlarını yüksek tutmaları gerekir (İbicioğlu ve Antalyalı, 2005). Uzaktan eğitim öğrenci merkezli eğitim anlayışlarına uygun ve oldukça geniş bir yaş dağılımına sahiptir. Ayrıca uzaktan eğitim öğrencilerinin güdülenme düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir. Çünkü uzaktan eğitim programlarına kendi istekleriyle katılmaları öğrencilerin daha çok güdülenmelerini ve başarılı olmalarını sağlamaktadır (Elitaş, 2017). Uzaktan eğitimde geleneksel eğitimde olmayan öğrenci rollerinden de söz edilebilir. Öğrenci sadece kendine sunulan bilgiyi öğrenmek ya da ezberlemek yerine, bilgiyi araştırıp bulan ve günlük yaşantısında o bilgiden faydalanan kişi olma sorumluluğunu taşır. Uzaktan eğitimde öğrenciler yeterli sevide bilgisayar, internet ve diğer teknolojik araçları kullanma becerilerine ve sadece kendi akranlarıyla değil, diğer gruplarındaki kişilerle de sağlıklı ilişki kuracak iletişim becerilerine sahip olmalıdırlar. Aynı zamanda öğrencilerin online kaynakları değerlendirerek yeni öğrenme stratejileri edinmeleri gerekir. Sonuç olarak uzaktan eğitim öğrencisinin geleneksel eğitim öğrencisinden daha aktif olduğu söylenebilir (Ersoy, 2008).

Uzaktan eğitimde öğrenciler, bilgiye iletişim teknolojilerini kullanarak ulaşabilmektedirler. Bu sebepten iletişim araçlarını ve interneti kullanabilme becerisine sahip olmak uzaktan

eğitimde öğrenci için en önemli unsurdur. Esnek bir uygulama ile eğitim hayatına uzaktan eğitim ile devam öğrenciler, bu esnekliğin karşılığında diğer öğrencilerle yüz yüze olmamalarından kaynaklı etkileşim ve rekabet yoksunluğu çekmekte, kendilerini yalnız hissedebilmekte ve tekniksel sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Bu sorunlar ise öğrencilerin başarı motivasyonlarını etkileyebilmektedir (Elitaş, 2017).

Gülbahar (2019), alışlagelmiş yüz yüze eğitimden farklı olarak internet tabanlı uzaktan eğitimin en önemli parçasının öğrenciler olduğunu ifade eder. Bu yüzden uzaktan eğitim sürecini planlamadan önce üzerinde düşünülmesi gereken ilk unsurun öğrenciler olduğunu belirtir. Öğrencilerin ne kadar iyi tanınırsa öğrenmenin de o düzeyde başarılı olunacağını, bunun için öğrencinin özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak gerektiğinin önemli olduğunu vurgular. Uzaktan eğitimde her öğrenci kendi öğrenmesinden sorumludur. Öğrencinin dersi takip edebilmesi için bazı araç gereçleri olması ve bunları kullanabilmesi gerekir. Öğrencinin dersi takip ederken eğitim-öğretim sürecinde aktif rol alması gerekir. Ayrıca öğrencilerin uzaktan eğitimde kullanılması için çeşitli donanımlara da sahip olması ve bu donanımların nasıl kullanıldığını iyi derecede bilmesi gerekir. Bahsi geçen donanımlarla ilgili teknik sorunlar yaşandığında bunların üstesinden gelebilmesini bilmekle birlikte teknik sorunları gidermenin öğrencinin kendi sorumluluğunda olduğunu da bilmesi gerekir. Bunun dışında öğrenciler kendi çalışma alışkanlıklarını güncellemeli ve kendi başarısı için ne gibi becerilerin gerekli olacağını da belirlemelidir. Bununla birlikte işbirliği içerisinde çevrimiçi topluluklarda çalışmayı öğrenmeli ve çevrimiçi ortamlarda etkili bir şekilde iletişim kurabilmelidir. Ayrıca zamanı iyi kullanmalı, sorumluluğunu ve işlerini dengelemeli, çevrimiçi kaynakları değerlendirmeli ve kendisi için hem fiziksel hem de çevrimiçi olarak bir çalışma ortamı oluşturmalıdır.

2.7. Uzaktan Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme

Geleneksel eğitimde ölçme ve değerlendirme ne kadar öneme sahipse uzaktan eğitimde de ölçme ve değerlendirme o kadar önemli bir yer tutmaktadır. Ölçme-değerlendirme, öğrencilerin neleri ne kadar öğrendiğine dönüt verebilmeye imkân tanırken öğrencilerin akademik başarılarının ve performanslarının belirlenmesine de ciddi katkılar sağlar. Bu yüzden eğitim-öğretim programının ne kadar etkili ve verimli olduğunu ortaya koymanın en önemli unsurlarından biri ölçme ve değerlendirmedir. Ölçme ve değerlendirmenin en önemli avantajlarından biri süreç içerisinde çeşitli teknolojik cihazların kullanımına olanak tanınmasıyla istenildiği takdirde veya hazır olduklarında öğrencilere sınav olma imkânını vermesidir (Baran, 2020). İyi bir ölçme-değerlendirme eğitim-öğretim sürecinde uygulanacak program hakkında çok önemli dönütler sağlayacağı için uzaktan eğitim programının kalitesinin yükseltilmesi ve uygulanan program üzerinde daha kaliteli gelişmelerin meydana gelmesini sağlar (Ülkü, 2018).

Uzaktan eğitim faaliyetlerinde çoğunlukla boşluk doldurma, çoktan seçmeli, kısa cevaplı veya uzun açıklama gerektiren soru tarzlarını içeren ölçme değerlendirme yöntemleri kullanılmaktadır. Kullanılan bu yöntemler, ölçme değerlendirme faaliyetlerini öğretim sürecinin dışına itmektedir (Baran, 2020). Bu durumun yaşanmaması için süreç odaklı olan ölçme değerlendirme yöntemlerini kullanmak daha yararlı olacaktır. Süreç odaklı bu değerlendirme yöntemleri; performans değerlendirmesi, portfolyo değerlendirme, açık kitap, rubrik (değerlendirme listeleri), akran değerlendirme, takım çalışması, kavram haritaları, proje görevlendirmesi, sorun çözme vb. gibi çağın ihtiyaçlarına uygun yeni tarzdaki ölçme değerlendirme yöntemleri de kullanılabilir (Aslantaş, 2014).

Uzaktan eğitimde kullanılan ve kullanılması öngörülen ölçme değerlendirme yöntemleri incelendiğinde bu yöntemlerin genel olarak süreç odaklı oldukları görülmektedir. Otantik

değerlendirme, öğrencilerin günlük hayatlarında karşılaştıkları problemleri çözme becerilerini ortaya koyması istenilen bir değerlendirme türüdür (Erfidan, 2019). Öğrenenlerden bir fikir ortaya koymaları, bu fikri kullanmaları ve görevleri tamamlamaları istenir. Süreç odaklı bir değerlendirme sistemidir. Portfolyo değerlendirme, öğrencilerin bir konu hakkındaki çalışmalarının toplamıdır. Portfolyoda öğrencinin çabası, çalışması ve gelişiminin izlenmesi sağlanır (Baran, 2020). Performans değerlendirmede, öğrenciler gerçek yaşamdaki bir problemle yüz yüze getirilip, bilgi ve becerisini kullanarak bu probleme çözüm üretmeleri istenir. Portfolyoda olduğu gibi performans değerlendirmesi de süreç odaklıdır. Açık kitap uygulaması ise bilgiyi hatırlama düzeyinde değil üst düzey becerilerle bilgileri sentezleyerek bilginin kullanılmasını amaçlar (Aslantaş, 2014). Rubrik, öğrencinin hem kendisini hem de arkadaşlarını değerlendirmesini sağlar. Akran değerlendirmesi ise öğrencinin arkadaşları tarafından değerlendirilmesidir (Erfidan, 2019).

Yukarıda ifade edilen yöntemler çevrimiçi eğitimde de uygulanabilmektedir (Özalkan, 2021). Yapıcı yaklaşım; öğrencinin gerçek yaşam becerileriyle daha iyi öğreneceğini ve öğrenme davranışının kazanılıp kazanılmadığının öğrencilerin meydana getireceği ürünlerle veya süreç içerisindeki performanslarıyla anlaşılıp değerlendirilebileceğini ileri sürmektedir. İyi bir şekilde planlanmış online eğitim; öğrencilerin kaynaklara kolay erişerek hem kendi aralarında hem de öğretmenleriyle en üst seviyede iletişim ve etkileşim kurarak öğrenmelerini daha kalıcı hale getirmelerine yardımcı olmaktadır (Aslantaş, 2014).

Ölçme ve değerlendirme konusundaki en büyük tartışma neyin nasıl ölçüleceği, ölçülmesi beklenen davranışların ne kadarının ölçülebildiği ve internet bağlantısı aracılığıyla yapılan sınavlarda öğrencilerin kopya çekme olasılıklarının bulunmasıdır (Özalkan, 2021). Uzaktan eğitim süreci içerisinde ölçme değerlendirme uygulamaları esnasında göz önünde alınması gerekenler; sorunların belirlenmesi ve farklılıkların ortaya konulması isabetli

yönlendirmelerin yapılabilmesi için son derece önemlidir. Ölçme ve değerlendirme yapılırken öğrencilere yöneltilecek soru tipleri içerisinde analitik düşünme becerilerini ölçen beceri temelli soru tipleri ve bilgiyi kullanmayı gerektiren soru tiplerinin olması daha yararlı olur (Baran, 2020). Bunun dışında öğrencilere proje görevleri verilerek ve çeşitli ödevlendirmeler yapılarak süreç içindeki çabaları da değerlendirme içine alınmalıdır (Ergüney, 2017).

Acil uzaktan eğitim sürecinde gündeme gelen en önemli olumsuz durumlardan birisi ölçme ve değerlendirme konusuyla ilgilidir. Çünkü covid-19 pandemi dönemi içerisinde uzaktan eğitim hizmeti sağlayan kurumların pandemiye aniden ve hazırlıksız yakalanmaları ölçme ve değerlendirme çalışmalarının geri planda kalmasına sebebiyet vermiştir. Bu durum sonucunda uzaktan eğitim sürecinde güvenilirliği yüksek sınavlar yerine güvenilirlik sevipleri düşük online sınavlar yapılmış ve süreç odaklı olmak yerine sonuç odaklı bir ölçme değerlendirme yapılmıştır. Covid-19 pandemisi döneminde tüm eğitim kurumlarında cereyan eden hızlı dijitalleşme ölçme değerlendirmedeki gizliliği tehlikeye sokmuştur. Bu dönemde yaşanan bu olumsuz durumlar ölçme ve değerlendirmenin nasıl sorunsuz bir şekilde gerçekleştirileceği konusunda ciddi bir mesai harcanması gerektiği gerçeğini ortaya koymuştur (Bozkurt, 2020).

Özgül, Ceran ve Yıldız (2020) tarafından yapılan araştırmaya göre, öğretmenlerin pandemi döneminde uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinde ödev verdiklerini, Eğitim Bilişim Ağı'nı kullandıkları, hazır test materyallerini kullandıklarını, dersleriyle ilgili sunular hazırlayarak ve soru ve cevaplarla derslerini yaptıklarını ifade etmiştir.

Uzaktan eğitimdeki ölçme ve değerlendirme tekniklerinin öğrenci merkezli olduğu ve bu tekniklerin değerlendirme yöntemleri ise sonuç değerlendirmesi yerine süreç değerlendirmesi şeklinde olduğu söylenebilir (Özalkan, 2021). Fakat tüm bunlara rağmen

bazı çevrelerce uzaktan eğitimin güvenilirlik ve geçerliğinin düşük olacağı ve ölçülmek istenilen özelliklerin tam olarak ölçülemeyeceği ileri sürülmektedir (Metin, Çevik ve Gürbey, 2021). Bu tarz aksaklıkların yaşanmaması amacıyla uzaktan eğitimde ölçme değerlendirme yaparken süreç odaklı değerlendirmeyi temel alan ölçme teknikleri kullanarak öğrenciler gerçek yaşamda karşılaşılabilecekleri problemlerle karşı karşıya getirilerek bireysel çözüm üretmelerine olanak sağlayacak ölçme tekniklerine yönelim sağlanabilir veya öğrencilerin bilgi ve becerilerini ortaya koyabilecekleri ölçme değerlendirme tekniklerine başvurularak değerlendirmeler yapılabilir (Ergüney, 2017).

2.8. Uzaktan Eğitim Ve Geleneksel Eğitimin Karşılaştırması

Uzaktan eğitimin gündemi meşgul etmesiyle birlikte eğitime bakış açısının önemli derecede sorgulanmasına sebep olmuştur. Geleneksel eğitim her dönemde aslolan eğitim yöntemi ve uzaktan eğitim onu destekçisi iken daha sonraki dönemlerde uzaktan eğitim geleneksel eğitime karşı ayrı bir seçenek halini almıştır. Son dönemlerde hızla büyüyen internet teknolojileriyle birlikte uzaktan eğitimin yaygınlık göstermesi internet destekli uzaktan eğitimi konu edinen çalışmaların yapılmasını sağlamıştır (Söğümlü, 2021). Bazı araştırmacılar uzaktan eğitimin her açıdan yüz yüze eğitimden üstün olduğunu söylerken diğer araştırmacılar ise hem uzaktan hem de geleneksel eğitim sisteminin hemen hemen aynı derecede artı ve eksilerinin olduğunu söyler (Antalyalı, 2004).

Yüz yüze sınıf ortamlarında öğretmenler öğrencilerinin o andaki davranışlarını gözlemleme ve istenmeyen bir durumla karşılaşıldığında anında müdahale etme şansına sahiptirler. Fakat internet tabanlı uzaktan eğitim ortamında bu durum güçleşebilir. Öğrencilerle görüntülü iletişim kurulamıyor veya öğrencilerden dönüt alınamıyorsa bu durum karşısında öğrencilerin eğitim sürecine dair ne düşündüğünü kestirmek güçleşir. Söğümlü (2021)

yapmış olduğu araştırmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Öğrencilerin sürece ilişkin ne düşündüklerini öğrenmek son derece güçleşir. Yüz yüze eğitimden farklı olan birçok süreç teknoloji kullanımıyla daha etkili bir hale getirilmeye çalışılır. Aynen sınıf ortamında olduğu şekliyle internet üzerinden yapılan eğitimde de öğrencilere pek çok sorumluluk düşmektedir. Bu sorumlulukları yerine getiren eğitmenlerin rolleri de farklılaşmaktadır (Glbahar, 2019).

Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim karşısında bir seçenek olmaktan çok onu tamamlayan bir eğitim olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü geleneksel yüz yüze eğitimin ğretiminde çeşitli problemler bulunmaktadır. Bu problemler; öğrencilerin belirli bir zaman ve mekân sınırı içinde eğitim almaları, eğitim veren kurum ve öğretmenlerin yetersizliği ve ders materyallerinin eksikliği olarak ifade edilebilir. Birhan (2021), yapmış olduğu araştırmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Keskin ve zer Kaya, (2020), ğrencilerin uzaktan eğitimi merak uyandırıcı olarak yorumladıklarını ifade etmiştir. Austin (2009) ise yaptığı araştırmada geleneksel eğitimde yaş sınırının olması ve bu yaşı geçmiş olanların eğitimden mahrum kalması geleneksel eğitimin sınırlı yanları arasında olduğunu belirtmektedir. Bu sınırlılıkların uzaktan eğitimle giderilebilmesi, uzaktan eğitimin bağımsız bir eğitim ortamı sağlaması uzaktan eğitimin zaman ve mekân sınırlamasının olmaması eğitimde fırsat eşitliğini güçlendirmiştir. Bu durum uzaktan eğitim ile geleneksel eğitim anlayışlarının birbirinden farkını ortaya koymaktadır (lk, 2018).

Uzaktan eğitim kişiye özel ders imkânı sağlamasının yanında zamanın nasıl kullanacağını kişinin kendi inisiyatifine bırakır. Yüz yüze yapılan geleneksel tarzdaki eğitimlerde öğreten ve öğrenenlerin aynı ortamda bulunma zorunluluğu varken bu zorunluluk uzaktan eğitimde bulunmamaktadır (Kurnaz ve Seemeli, 2020). Uzaktan eğitimde öğrencinin durum değerlendirilmesi kolay yapılmakla birlikte psikolojik faktörler devreden çıkması ve

öğrencinin herhangi bir eğitmen baskısı altında kalmadan tamamen özgür iradesiyle öğrenmesini gerçekleştirir (Ülkü, 2018). Uzaktan eğitimde öğretmenle öğrenci farklı iletişim yollarını kullanmakla birlikte eğitim ister eş zamanlı (senkron) ister eş zamansız (asenkron) biçimde gerçekleştirilebilir. Uzaktan eğitimle etkileşim sağlanarak uygulanan eğitimin kalitesi artırılır. Aynı zamanda uzaktan eğitim sayesinde eğitimde rol alan öğretmen, öğrenci ve tüm ders materyalleri en kolay biçimde bir araya getirilebilir. Uzaktan eğitim sürekli ve kesintisiz eğitim imkânı sağlamaktadır (Kırık, 2014). Sıralanan bu özellikler dikkate alındığında uzaktan eğitimin geleneksel eğitime kıyasla büyük fırsatlar sunduğu söylenebilir.

Kaya (2002), uzaktan eğitimin; çalışan veya aile yaşantısı olan yetişkinlere açık olduğundan, yer ve zaman bağımsızlığından, kitle iletişiminden, öğrenci bağımsızlığı ve özgün yönteminden dolayı geleneksel yüz yüze eğitimin bir yedeği olarak kabul edilemeyen ayrı bir eğitim türü olduğunu ifade etmiştir.

Yumbul (2021) yaptığı araştırmasında uzaktan eğitimi ile geleneksel eğitimi birbirinden ayırt eden unsurları şu şekilde sıralamıştır: Geleneksel eğitimde öğrenci pasif, uzaktan eğitimde ise aktif rol alması sebebiyle uzaktan eğitim öğrenci merkezlidir. Geleneksel eğitim sınıf ortamında, uzaktan eğitim ise iletişim teknolojisi ve medya araçlarıyla gerçekleştirilir. Geleneksel eğitimde öğretmen sorunları, öğretmen performansı sorunları ve öğrencilerin öğrenme problemleri uzaktan eğitimde ortadan kalkar.

Jest ve mimik gibi beden diline dair özellikler ile vurgu ve ahenk gibi araçlar yüz yüze eğitimde son derece etkili olabiliyorken bu özellikler internet kaynaklı yapılan eğitimlerde eksik kalabilir. Fakat teknolojinin gelişmesiyle hissedilen bu eksik yanlar giderilebilmekte ve hatta bunlardan daha etkin teknikler uygulanabilmektedir (Kaya, 2002). Ayrıca uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin teknolojik altyapılarının bulunması gerekir. Eğer bu

altyapı gereksinimi karşılanmazsa uzaktan eğitim avantaj değil dezavantaj halini alır. Ayrıca geleneksel eğitimde model olma yoluyla öğrencilere öğretilebilecek olan dürüstlük, erdemli olma, doğruluk, ahlak gibi özellikleri sanal ortamda öğrencilere aktarmak mümkündür; fakat uzaktan eğitimin modelin yerini tutması düşünülemez (Süral, 2015). Bu tarz eğitimlerin uzaktan eğitimin henüz aşamadığı hususlar olduğunu söylemek mümkündür. Tüm bunların yanında uzaktan eğitim konusunda uzmanlaşmış kişiler, uzaktan eğitim alan öğrencilerin geleneksel eğitim alan öğrencilere kıyasla daha fazla sorumluluk bilincinde olduklarını belirtmişlerdir (Antalyalı, 2004). Uzaktan eğitimde her öğrencinin üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi ve buna bağlı olarak derslere aktif katılımı gereklidir. Bu durum, uzaktan eğitimde geleneksel eğitime göre öğrencilerin aktivasyonunun daha fazla olduğunu gösterir niteliktedir.

Geleneksel eğitimde yaşanan bazı sorunlar ve bu eğitim sisteminin genel özellikler: “Geleneksel eğitim öğrenci merkezlidir ve öğretmen disiplinden tek sorumlu otoriterdir. Geleneksel eğitimde bilgiyi aktarma hedeflenir, dıştan denetimli bireyler yetiştirilir ve öğretmen sayısı kısıtlıdır. Yapılması gereken tekrarlar ve alıştırmalar ders sırasında yapılamaz, ders sonrası ev ödevi olarak verilir. Eğitimde standartlaşmayı gerçekleştirmek için müfredat adında tekdüze bir plan uygulanır.” şeklinde sıralanabilir (Aktaş, 2008).

Uzaktan eğitim sürecinde öğretmen ve öğrenciler coğrafi olarak birbirinden ayrıdır. Ayrıca uzaktan eğitimde öğretmen ile öğrenciyi bir araya getiren ve ders içeriğini öğrencilere ileten eğitim medyası kullanılır. Böylece öğretmen ile öğrenci arasındaki çift yönlü iletişim sağlanarak eğitim faaliyetleri sürdürülebilir. Tüm bunların yanında uzaktan eğitimde kişi kendine özel ders sürelerinde öğrenme olanağına sahip olur ve eğitmenin baskısı veya etkisi altında kalmadan eğitim alma ayrıcalığına sahiptir. Özellikle internet tabanlı uzaktan eğitimde bilgi iletişim teknolojileri sıklıkla kullanılmakla birlikte kişisel gelişim için merak

edilen veya ihtiyaç duyulan konularda uzaktan eğitim alınabilmektedir (Atik, 2020; Çoban, 2012). Sıralanan özellikler değerlendirildiğinde uzaktan eğitimin geleneksel eğitime göre birçok yönden öğrenciyi daha aktif ve etkin hale getirdiği ifade edilebilir. Bunun dışında uzaktan eğitimde öğrenen bireyler kendi öğrenme hızına göre ilerlediği ve istediği kadar tekrar etme olanağı olduğu için daha çok tercih edilen bir eğitim model olmaya başlamıştır.

Uzaktan eğitim ortamında öğretmenlerin iş yükü, geleneksel eğitimden daha fazladır. Yapılan araştırmalara göre ders içeriği hazırlayan öğretmenlerin %67'sinin uzaktan eğitim için daha ayrıntılı ders içeriği hazırladığı tespit edilmiştir (Atik, 2020). Yapılan araştırmalarda geleneksel eğitimle uzaktan eğitimin ders hazırlık süresi ve eğitim süresini karşılaştırılmış, bir araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitimde öğretmenlerin %14 daha fazla zaman harcadığı; başka bir araştırmada ise %70'inin daha fazla zaman harcadığı sonucuna ulaşılmıştır (Gök ve Kılıç Çakmak, 2020).

2.9. Uzaktan Eğitimin Özellikleri

İyi bir uzaktan eğitim, özenli ve etkili bir planlamayla, verilecek dersin ve öğrencilerin gereksinimlerinin belirlenmesiyle başlar. Başarılı uzaktan eğitimde pek çok kişinin emeğinin ve samimi çalışmasının payı vardır. Temel olarak başarıya ulaşan bir uzaktan eğitim uygulamasında öğretmenden idareciye öğrenciden yardımcı hizmetlilere kadar herkesin katkısı vardır. Uzaktan eğitimin küresel olarak verilebilecek bir yapıya sahip olması, kişiselleştirilebilir ve özelleştirilebilir olması, geleneksel eğitime uygun olmayan öğrencilere hizmet vermesi, hızlı geri besleme sağlaması, ucuz olması ve teknoloji ile eğitimi entegre edebilmesi gibi özellikleri bulunmaktadır. Ayrıca artan eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilmesi ve çift yönlü iletişim kurabilme olanağıyla hareket kabiliyetinin yüksek olması da bu özellikler arasında sayılabilir (Çekiç, 2010).

(Aktaş, 2008). Uzaktan eğitimin küreselleşme özelliği; bu alanda eğitim veren kurumların küresel ölçekte bir eğitim anlayışına sahip olmalarını ifade eder. Çünkü iletişim teknolojisindeki gelişmeler sayesinde bilgi zaman ve mekâna bağlı kalmadan insanların önüne gelebilmektedir (Gökçe, 2008). Avrupa’da yüz yılı aşkın bir zamandır çeşitli ülkeler, deniz aşırı ülkelerde yaşayan resmi görevlileri veya ticaretle uğraşan vatandaşlarına uzaktan eğitim vermişlerdir (Özbay, 2015). Bu durum uzaktan eğitimin küreselleşmesine örnek olarak verilebilir. Uzaktan eğitimin bireysel ihtiyaçlara cevap verecek şekilde düzenlenmesi ise bu tarz eğitimin kişiselleştirilebilme özelliği sayesinde gerçekleştirilebilmektedir. Geleneksel eğitimde yüz yüze kurulan ilişkiler eğitimin kişiselleştirilebilmesini zorlaştırmaktadır. Uzaktan eğitimde ise kişiye özel planlar daha rahat bir şekilde uygulanabilmektedir. Uzaktan eğitimin bir diğer özelliği olan özelleştirilebilme ise, kurumsal öğrenmenin yerini bireylere göre özelleştirilmiş öğrenmenin almasıdır (Elitaş, 2017). Özelleştirilme ve kişiselleştirilme özellikleri esasen birbirlerine benzemekle birlikte bu iki özellik tek başlıkta incelenebilir.

Uzaktan eğitimin endüstrileşme özelliği, insanların hızla artan eğitim ihtiyaçlarına karşılık verebilmek adına uzaktan eğitim kuruluşlarının açılmasını ifade eder. Uzaktan eğitimin geleneksel eğitime müsait olmayan öğrencilere eğitim verme özelliği ise; çalıştığı, askerlik yaptığı, farklı şehir veya ülkede ikamet ettiği veya diğer gerekçelerle çeşitli eğitim kurumlarına yer ve zaman açısından katılım imkânı olmayan öğrenciler için eğitim verilebilmesini ifade eder. Ayrıca hasta, engelli veya hapiste olan kişilerin eğitim alabilmesinin sağlanmasını da ifade eder (Elitaş, 2017; Yenal, 2009).

Uzaktan eğitimin hareket kabiliyeti özelliği; teknolojik gelişmeler sayesinde bilgisayar veya cep telefonu gibi taşınabilir araçlarla gerçekleştirilebilmektedir. Uzaktan eğitimde uzak mesafeler arasında iletişim sabit bilgisayarlarla kurulabilirken günümüzde taşınabilir mobil

cihazlarla kurulabilmektedir. Yer ve zamandan bağımsız bir şekilde mobil ve kablosuz iletişim avantajları uzaktan eğitim almak isteyen bireylere hareket özgürlüğü sağlamıştır (Çekiç, 2010)

Hızlı geri besleme özelliği ise; öğrencilerin iletişim teknolojilerini kullanarak istediği herhangi bir zaman diliminde zaman ve mekân sorunu yaşamadan yaptıkları çalışmaları dünyanın istedikleri bölgelerine gönderebilmelerini ve aynı şekilde yanıt alabilmelerini ifade eder (Elitaş, 2017).

Uzaktan eğitimin bir başka özelliği ise, diğer eğitim sistemlerine göre maliyetinin düşük olmasıdır. Genel olarak değerlendirildiğinde; altyapı maliyetinin ve öğrenciye düşen ücretin yüksek olması ve yatırım masraflarını karşılayacak kadar öğrenci bulunmaması gibi olumsuzluklar dışında uzaktan eğitim, eğitim sistemleri içerisinde en ucuz olanıdır (Çekiç, 2010). Covid-19 pandemisi sonrası yatırım maliyetini karşılayacak öğrenci bulunamaması gibi bir olumsuzluk yaşanmamaktadır. Çünkü covid-19 pandemisinden sonra uzaktan eğitime rağbet artmıştır. Hatta dünya pazarında uzaktan eğitimin payının da bir hayli büyüdüğü ifade edilebilir.

Uzaktan eğitimin en önemli özelliği, zaman ve mekândan soyutlanmış bir şekilde eğitmenin öğretme-öğrenme süreçlerine rehberlik etmesidir (Cantürk ve Cantürk, 2021). Kaya (2002) ise, Uzaktan eğitim özelliklerini sıralarken, uzaktan eğitimin zaman ve mekân sınırlamasının olmadığını ve uzaktan eğitimde öğrencilerin genelde bireysel olarak eğitildiğini ifade etmiştir. Bu durum uzaktan eğitim öğrencisinin dersleri bağımsız olarak öğrenmesini gerektirir. Ayrıca uzaktan eğitimde öğretmenin rolü öğrencilere sunduğu çalışma ve derslerin kalitesine bağlıdır. Öte yandan uzaktan eğitim öğrencileri daha fazla öğrenme ortamına sahiptir. Aynı zamanda çeşitli istek ve hedefleri olan bireyler uzaktan eğitim

sayesinde iş hayatıyla eğitim hayatlarını devam ettirebilme olanağını uzaktan eğitim sayesinde kazanırlar (Düzgün ve Sulak, 2020).

Uzaktan eğitim, öğrenen ve öğretenlere teknolojik unsurları kullanarak iletişime geçme ve ortak projelerde çalışma imkânını vermesinin yanında çağın gereklerine uyum sağlayabilen bir yapıdadır. Uzaktan eğitim birbirinden farklılık gösteren eğitim kurumlarının ihtiyaçlarına anında cevap verebilmesinin yanında hayat boyu öğrenme özelliğini bünyesinde barındırmasıyla çok büyük kitlelere eğitim hizmetlerinin ulaştırılmasını da sağlar. Kısacası uzaktan eğitim; öğretmen ve öğrencinin farklı mekânlarda bulunması, etkileşimli bir iletişime sahip olması, kurumsal bir yapısının olması ve faaliyetlerin eş zamanlı (senkron) olabileceği gibi eş zamansız (asenkron) da olabileceği gibi özelliklere sahiptir (Ergüney, 2017).

Uzaktan eğitim uygulamaları örgün eğitime destek olmaktadır. Teknolojinin ilerlemesi uzaktan eğitimde kademeli bir gelişim süreci ile gerçekleşmiştir (Düzgün ve Sulak, 2020). Uzaktan eğitimin özelliklerini üç ana başlıkla özetlenebilir. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir: Uzaktan eğitim, değişik şartlardaki geniş insan topluluklarının uzaktan eğitimden faydalanabilmesini sağlar. Uzaktan eğitim bireyin kendi kendine öğrenmesini sağlayarak sorumluluk bilincinin geliştirilmesine katkıda bulunur. Aynı zamanda uzaktan eğitimin farklı talep ve beklentilere cevap vermesi ve içinde barındırdığı diğer özellikleri sebebiyle oldukça faydalı ve verimli bir sistem olduğu söylenebilir. Uzaktan eğitimin hem bireylerin hem de toplumun sürdürüle gelen alışkanlıklarını değiştirebilme potansiyeline sahip olması eğitim sürecinde meydana gelen yeni gelişmelere de uyum sağlamayı kolaylaştırmaktadır (Akgül ve Oran, 2020).

Uzaktan eğitim için dört adet birincil özellik belirlenmiştir. Bu özellikler; erişilebilirlik, esneklik, etkileşim ve bireyselleştirmedir (Ergüney, 2017). Eğitim, insanların eşit bir şekilde

eğitim alma hakkını sağlayacak bir şekilde erişilebilir, bireye zaman, mekân ve kişisel öğrenme hızına göre esnek olmalıdır (Başaran vd., 2020). Ayrıca teknolojinin gelişimine paralel olarak uzaktan eğitimin uygulanış biçimlerinde değişiklikler yaşanmakla birlikte bünyesinde taşıdığı özelliklere de yenileri eklenmektedir. Bu yeni özellikleri şu şekilde özetlemek mümkündür: Uzaktan eğitim; kişilere yeni ve çok çeşitli seçenekler sunar ve çeşitli öğretim ortamlarına sahiptir. Geleneksel eğitime uyum sağlayamayan öğrenciler için uygundur ve çevrimiçi ortamlarda geri beslemenin süresi kısadır (Kırık, 2014). Başka eğitim sistemleriyle karşılaştırıldığında uzaktan eğitim daha ucuzdur ve küresel bazda eğitim uygular. Farklı zekâ, öğrenme yeteneklerine ve davranışlarında eğitim vermek için uygundur. Herkes için özelleştirilebilir ve ayrıca kalabalık grupların ihtiyacına yanıt verilebilir. Öğretmen ve öğrenci açısından düşünüldüğünde uzaktan eğitimin hareket kabiliyetinin oldukça yüksek olduğu söylenebilir (Demir, 2014).

2.10. Uzaktan Eğitimin Avantajları ve Sınırlılıkları

2.10.1. Uzaktan Eğitimin Avantajlı Yönleri

Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitim ortamına göre çok daha farklı dizayna sahiptir. Uzaktan eğitimin daha ekonomik daha ulaşılabilir olması gerekesiyle yüz yüze eğitimden daha avantajlı dizayna sahip olduğu söylenebilir (Arat ve Bakan, 2014). Uzaktan eğitimin pozitif yanları arasında; zaman ve ortam konularında esneklik sağlaması, öğrenenlerin özel gereksinimlerine uyarlanabilmesi, daha geniş bir öğrenci topluluğuna ulaşabilmeyi sağlaması, teknolojik araçların kullanılmasına tamamen uyumlu olması, çeşitli nedenlerden dolayı okula gidemeyen öğrencilere olanak sağlaması, senkron veya asenkron eğitim yapılmasına müsait olması, özel eğitim gereksinimi olan öğrencilere hitap etmesi,

maliyetinin düşük olması ve hayat boyu öğrenme kriterine uygun olması gibi özellikler sayılabilir (Bayraktar vd., 2020).

Çekiç (2010), uzaktan eğitimin faydalarını şu şekilde sıralar; uzaktan eğitim, eğitim öğretim faaliyetlerinin standartlaşmasını sağlar. Eğitim öğretim yapılan fiziki ortamlarda harcanan süreyi azaltır. Uzaktan eğitim, gerek duyulan zaman ve ortamda eğitim yapılabilmesini sağlamasıyla birlikte bireyin ihtiyaçlarına ve göreve özel eğitim yapılmasına imkân tanır. Uzaktan eğitim, pandemi, doğal afet, karantina gibi beklenmedik durumlarda ihtiyaca göre eğitim-öğretim yapılabilmesini ve öğrencilerin en kolay biçimde geri bildirimlerini yapabilmelerini sağlar. Uzaktan eğitimde öğretmen-öğrenci ve öğrenci-öğrenci arasında metin, grafik, iletişim gibi çeşitli öğretim teknikleriyle etkileşim kurulabilir. Diğer yandan uzaktan eğitim, engelli olan kişilerin de rahatlıkla eğitim almalarına olanak tanıyacağından eğitim alan öğrenciler arasında eşitlik sağlanmış olur. Kırsal bölgelerdeki okullar da uzaktan eğitimin sağladığı bu imkânlardan yararlanma olanağı bulur (Çekiç, 2010).

Uzaktan eğitimin bağımsız öğrenmeyi sağlama, kitle eğitimini kolaylaştırma ve eğitimi veren öğretmenlerden pek çok sayıda öğrencinin aynı anda fayda sağlayarak eğitim alması gibi olumlu yanları da bulunmaktadır (Dilara vd., 2021). Uzaktan eğitimin farklı bir bakış açısıyla avantajlı yönlerini şu şekilde de sıralayabilmek mümkündür: Uzaktan eğitim, sınıf arkadaşları ile aktan etkileşimin artırılmasını sağlamasıyla birlikte bireyin kendi kendisini eğitip geliştirmesine de imkân verir. Uzaktan eğitimde öğrenciler ve öğretmenler teknolojik yeterliliklerini geliştirme fırsatı bulur ve kitlelerle sürdürülebilir bir eğitim-öğretim yapılabilmesi için mekân zorunluluğunu tamamen ortadan kaldırır. Uzaktan eğitim aynı zamanda eğitimin evrensel olarak yeniden yapılandırılmasını da sağlar. Ayrıca alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımlarına uygulanma olanağı tanınmasıyla ve teknolojik araç gereçlerin yoğun bir şekilde kullanılmasını ve bu yolla eğitim-öğretimde kalitenin

artırılmasını sağlar. Uzaktan eğitim; öğrencilerin hem görsel hem de işitsel motivasyonlarının artırılmasını sağlamakla birlikte çalışan bireylere bulundukları ortamdan ayrılmaksızın eğitim-öğretim faaliyetlerine katılma fırsatı sunar ve daha az kadro ile öğrencilere okul seçme fırsatı verir (Kavrat, 2013).

Uzaktan eğitim, bağımsız bir öğrenme sistemi olması dolayısıyla tüm öğrenciler için serbest bir öğrenim ortamı oluşturur. Bu yönüyle uzaktan eğitim bir yandan kitle eğitimini kolaylaştırırken bir yandan da eğitim-öğretim faaliyetlerinin bireyselleşmesini beraberinde getirir. Aynı zamanda uzaktan eğitim uygulamaları öğrencilere kendi öğrenme sorumluluklarını aldırır ve öğrencilerin hem bireysel gelişimlerinin hem de sorumluluk bilinçlerinin gelişiminin önünü açar. Diğer yandan uzaktan eğitim ilk kaynaktan öğrenme fırsatı sunarken alan uzmanlarından da daha fazla sayıda bireyin yararlanmasını sağlar (Erfidan, 2019).

Başaran vd. (2020) uzaktan eğitimin yararlarından bahsederken; bilginin eğitim kaynağından dünyaya daha hızlı bir yayılım göstereceğini ve eğitim öğretim değerlendirmelerinin daha objektif yapılacağını ifade etmektedirler. Uzaktan eğitim uygulamalarında öğrencilerin öğrenecekleri içerik hakkında uzmanlarla görüşme imkânları fazladır. Ayrıca uzaktan eğitimde öğrenciler kendi kendine karar verme ve girişimcilik gibi önemli yönlerini de geliştirirler. Öğrenciye alternatifi bol bir öğrenme ortamı sunmasının yanında uzaktan eğitimle yaşam boyu öğrenme gerçekleştirilebilir. Uzaktan eğitim, özel veya resmi kurum ya da kuruluşlarda çalışan kişilere, yaptıkları görevleri bırakmadan almak istedikleri alanda eğitim alıp bu eğitimi sürdürmelerine imkân sağlar ve geleneksel eğitim süreçlerinin zenginleşmesine de katkıda bulunur. (Koloğlu, 2016) Diğer yandan uzaktan eğitimde öğretmen ve öğrenciler arasında profesyonelce bir ilişki bulunmaktadır. Uzaktan eğitim öz güveni yüksek, utangaç, çekingen, içine kapanık, başarılı, başarısız gibi çeşitli

duygular içerisinde olan bireylerin eğitim öğretim faaliyetlerine katılabilmesini sağlar. Ayrıca uzaktan eğitim sayesinde eğitim uluslararası bir özelliğe kavuşur (Bıyıklı ve Özgür, 2021).

Uzaktan eğitim, başka insanlardan etkilenmeden kendini geliştirmek kendi isteyen bireylere kendini geliştirmenin yolunu açarak gelişmiş ülkelerde eğitim derecelerini yükseltmelerine fırsat verir. Uzaktan eğitimde eğitim sistemine katılım kolay olduğu için öğrenciler tarafından tercih edilmekte ve bu sebeple gün geçtikçe uzaktan eğitime katılımlar ciddi oranda artmaktadır. Sanal ortamlarda bilgi paylaşımının hür bir şekilde yapılması ve çeşitli donanımlar sayesinde öğrencinin diğer arkadaşlarıyla hem sesli hem de görüntülü iletişim kurabilmesi olanağı da bulunmaktadır (Özüçelik, 2019).

Uzaktan eğitim, eğitim faaliyetlerinde mevcut problemlere yeni çözüm önerileri getireceği için önemlidir. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin uygulanmasında büyük öneme sahip olan bina, öğretim elemanı materyal gibi kısıtlamalar uzaktan eğitimde bulunmamaktadır. Uzaktan eğitimde kullanılan uygulamalar sayesinde öğretim içeriği zenginleşmekte ve etkileşimli uygulamaların kullanımı sayesinde uzaktan eğitim daha verimli hale gelmektedir. Uzaktan eğitimde öğrencilere hazır bilgi vermekten çok öğrencileri araştırmaya ve düşündürmeye yönlendiren bir eğitim anlayışı benimsenmektedir. Uzaktan eğitim, sadece yurt içinde değil, yurt dışındaki bireylerin de ülkelerinden kopmadan eğitim uygulamalarına katılmalarına imkân sağlar (Aktaş, 2008).

Kırık (2014), uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin tamamen kendi istekleri doğrultusunda ve öğretmen baskısı altında kalmadan öğrenme faaliyetlerine katıldığını ifade eder. Ayrıca uzaktan eğitimin eş zamanlı (senkron) ve eş zamansız (asenkron) bir şekilde gerçekleştirilebileceğini de açıklamıştır. Uzaktan eğitim ile aynı zamanda çeşitli gruplar arasında çoklu ortam iletişimi sağlamaktadır. Ders sunumu çevre şartlarından bağımsız

olduğu için öğretimsel tutarlık meydana gelmektedir. Özellikle web tabanlı yapılan uzaktan eğitimde öğrencilerin; internet, bilgisayar ve bilgisayar teknolojilerini kullanım yeteneklerini artmaktadır (Öztürk, 2012).

2.10.2. Uzaktan Eğitimin Sınırlı Yönleri

Uzaktan eğitimin avantajlı yönleri olduğu gibi sınırlı yönleri de bulunmaktadır. Akyürek (2020) uzaktan eğitim sınırlılıklarını şu şekilde sıralar: Uzaktan eğitimde öğretmen-öğrenci veya öğrenci-öğrenci ilişkileri yüz yüze eğitimdeki kadar kolay sağlanamamakla birlikte öğrencilerin sosyalleşmelerini engeller. Kendi kendine öğrenme alışkanlığı olmayan veya yardım almadan öğrenemeyen öğrencilere uzaktan eğitim yeterince yardım sağlayamaz. Ayrıca iş hayatında olan kişilerin dinlenme zamanlarında ders çalışacak olması öğrenciyi olumsuz etkileyebilir. Ayrıca uygulamaya dönük derslerden yeterince yararlanılamaması etkili ve verimli öğrenmeyi engellemektedir. Beceri ve tutuma yönelik davranışların öğrencilere kazandırılmasında etkili olamaması ve genelde iletişim teknolojilerine bağımlı olması uzaktan eğitimin sınırlılıkları arasında sayılabilir.

Uzaktan eğitim sisteminde öğrenciler öğrenme, öğretme mekânlarında iyi programlanmamış ders konularından ve öğretim sürecinin esnek olmayışından çok şikayet etmektedirler. Uzaktan eğitimin gerektirdiği harcamaların çok yüksek olmasından, öğrencilerin evlerinde bilgisayar, tablet, akıllı telefon, internet vs. bulunmamasından ve derse olan ilgileri üst seviyedeyken öğretmenlerinin geç dönüt vermelerinden dolayı dert yanmaktadırlar. Öğrencilerin öğretmenlerinden yeteri kadar teknik bilgi alamamaları ve kendilerini toplumdan soyutlanmış hissetmeleri sonucu oluşan yalnızlık duyguları uzaktan eğitimin sınırlılıklarından sayılabilir. Sürekli aynı şekilde yapılan öğretim ilke, yöntem ve tekniklerinden de öğrenciler şikâyet etmektedirler (Yang ve Cornelius, 2004).

Eğitim-öğretim sürecinde karşılaşılan öğrenme güçlüklerinin anında çözülememesi pek çok problemi beraberinde getirerek öğrenciyi olumsuz etkilemesi uzaktan eğitim faaliyetlerini kısıtlayabilir. Öğrenme sürecinde öğrenci konuyla ilgili bir problem yaşadığında öğrenciye anında cevap verilmemesi, öğrenci gereksinim duyduğunda yardım alamaması ve karşılaştığı güçlüklerin atlatılamaması davranışlarına olumsuz yansiyabilir. Öte yandan katılımcı sayısının çok olması sebebiyle ve internet sağlayıcılarının etkili hizmet veremediği ortamlarda ders içi iletişim kurulması konusunda çeşitli problemler meydana gelebilir. Teknolojik araçların kullanımı konusunda yeterli beceriye sahip olmayan bireyler internet destekli uzaktan eğitim konusunda çeşitli sorunlarla karşılaşabilirler. Uzaktan eğitimin planlanmasının yapılması, eğitimin koordinasyonunun sağlanması ve eş zamanlı olarak yürütülmesi zor olabilmektedir. Uzaktan eğitim, özellikle görüntülü yapılan eş zamanlı eğitimde çeşitli teknolojik cihazlara ihtiyaç duyulması sebebiyle eğitim-öğretimin maliyetinin yükselmesine neden olur (Kılınç, 2015).

Uzaktan eğitimde, öğrenme ortamlarındaki yüz yüze etkileşimin sağladığı ortam ve olanaklar bulunmaz. Ayrıca bireysel ders çalışma alışkanlığı olmayan öğrenciler için planlama zorluğu da yaşanmaktadır. (Aktaş, 2008) otokontrolü zayıf ve bireysel planlama yapamayan öğrenciler tembelliğe alışabilir ve ders çalışma davranışını edinemeyebilir. Bunun dışında uzaktan eğitimi veren eğitmenin sorumlu olduğu öğrenci sayısı arttıkça öğrencileriyle gerektiği şekilde bireysel ilgilenemez ve öğrencilerinin ihtiyaçlarına istenilen zamanında cevap vermesi mümkün olmaz. Teknolojiye aşırı vurgu yapılması uzaktan eğitimin asıl işlevinden uzaklaşılmasına yol açabilmektedir. Bu durum teknolojiyi araç olmaktan çıkarıp amaç haline getirmektedir (Özüçelik, 2019).

Teknolojik gelişmelerin sürekli olması sebebiyle teknik altyapının son gelişmeler seviyesinde güncellenmesi epey zordur. Özellikle küçük yaşta öğrenciler uzaktan

eğitimden duygusal anlamda olumsuz etkilenip yalnızlığa itilebilmeleri de söz konusudur. Ayrıca öğrencilerin sınıf ve okul ortamlarından faydalanamamaları ve öğrencilerin eğitimden dışında teknoloji konusunda yoğunlaşmaları uzaktan eğitimin bir diğer sınırlı yönü olarak ifade edilebilir (Dinçer, 2007). Uzaktan eğitim uygulamaları sırasında öğrenenlerle öğretmenler arasındaki etkileşiminin zayıflamaya başlamasıyla birlikte öğrenenlerde dikkatlerin dağılması ve derse karşı güdülenme eksikliği gibi çeşitli problemler yaşanabilmektedir. Bundan dolayı uzaktan eğitimde geleneksel eğitime göre derslerin etkisinin düşük olduğu belirtilebilir (Karakuş vd., 2020).

Uzaktan eğitimin sınırlılıklarından bir diğeri ise dağınık öğrenci topluluklarına eğitim verilmesi ve öğrencilerden önemli ölçüde öz disiplin ve olgunluk beklentisi içerisinde olunmasıdır. Bazı öğrencilerde göstermeleri beklenen öz disiplin ve olgunluk gözlemlenemez (Bıyıklı ve Özgür, 2021). Uzaktan eğitimde derslerin hazırlanmasında öğretmenler çok zaman ve emek harcamaktadır. Bunun yanında bilişsel ve zihinsel davranışların öğretiminde son derece yararlı olan uzaktan eğitim, bedensel ve duyuşsal davranışların kazandırılmasında pek de yararlı olamamaktadır. Uzaktan öğretim süreçlerinde öğrenci, kendine güvenmek ve fikirlerini oluşturmak için basılı öğretim materyallerini incelemek zorundadır. Öğrenciye destek hizmetlerinin sağlanmasında ve etkili iletişim kurulmasında da problemler yaşanabilmektedir. Ölçme ve değerlendirme konusunda yaşanan güçlükler ve notlandırma sistemindeki güvenilir olmayan değerlendirmeler de uzaktan eğitimin sınırlılıkları içerisinde sayılabilir (Koloğlu, 2016).

Uzaktan eğitim uygulamalarında teknik donanım yetersizliğinden dolayı videolar, görseller ve seslere erişim sorunu sebebiyle oluşan sıkıntı ve stres öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Bazı zamanlarda yüksek hızda internet bağlantısına ihtiyaç duyulması da derslere erişimi engelleyebilmektedir. Bunun dışında uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerde teknik rehberlik

ihtiyacı oluşabilir. Bu durum teknik konularda öğrencilerin eğitilmesi gereğini oluşturabilir. Ayrıca derslerdeki değerlendirmelerin nesnel sorularla sınırlı olması ve öğrencilerin ödevlerinin kendilerine ait olduğunun doğrulanamaması gibi problemler uzaktan eğitim uygulama ve süreçlerini dezavantajlı duruma düşürmektedir. Uzaktan eğitim içeriğinde ne kadar sınırlılık olursa olsun çeşitli bölgelerde eğitime ulaşamayan bireylere eğitime ulaşma şansı tanıyarak çok geniş bir kitlenin eğitim gereksinimlerini karşılaması eğitimdeki fırsat eşitsizliğini ortadan kaldırmaya çözüm olması bakımından son derece önemlidir. Bu durum zaman geçtikçe uzaktan eğitime katılma oranında ciddi bir yükselişi beraberinde getirmektedir (Umurhan, 2014).

2.11. Uzaktan Eğitimle İlgili Yapılan Çalışmalar

2.11.1. Türkiye’de Yapılan Çalışmalar

Kocayigit ve Uşun (2020) tarafından Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı okullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitim hakkındaki tutumlarını belirlemek amacıyla bir çalışma yapılmıştır. Bu çalışma, 2018-2019 sezonunda Burdur ili Altınyayla ve Gölhisar ilçelerinde 23 okulda görev yapan 94’ü kadın, 110’u erkek toplam 204 öğretmene Ağır (2007)’in geliştirdiği uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada 6-10 yıl arası kıdeme sahip öğretmenlerin daha fazla olduğu (%34,3), Teknoloji Tasarım dersi dışındaki tüm branşların da araştırmaya katıldığı görülmüştür. Araştırma sonucunda katılımcı öğretmenlerin yaklaşık yarısının uzaktan eğitim konusunda yeterli bilgili olmadıkları, %21,1’inin ise daha önceden farklı kurumlarda uzaktan eğitim aldıkları tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen verilere göre uzaktan eğitim tutum puan ortalamasının 3,41 ile yüksek çıkması öğretmenlerin uzaktan eğitime ve uzaktan eğitim uygulamalarına yönelik olumlu tutum içinde olduklarını göstermektedir. Tutum ölçeğinin olumlu sonuç vermesi

öğretmenlerin %21,1'inin daha önceden uzaktan eğitim almaları olarak yorumlanmıştır. Bu araştırmaya katılan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına cinsiyet, öğrenim durumu ve branş değişkenlerine göre önem arz eden bir farklılaşma bulunmadığı; ancak mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı farklılaşmaların bulunduğu tespit edilmiştir. Mesleki kıdem değişkenindeki bu farkın sebebi; 20 yıldan daha fazla mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin 1-5 yıl arası meslek tecrübesine sahip öğretmenlere göre uzaktan eğitime karşı daha olumlu tutumlara sahip olmalarıdır. Yani mesleki kıdemi yüksek olan öğretmenler az olan öğretmenlere göre uzaktan eğitime daha olumlu yaklaşmaktadır. Araştırmaya göre internet, bu araştırmaya katılan öğretmenler tarafından en fazla tercih edilen uzaktan eğitime katılma yolu olurken en az tercih edilen yöntem ise posta yöntemi olmuştur.

Balaban ve Hanbay, Tiryaki (2021) tarafından covid-19 pandemisi nedeniyle mecburi yürütülen uzaktan eğitim hakkında öğretmenlerin düşünceleri araştırılmıştır. Araştırmada zoom kullanımı, EBA ve EBA TV'ye odaklanılmıştır. Araştırmaya Hatay il merkezinde 7 farklı devlet okulundan 7 erkek 5 kadın öğretmen katılmıştır. Görüşülen öğretmenler uzaktan eğitimde aktif rol almışlardır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin uzaktan eğitimi geleneksel eğitim derecesinde etkili gördükleri, eğitim sisteminin uzaktan eğitime hazırlıklı olduğu, bakanlığın sunduğu imkanların öğretmenler tarafından yeterli görüldüğü tespit edilmiştir. Ayrıca araştırma sonucunda uzaktan eğitim ile yüzyüze eğitimin harmanlanıp her ikisinin de avantajlarından yararlanılabileceği ortaya çıkmıştır.

Yahşi ve Kırkış (2020) tarafından yapılan araştırmada zorunlu olarak uygulanan uzaktan eğitim faaliyetlerinde İzmir'de görev yapmakta olan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya İzmir'de görev yapan 424 kadın, 204 erkek toplam 628 öğretmen katılmış ve Ağır (2007) tarafından geliştirilen uzaktan eğitime

yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre öğretmenlerin uzaktan eğitim hakkındaki tutumları cinsiyet değişkenine bir farklılık göstermezken; öğrenim düzeyi ve öğretmenlik türüne göre farklılaştığı görülmektedir. Ayrıca görev yapılan okuldaki çalışma süresi ve mesleki kıdam yükseldikçe uzaktan eğitime yönelik tutumun azaldığı tespit edilmiştir.

Ağır (2007) tarafından özel ve devlet okullarında görev yapan ilkökul öğretmenlerinin uzaktan eğitim tutumlarının belirlenmesi amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen Uzaktan Eğitim Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada Balıkesir ilinde görev yapan 238 öğretmen katılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları orta düzeye yakın olarak tespit edilmiş ve olumlu yorumlanmıştır. Uzaktan eğitime yönelik tutumlarda cinsiyet, branş, öğrenim durumu ve çalışılan kurum gibi değişkenlerin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı görülmüş; fakat mesleki kıdeme göre farklılık oluşturduğu görülmüştür. Bu farklılık 1-5 yıllık mesleki tecrübeye sahip öğretmenlerin diğer kıdemlerden farklı olarak öğretim yöntemlerine daha açık olduğu belirlenmiştir.

Özen ve Baran (2020) tarafından Eskişehir il merkezindeki ilk ve orta derece devlet okullarında görevli öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesinin amaçlandığı bu araştırmaya 214 kadın, 153 erkek toplam 367 öğretmen katılmıştır. Araştırma, uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda mesleki kıdemi düşük olan öğretmenlerin, EBA platformunu diğer öğretmenlere nazaran daha fazla kullanan öğretmenlerin ve öğrenim seviyesi daha yüksek olan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Çilek, Uçan ve Ermiş (2021) uzaktan eğitimin ne kadar başarılı yürütüldüğünü belirleyip çeşitli çözüm önerileri ortaya atmak amacıyla yapılan araştırmaya İstanbul ili Sultanbeyli ilçesinde 3 farklı okuldan toplam 50 öğretmen katılmış ve yapılandırılmış görüşme

aracılığıyla veriler toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre uzaktan eğitimin avantajlarının; her hangi bir mekâna bağlı kalmaması, covid-19 hastalığının bulaşma riskinin olmaması, derslerin istenildiği kadar tekrar edilebilmesi ve teknolojik becerileri geliştirmesi olarak belirlenmiştir. Dezavantaj olarak; teknoloji kullanımı yetersizliği, veli müdahalesi, motivasyon düşüklüğü, teknik donanım yetersizliği, sosyalleşememe gibi durumlar belirlenmiştir. Araştırmada öğretmenler; velilere teknoloji kullanımı eğitimi verilmesi, EBA'ya ilkokullarla ilgili daha fazla içerik konulması, internet altyapılarının güçlendirilmesi ve eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması gibi öneriler ortaya koymuşlardır.

Yumbul (2021) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde liselerde görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının incelenmesi amacıyla Samsun ilinde çeşitli liselerde görev yapan farklı branşlardaki 404 lise öğretmeni katılmıştır. Araştırmada veri toplamak için Ağır (2007) tarafından geliştirilen uzaktan eğitim tutum ölçeği kullanılmıştır. Sonucunda liselerde görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitim hakkındaki tutumlarının olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmacı, öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumlarıyla branş, cinsiyet ve kıdem değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler tespit etmiştir. Araştırma sonuçlarına göre erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere nazaran uzaktan eğitime karşı daha olumlu tutumlara sahip olduğu görülmüştür. Mesleki kıdem değişkeninde 1-5 yıllık tecrübeye sahip öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının diğer kıdemlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Branş değişkeninde ise bilgisayar öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının diğer öğretmenlere nazaran yüksek olduğu anlaşılmıştır. Araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarıyla çalıştıkları kurum ve eğitim durumları arasında anlamlı ilişkiler bulunamamıştır.

Çakmak ve Kaçar (2021) tarafından sosyal bilgiler öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik düşüncelerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Nitel türde olan bu araştırma, 2020-2021

eğitim-öğretim yılında Diyarbakır ilinde görev yapmakta olan 20 sosyal bilgiler öğretmenine uygulanmış, veriler zoom programı aracılığıyla ve 11 maddelik yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Katılımcılarla yapılan görüşmelerin ses kaydı tutulmuş ve toplanan veriler betimsel analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; uzaktan eğitimde teknik donanım ve internet imkânlarının öğrenciler için yetersiz düzeyde olduğu ve canlı derslere katılımın düşük olduğu sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından ifade edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin EBA (Eğitim Bilişim Ağı) platformundan gerekli çalışmaları gönderdikleri fakat öğrencilerin bu çalışmaları takip etmedikleri ve TRT EBA TV izlenme oranlarının çok düşük olduğu tespit edildi. Tüm olumsuzluklara rağmen araştırmaya katılan öğretmenlerin uzaktan eğitim ve canlı derslere karşı olumlu bir tutum ve düşüncelere sahip oldukları ve uzaktan eğitimin geleceğini de olumlu gördükleri belirlenmiştir. Katılımcı öğretmenler uzaktan eğitimde gerçekleştirilen canlı derslerde öğrencilerin motivasyonlarının düşük düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir.

Ülkü (2018) tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan araştırmaya Bolu il merkezinde yer alan 37 farklı ilkokuldan 206 kadın 149 erkek olmak üzere toplam 355 öğretmen katılmıştır. Veriler toplanırken Ağır (2007) tarafından geliştirilmiş olan uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının mesleki kıdem, cinsiyet, sınıf veya branş öğretmeni olma, uzaktan eğitim hakkında bilgi sahibi olma değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar göstermediği saptanırken öğrenim durumu değişkenine göre anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Öğrenim durumu değişkeninde uzaktan eğitime karşı yüksek lisans derecesine sahip öğretmenlerin ön lisans derecesine sahip öğretmenlere göre daha olumlu tutumlar geliştirdikleri gözlemlenmiştir.

Kışla (2016) tarafından yapılan araştırmanın amacı uzaktan eğitim karşısında öğretmen adaylarının tutumlarını belirlemek için güvenilir bir ölçme aracı ortaya koymaktır. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri bölümü 3 ve 4. sınıf öğrencilerinden oluşan 83 kişiden oluşan bir gruba uzaktan eğitimde kullanılan ortamlar, yöntemler, araç gereçler uzaktan eğitimin amaçları gibi konularda fikirlerini içeren bir kompozisyon kaleme almalarını istenmiştir. Bundan sonra 83 maddelik bir form hazırlanmış ve uzman görüşüyle form maddeleri 35'e indirilmiştir. Bu 35 madde 121 kişiye uygulanmış ve sonuçta Kışla (2016) yaptığı araştırmasında; 35 maddelik geçerli ve güvenilirliği yüksek olan bir uzaktan eğitim tutum ölçeği geliştirmiştir.

Ergin (2010) tarafından ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime bakış açılarının boyutlarını belirlemek amacıyla yapılan araştırmaya Van il merkezinde 2008-2009 eğitim öğretim yılında görev yapan 264 kadın, 370 erkek olmak üzere toplamda 635 öğretmen katılmıştır. Ayrıca araştırmada ilköğretim öğretmenlerinin uzaktan eğitime katkı sağlayabileceği boyutlar da araştırılmıştır. Araştırma sonucunda branş, cinsiyet ve mezun olunan fakülte gibi değişkenlerin öğretmenlerin uzaktan eğitime bakış açılarında herhangi bir farklılık oluşturmadığı görülürken; mesleki kıdem, bilgisayar sahibi olma, uzaktan eğitimle ilgili bilgi sahibi olma, internet erişimine sahip olma ve internet kullanım sürelerinin yüksek olmasına bağlı olarak anlamlı farklılıklar olduğu görülmüştür. Araştırmaya göre 10-14 yıl arası görev yapan öğretmenler 1-5 ve 5-10 yıl arası görev yapan öğretmenlere göre daha olumlu bakış açısı göstermiştir. Ayrıca bilgisayarı ve internet erişimi olan, uzaktan eğitim konusunda bilgili olan ve internet kullanım süreleri yüksek öğretmenlerin uzaktan eğitime bakış açılarının olumlu bulunduğu araştırmacı tarafından tespit edilmiştir.

Gündüz (2013) öğretmen adaylarının uzaktan eğitim algısına yönelik fikirlerini araştırmıştır. Araştırma grubunda 455 kız ve 237 erkek olmak üzere toplamda 692 kişi katılım göstermiş

ve öğretmen adaylarının %65,8'i kadın %34,2'si ise erkektir. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet, bilgisayara sahip olma ve internet bağlantısı olması değişkenlerine göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır, Yapılan ANOVA analizi ile sınıf değişkenine göre de anlamlı farklılık gözlemlenmiştir.

Yıldız (2015), uzaktan eğitim programlarında ders veren öğretim elemanlarının uzaktan eğitime yönelik bilgi, inanç ve uygulamaları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Çalışmaya üç farklı üniversiteden 16 öğretim üyesi katılmıştır. Çalışmada; uzaktan eğitime yönelik özyeterlik algısı ölçeği ve uzaktan eğitime yönelik yarar algısı ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretim elemanlarının uzaktan eğitimle ilgili bilgilerinin çok net olmadığı, uzaktan eğitime ilişkin kavramsal olarak ortak bir fikrin oluşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim üyelerinin teknoloji kullanmada kendilerini yeterli gördükleri; fakat öğretimin uygulanması hakkında özyeterlik algılarının düşük bulunduğu belirtilmiştir.

Tekin (2007), uzaktan eğitim kullanılarak verilen hizmet içi bilgisayar eğitimiyle öğretmenlerin bilgisayara karşı tutumları ölçülmeye çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışmada öğretmenlerin aldıkları hizmet içi eğitimle bilgisayar öz yeterlik algıları da belirlenmeye çalışılmıştır. Veri toplamak amacıyla; Bilgisayar Tutum Ölçeği, Bilgisayar Öz-yeterlik Algısı Ölçeği ve Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmaya, Muğla'da ilk ve orta dereceli okullarda görev yapan farklı branşlardaki 47 adet öğretmen katılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlere verilen eğitimin onların bilgisayara karşı tutumlarını olumlu etkilemiştir. Kadın öğretmenlerin erkeklere göre daha olumlu tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir.

Mengi ve Alpdoğan (2020), yaptıkları araştırmalarında, Covid-19 pandemi döneminde özel eğitim alan öğrencilerin uzaktan eğitim uygulamalarının nasıl gerçekleştiğiyle ilgili öğretmen düşüncelerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmaya katılan özel eğitim

öğretmenleri, özel eğitim alan öğrencilerin gereksinimlerini uzaktan eğitim ile planlamada, eğitim ve öğretim etkinliklerinin yürütülmesinde problemler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Uzaktan eğitim uygulamalarının özel eğitim gören öğrencileri zorladığı uzaktan eğitim olduğu zamanlarda okul kültürüne yabancılaştıkları belirlenmiştir.

Yolcu (2020), Doğu Anadolu'daki bir üniversitenin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin uzaktan eğitim deneyimlerini araştırmıştır. Yapılan araştırma neticesinde katılımcıların uzaktan eğitim için yeterli bir seviyede hazırbulunuşluğa sahip olmadıkları saptanmıştır. Katılımcıların %83'ü eğitimlerinin eksik kalacağını belirtmişlerdir. Derslerin tekrar edilebilmesi ve takibinin kolay yapılması öğrenciler tarafından uzaktan eğitimin olumlu yanları olarak belirtilmiştir. Dezavantajlı yanları olarak yeterli düzeyde soru sorulamadığı öğrenciler ve eğitici arasında sağlıklı iletişimin kurulamadığı ve uygulama içerikli dersler için pek de uygun olmadığını belirtmişlerdir.

Başar vd. (2020) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının uzaktan eğitim algıları incelenmiştir. Araştırmaya 96 erkek 209 kadın toplam 305 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sonucunda, erkek öğretmen adayların uzaktan eğitim algılarının kadın adaylardan yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Bilgisayar öğretmenlerinin uzaktan eğitim algısının Fen Bilgisi ve Sınıf öğretmenlerine göre daha yüksek seviyede olduğu belirlenmiştir.

2.11.2. Dünyada Yapılan Çalışmalar

Endonezya'da Rahmadi (2021) tarafından çalışmada evden çalışma politikasının beklenmedik bir zamanda uygulanmasının ardından öğretmenlerin teknolojiye uyum sağlama düzeylerini ve uzaktan eğitimi benimseme düzeylerini belirlemeye çalışmak amaçlanmıştır. Araştırmada Endonezya'da görev yapan 182'si erkek 390'ı kadın olmak

üzere toplam 572 öğretmene çevrimiçi anket uygulanarak veriler toplanmış ve uzaktan eğitim süreci, uzaktan eğitimde kullanılan teknolojiler ve öğretmenlerin uzaktan eğitimi benimseme düzeyleri gibi konular üzerinde durulmuştur. Araştırma bulgularında öğretmenlerin günlük hayatta kullandıkları teknolojik cihaz ve uygulamaları uzaktan eğitimde de kullanma eğiliminde oldukları ve küresel uygulamaların sanal sınıfları yönetmek için öğretmenler tarafından daha çok tercih edildiği tespit edilmiştir. Öğretmenlerin çoğu evden çalışma politikası uygulandığında hızlı bir şekilde uzaktan eğitim için derhal hazırlanmışlar ve teknolojiyi eğitime entegre etmişlerdir. Bu kriz esnasında öğretmenlerin uzaktan eğitimi benimseme konusundaki çevikliği gelecekte uzaktan eğitimin resmi okullara adapte edilmesini kolaylaştıracağına sinyallerini vermiştir. Araştırmacı bu araştırmanın öğretim konuları ve okul düzeylerinden bağımsız olarak yalnızca bir ülkedeki öğretmenleri incelediğini, bir sonraki çalışmanın belirli bir konu ve okul düzeyinde uluslararası bir çalışma olması gerektiğini savunmuştur.

Güney Kore’de Baek vd., (2017) yaptıkları çalışmada, Koreli öğretmenlerin mobil öğrenme karşısında tutumlarını ölçmeyi amaçlamışlardır. Araştırmaya Güney Kore’de görev yapmakta olan 140 öğretmen katılmış ve çalışmada veri toplamak için Uzunboylu ve Özdamlı (2011) tarafından ortaya konulan öğrenme algı ölçeği uygulanmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda Koreli öğretmenlerde mobil öğrenme tutumlarının düşük olduğu anlaşılmıştır. Bayan öğretmenlerin erkeklere nazaran mobil öğrenme tutumlarının daha yüksek olduğu ve Ortaokul öğretmenlerinin Mobil Öğrenme Uygulama Formları ve Araçların Yeterli İletişim Yeterliliği (FMA & TSAC) konusundaki tutumları ilköğretim öğretmenlerine göre önemli ölçüde yüksek olduğu belirlenmiştir. Bunun dışında 15 yıl ve üzerinde mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin mobil öğrenmeye karşı tutumlarının mesleki tecrübesi fazla olmayan öğretmenlere göre daha fazla olduğu saptanmıştır.

Lübnan’da Nasser ve Abouchedid, (2000) tarafından Lübnan’da yapılan bir uzaktan eğitim uygulaması sonucunda öğretmenlerin ve idarecilerin yapılan uzaktan eğitime karşı tutumları belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmada okul müdürlerinin uzaktan eğitim konusundaki duygu, düşünce ve fikirlerinin anlaşılmasına ayrı bir önem verilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu çeşitli yerleşim birimlerinde bulunan 14 özel okul içerisinde rastgele yöntem kullanılarak seçilen 7 özel okul müdürü ve 112 adet öğretmen oluşturmaktadır. Yapılan araştırmanın bulgularında; okul müdürlerinin uzaktan eğitimin öğretmen ihtiyaçlarını karşılama olasılığı konusunda olumsuz bir tutuma sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Okul müdürleri, uzaktan eğitim birimleri kurmak için gereken altyapı, ihtiyaç duyulan para, okulların bütçe açıkları ve mevcut durumlar düşünüldüğünde bunun mümkün olmadığını hatta ütopya olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca okul müdürleri, maliyeti fazla olan uzaktan eğitim teknolojilerinin satın alınmasının da imkânsız olduğunu bildirmişlerdir. Müdürler, okullarında görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda zamanları olmadığını ifade etmişlerdir. Müdürlerin bu olumsuz tutumlarına rağmen öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı daha olumlu bir tutum içinde oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yarıdan fazlasının uzaktan eğitimin hakkında çok az bilgi sahibi olmalarına rağmen teknolojik uygulamaları öğrenmek konusunda istekli oldukları saptanmıştır.

Hindistan’da Gupta (2017) tarafından Uzaktan eğitimde bilgi ve iletişim teknolojisi ve bu teknolojinin araçlarının bilgisine yönelik öğretmen algısı adında yapılan araştırmada farklı branşlardan 35 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin %58’inin bilgisayarın öğrencilerin öğrenmelerine yardımcı olacağı vurgulanmış ve öğretmenlerin %65’inin öğretirken ve öğrenirken web teknolojilerinden rahatlıkla faydalanabiliyor olması uzaktan eğitimin yükseköğretimde etkili olabileceği fikrini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca

araştırma sonuçlarına göre, öğretmenlerin teknolojiyle ilgilendikleri ve uzaktan eğitimde bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarını etkili bir şekilde kullanabilecekleri anlaşılmıştır.

Hindistan’da yapılan başka bir araştırmada George (2015) tarafından yapıldı. Bu araştırmada Indira Gandhi Ulusal Açık Üniversitesi’nden (IGNOU) 43, Swami Vivekanand Subharti Üniversitesi’nden (SVSU) 77 kadın öğrencinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ölçülerek bu tutumlar karşılaştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre her iki üniversitede de uzaktan eğitim gören kadın öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının olumlu olduğu tespit edilmiştir. Yapılan karşılaştırmada çıkan sonuçlar, bayan öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarında her iki üniversite arasında çok büyük bir farkın olmadığını ortaya koymuştur.

Filipinler’de Lapada vd. (2020) tarafından "Öğretmenlerin Covid-19 pandemisi Farkındalığı, Uzaktan Eğitim Eğitim Deneyimleri ve Kurumsal Hazırlık ve Zorluklara Yönelik Algıları” isimli araştırma pandemi sürecinde eğitim verirken birincil yol olarak kullanılacağı tahmin edilen uzaktan eğitime geçişi kolaylaştırabilecek faktörleri bulmayı amaçlamaktadır. Ayrıca bu çalışmada, öğretmenlerin covid-19 pandemisi konusundaki farkındalığı, uzaktan eğitim eğitimine hazır olmayı ve Filipinler’de uzaktan eğitim eğitiminin algılanan zorlukları hakkında bilgi toplamak amaçlanmıştır.. Araştırmada bilgi toplamak amacıyla geliştirilen anket google formlar aracılığıyla katılımcılara iletilmiş, kısa süre içinde ilkokul, ortaokul, lise öğretmenleri ve üniversitelerin farklı bölümleri olmak üzere 2300 dönüt alınmıştır. Ülkenin her yerinden araştırmaya katılım sağlanırken katılımcıların çoğunun kadın olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcıların çoğu, COVID-19’un okullar gibi kalabalık bölgelerde kolayca bulaşabilen küresel bir pandemi olduğunun farkında olduklarını kabul ettiğini göstermiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlere zor zamanlarda uzaktan eğitim vermeye hazır olup olmadıkları sorulduğunda ankete katılanların

neredeyse% 99'u “EVET” cevabını vermiştir. Ancak öğretmenler uzaktan eğitime yönelik tesis, donanım ve kapasite geliştirme eksikliğinden dolayı engellendiklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların % 58'i, Youtube, Ted Talk ve Khan Academy gibi internette bulunan çevrimiçi modülleri veya öğrenme materyallerini ve çevrimiçi veya uzaktan eğitim olarak Edmodo, Canvas, Google Classroom ve Zoom gibi öğrenme yönetim sistemlerini kullanmaya hazır olduklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılanların % 62'si okullarının COVID-19 pandemisi sırasında ebeveynler ve öğrencilerle iletişim kurmak için bir bilgi yayma sistemine sahip olup olmadığı sorusuna olumlu cevap vermişlerdir. Ayrıca katılımcılar evde ve çevrimiçi sınıf talepleri arasında topluluk karantinasının neden olduğu stresi yönetmede sorunlarla karşılaştıklarını kabul etmişlerdir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırma verilerinin toplanması, verilerin analiz edilmesi ve araştırma verilerinin yorumlanması hakkında açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelendiği bu çalışma, genel tarama modellerinden betimsel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Betimsel tarama modeli, geçmişte ya da güncel olarak var olan bir durumu mevcut haliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2020). Betimsel tarama modeli araştırmacılara belirli bir grup içinde belirli bir konu/sorun ile ilgili yönetilen sorulara cevap alabilme imkânı sunmaktadır (Balcı, 2015; Creswell, 2017). Aynı zamanda çok sayıda evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2020). Bu yolla belli bir zaman diliminde örneklem hakkında bilgi toplamak, bunları değişkenlerle olan ilişkileri yönünden inceleme olanağı sunar (Kaptan, 1998).

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu İstanbul ilinin Pendik ilçesinde 2020-2021 eğitim öğretim yılında görev yapan ortaokullarda görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu rastgele örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Katılımcılara ait demografik veriler Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3. 1 Katılımcılara Ait Demografik Veriler

Değişken	Tanıtıcı Özellikler	n	%
Cinsiyet	Kadın	242	59,3
	Erkek	166	40,7
Branş	Türkçe	74	18,1
	Matematik	52	12,7
	Fen Bilimleri	35	8,6
	Sosyal Bilgiler	54	13,2
	Yabancı Dil	48	11,8
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	51	12,5
	Kültür Dersleri	94	23,0
Öğrenim Durumu	Lisans	335	82,1
	Lisansüstü	73	17,9
Mesleki Hizmet Süresi	0-5 Yıl	71	17,4
	6-10 Yıl	158	38,7
	11-15 Yıl	97	23,8
	16-20 Yıl	47	11,5
	21 Yıl ve Üzeri	35	8,6
Çalıştığı Okul Türü	Resmi (Devlet) Ortaokulu	177	43,4
	Resmi (Devlet) İmam Hatip Ortaokulu	162	39,7
	Özel Ortaokul	69	16,9
Teknoloji Kullanım Becerisi	Düşük	5	1,2
	Orta	249	61,0
	Yüksek	154	37,7
Günlük İnternet Kullanımı	0-3 Saat	112	27,5
	4-5 Saat	129	31,6
	6 Saat ve Üzeri	167	40,9

Tablo 1’deki verilere göre, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin %59,3’ü kadın, %82,1’i lisans mezunu, %17,9’u lisansüstü mezunudur. Katılımcıların %43,4’ü resmi devlet ortaokullarında, %39,7’si resmi devlet imam hatip ortaokullarında görev yaparken %16,9’u resmi özel ortaokullarda görev yapmaktadır. 6-10 yıl arası mesleki kıdemi olan katılımcıların oranı %38,7; 21 yıl ve üzeri mesleki deneyimi olan katılımcıların oranı ise %8,6’dır. Ortaokul öğretmenlerinin %61’i orta seviyede teknoloji kullanım becerisine sahip olduğunu; günlük internet kullanım süresine ise ortaokul öğretmenlerinin %40,9’u 6 saat ve üzeri olduğunu belirtmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Yapılandırılmış Görüşme Formu

Araştırmada kullanılan ‘Yapılandırılmış Görüşme Formu’ (EK-1) oluşturulmuştur. Çalışma grubunu oluşturan bireylerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. cinsiyet, öğrenim durumu, görev yapılan okul türü, mesleki tecrübe, teknoloji kullanım becerileri, günlük internet kullanım süresi gibi bilgileri içeren sorular hazırlanmıştır.

3.3.2. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği

Ağır, Gür ve Okçu (2007) tarafından geliştirilen ölçek (EK-2) 21 madde ve iki alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçekte 14 olumlu ve 7 olumsuz madde yer almaktadır. Ölçeğin güvenirliğini belirlemek için hesaplanan Cronbach Alfa değeri .83 olarak bulunmuştur. Ölçeğin bu çalışmadaki güvenirlik katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Ölçek beşli likert tipindedir. Katılımcılar “1. Hiç Katılmıyorum, 2. Katılmıyorum, 3. Kararsızım, 4. Katılıyorum, 5. Kesinlikle katılıyorum” şeklinde ölçeği yanıtlamışlardır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 21, maksimum puan ise 105’tir. Uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeğine ait katsayı değerleri tablo 3.2’ de gösterilmiştir.

Tablo 3.2. Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Katsayı Değerleri

Katsayılar	Değer
Ölçeğin güvenirliğini belirlemek için hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı	0,835
Ölçeğin bu çalışmadaki güvenirlik katsayısı	0,93
Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı	0.814
Barlett Testi anlamlılık değeri	0.000

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verilerini toplamak için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden (EK-7), tutum ölçeğini geliştiren araştırmacıdan (EK-3) ve Yeditepe Üniversitesi Etik Kurulu'ndan (EK-4 ve EK-5) gerekli izinler alınmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından Google Forms ile toplanmıştır. Araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgiler Formu ve “Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği” Google Forms yardımıyla katılımcılara e-posta yoluyla ulaştırılmıştır. E-postaya araştırmacı tarafından gerekli açıklamalar eklenmiş, gerekli görülürse kendisi ile iletişime geçilebileceği belirtilmiştir.

Katılımcılar tamamen gönüllülük esasına göre uygulanan uzaktan eğitim tutum ölçeğine katılım göstermişlerdir. Araştırmaya katılım konusunda ısrar edilmemiş, katılımın gönüllü olduğunun vurgusu yapılmıştır. İsteyen öğretmenlere Google Forms linki bireysel olarak gönderilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Veriler toplanıp kontrol edilmiştir. Hatalı ve eksik veri olmadığı tespit edildikten sonra analizlere geçilmiştir. Araştırmacı tarafından toplanan veriler sosyal bilimler için SPSS 22 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir. Ters kodlanan 7 madde ile ilgili olarak düzeltme işlemi uygulanmıştır. Analizlerde, tanımlayıcı istatistikler (min.-maks. Puan, yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma), normal dağılıma uygun olan verilerin ikili karşılaştırmaları için T-Testi, çoklu karşılaştırmalar için ANOVA; ilişki testleri için Ki-Kare testi yapılmıştır. Normal dağılım göstermeyen veriler için non-parametrik testler Kruskal-Wallis testi yapılmıştır.

Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinden alınabilecek puanlar 21 ile 105 arasında değişmektedir. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin ölçekten aldığı puan, uzaktan eğitime yönelik tutumlarını belirlemektedir. Puan yükseldikçe uzaktan eğitime yönelik tutumun olumlu olduğu söylenebilir.

Verilen normalliğini kontrol etmek amacıyla basıklık ve çarpıklık değerlerine bakılmıştır.

Verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri Tablo 3.3’de verilmiştir.

Tablo 3. 3. Verilerin Normallik Sonuçları

Ölçek Adı	N	Çarpıklık	Basıklık
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	408	0.36	-0.15
Uzaktan Eğitimin Avantajları	408	0.30	-0.14
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	408	0.27	-0.29

Tablo 3.3’e göre, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını belirlemek üzere kullanılan verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri, +1.5 ile -1.5 arasında olduğu görülmektedir. +1.5 ile -1.5 arasında basıklık ve çarpıklık değerine sahip olan verilerin dağılımının normal olduğu varsayılmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013).

4. BULGULAR

Bu bölümde, araştırmanın amacı ve problemine yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına ilişkin bulgular Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4. 1. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin Bulgular

Ölçek Adı	n	$\bar{X}$	Minimum	Maksimum	Standart Sapma
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	408	55.2	21	103	14.9
Uzaktan Eğitimin Avantajları	408	27.5	10	50	7.47
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	408	27.6	11	53	8.12

Tablo 4.1’e göre ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına ilişkin olarak ölçek puan ortalamaları 55.2 olarak bulunmuştur. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu görülmektedir. Uzaktan eğitimin avantajları alt boyutunda ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları ölçek puan ortalamaları 27.5, orta seviyede; uzaktan eğitimin sınırlılıkları puan ortalaması ise 27.6 ile düşük düzeyde olduğu görülmektedir.

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan T-Testi sonuçları Tablo 4.2’ de verilmiştir.

Tablo 4. 2. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Cinsiyet Değişkeni Arasındaki T-Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	Kadın	242	55.9	14.59	1.13	0.26
	Erkek	166	54.2	15.44		
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Kadın	242	27.9	7.15	1.08	0.28
	Erkek	166	27.1	7.91		
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Kadın	242	28.0	7.98	1.08	0.28
	Erkek	166	27.1	8.32		

Tablo 4.2'ye göre ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan T-Testi sonucunda; cinsiyet değişkeni ile ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin cinsiyeti ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile öğrenim durumu değişkenine göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan T-Testi sonuçları Tablo 4.3' te verilmiştir.

Tablo 4. 3. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Öğrenim Durumları Arasındaki T-Testi Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	t	p
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	Lisans	335	54.7	14.68	-1.53	0.12
	Yüksek Lisans	73	57.6	16.01		
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Lisans	335	27.4	7.39	-1.02	0.30
	Yüksek Lisans	73	28.4	7.82		
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Lisans	335	27.3	7.90	-1.88	0.06
	Yüksek Lisans	73	29.3	8.95		

Tablo 4.3'e göre ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile öğrenim durumu değişkenine göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için

yapılan T-Testi sonucunda; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin öğrenim durumu ile uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin öğrenim durumu ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile branş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4.4' te verilmiştir.

Tablo 4. 4. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Branş Değişkeni Arasındaki ANOVA Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	n	$\bar{X}$	SS	KT	F	p	
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	Türkçe	74	55.0	15.63	G. Arası	6	1.21	0.30
	Matematik	52	51.8	14.29				
	Fen Bilimleri	35	59.6	13.00	G.İçi	401		
	Sosyal Bilgiler	54	56.9	14.78				
	Yabancı Dil	48	56.3	16.65	Toplam	407		
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	51	55.4	13.04				
	Diğer	94	53.9	15.44				
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Türkçe	74	27.9	7.42	G. Arası	6	1.36	0.23
	Matematik	52	26.2	7.18				
	Fen Bilimleri	35	29.4	6.35	G.İçi	401		
	Sosyal Bilgiler	54	28.9	7.30				
	Yabancı Dil	48	28.3	8.55	Toplam	407		
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	51	27.0	6.73				
	Diğer	94	26.6	7.83				
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Türkçe	74	27.1	8.89	G. Arası	6	1.26	0.27
	Matematik	52	25.7	7.46				
	Fen Bilimleri	35	30.2	7.15	G.İçi	401		
	Sosyal Bilgiler	54	28.0	8.34				
	Yabancı Dil	48	28.0	8.51	Toplam	407		
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	51	28.4	6.93				
	Diğer	94	27.4	8.37				

Tablo 4.4'e göre ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile branş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA testi sonucunda; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin branşı ile uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur. Ortaokul öğretmenlerinin branşı ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur.

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4.5' te verilmiştir.

Tablo 4. 5. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Mesleki Kıdem Değişkeni Arasındaki ANOVA Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	n	$\bar{X}$	SS	KT	F	p	Fark
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	1. 0-5 Yıl	71	55.4	12.28	G.	4	1.80	0.12
	2. 6-10 Yıl	158	52.9	15.32	Arası			
	3. 11-15 Yıl	97	57.4	15.15	G.İçi	403		
	4. 16-20 Yıl	47	57.3	15.78				
	5. 21 yıl ve üzeri	35	56.5	15.73	Toplam	407		
Uzaktan Eğitimin Avantajları	1. 0-5 Yıl	71	27.5	6.43	G.	4	1.08	0.36
	2. 6-10 Yıl	158	26.7	7.21	Arası			
	3. 11-15 Yıl	97	28.7	7.85	G.İçi	403		
	4. 16-20 Yıl	47	28.1	8.15				
	5. 21 yıl ve üzeri	35	27.6	8.46	Toplam	407		
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	1. 0-5 Yıl	71	27.9	6.62	G.	4	2.49	0.04
	2. 6-10 Yıl	158	26.1	8.63	Arası			
	3. 11-15 Yıl	97	28.7	7.94	G.İçi	403		
	4. 16-20 Yıl	47	29.2	8.26				
	5. 21 yıl ve üzeri	35	28.9	8.12	Toplam	407		

Tablo 4.5'e göre ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA sonucunda; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki kıdemi ile uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur. Ancak ölçek alt boyutlarından uzaktan eğitimin sınırlılıkları boyutu puan ortalamaları ile ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki kıdemi arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucu bulunmuştur. Varyans homojenliği kontrol edildikten sonra, farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Yapılan Tukey testi sonucunda, 16-20 yıl arası mesleki kıdeme sahip ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitimin sınırlılıkları boyutu puan ortalaması ($\bar{x}=29.2$), 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip ortaokul öğretmenlerin eğitimin sınırlılıkları boyutu puan ortalamasından ($\bar{x}=26.1$) anlamlı bir şekilde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile görev yapılan okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4.6' da verilmiştir.

Tablo 4. 6. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Görev Yapılan Okul Türü Değişkeni Arasındaki ANOVA Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	n	$\bar{X}$	SS	KT	F	p
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	Resmi (Devlet) Ortaokul	177	55.7	16.03	G. Arası	2	0.207 0.81
	Resmi (Devlet) İmam Hatip Ortaokulu	162	54.7	14.58	G.İçi	405	
	Özel Ortaokul	69	55.2	12.92	Toplam	407	
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Resmi (Devlet) Ortaokul	177	27.8	7.76	G. Arası	2	0.252 0.77
	Resmi (Devlet) İmam Hatip Ortaokulu	162	27.3	7.59	G.İçi	405	
	Özel Ortaokul	69	27.5	6.43	Toplam	407	
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Resmi (Devlet) Ortaokul	177	27.9	8.90	G. Arası	2	0.140 0.86
	Resmi (Devlet) İmam Hatip Ortaokulu	162	27.4	7.60	G.İçi	405	
	Özel Ortaokul	69	27.6	7.28	Toplam	407	

Tablo 4.6'ya göre ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile görev yapılan okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ANOVA sonucunda, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin çalıştığı okul türü ile uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur. Öğretmenlerin çalıştığı okul türü ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur.

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile teknolojiyi kullanma becerileri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis testi sonuçları Tablo 4.7' de verilmiştir.

Tablo 4. 7. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile Teknolojiyi Kullanma Becerileri Arasındaki Kruskal-Wallis Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	KT	X^2	p
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	Düşük	5	52.0	15.36	G. arası 2	2.13	0.34
	Orta	249	54.2	13.90	G.İçi 405		
	Yüksek	154	56.9	16.44	Toplam 407		
Uzaktan Eğitimin Avantajları	Düşük	5	26.6	8.26	G.arası 2	2.65	0.26
	Orta	249	27.1	7.51	G.İçi 405		
	Yüksek	154	28.5	9.01	Toplam 407		
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	Düşük	5	25.4	7.27	G. arası 2	1.84	0.39
	Orta	249	27.1	7.06	G.İçi 405		
	Yüksek	154	28.4	8.05	Toplam 407		

Tablo 4.7'ye göre ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile teknolojiyi kullanma becerileri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin teknolojiyi kullanma becerileri ile uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur. Öğretmenlerin teknolojiyi kullanma becerileri ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur.

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile internette geçirdikleri zaman değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA sonuçları Tablo 4.8' de verilmiştir.

Tablo 4. 8. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ile İnternette Geçirdikleri Zaman Değişkeni Arasındaki ANOVA Sonuçları

Ölçek ve Alt Boyutları	Gruplar	n	$\bar{X}$	SS	KT	F	p	Fark
Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği	1. 0-3 saat	112	52.8	13.64	G. Arası	2	3.88	0.02
	2. 4-5 saat	129	54.2	15.41	G.İçi	405		
	3. 6 saat üzeri	167	57.6	15.16	Toplam	407		
Uzaktan Eğitimin Avantajları	1. 0-3 saat	112	26.3	6.86	G. Arası	2	4.20	0.01
	2. 4-5 saat	129	27.0	7.48	G.İçi	405		
	3. 6 saat üzeri	167	28.8	7.70	Toplam	407		
Uzaktan Eğitimin Sınırlılıkları	1. 0-3 saat	112	26.5	7.53	G. Arası	2	3.02	0.05
	2. 4-5 saat	129	27.1	8.53	G.İçi	405		
	3. 6 saat üzeri	167	28.8	8.09	Toplam	407		

Tablo 4.8'e göre ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile internette geçirdikleri zaman değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan ANOVA sonucunda; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin internette geçirdikleri zaman ile uzaktan eğitime yönelik tutumları puan ortalaması arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucu bulunmuştur ($F= 3.88$, $p<0.05$). Varyansların homojenliği kontrol edildikten sonra, farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tukey testi yapılmıştır. Yapılan Tukey testi sonucunda, 6 saat ve üzeri internette zaman geçirenler öğretmenlerin ölçek puan ortalaması ($\bar{x}=57.6$), 0-3 saat internette zaman geçirenler öğretmenlerin ölçek puan ortalamasından ($\bar{x}=52.08$) anlamlı bir şekilde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur. Ölçek alt boyutlarında, uzaktan eğitimin avantajları alt boyutunda, 6 saat ve üzeri internette zaman geçirenler öğretmenlerin ölçek puan ortalaması ($\bar{x}=28.8$), 0-3 saat internette zaman geçirenler öğretmenlerin ölçek puan ortalamasından ($\bar{x}=26.3$) anlamlı bir şekilde yüksek olduğu sonucu bulunmuştur.

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin internette geçirdiği zamanlarının karşılaştırılmasına ilişkin Ki- Kare Testi sonuçları Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4. 9. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin İnternette Geçirdiği Zamanlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Ki- Kare Testi Sonuçları

Günlük İnternet Kullanımı	0-3 Saat	4-5 Saat	6 Saat ve Üzeri	Ki-Kare Değeri	Df	p
Gözlenen Değer	112	129	167	11.66	2	.00
Beklenen Değer	136	136	136			
Artık Değer	-24	-7	31			

Tablo 4.9’daki verilere göre, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin internette geçirdiği zamanlarının karşılaştırılmasına ilişkin ki- kare testi sonucunda , 112 öğretmen 0-3 saat; 129 öğretmen 4-5 saat ve 167 öğretmen 6 saat üzeri internette zaman geçirmektedir. En az tercih edilen zaman aralığı 0-3 saattir. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin internette geçirdikleri zaman tercihleri arasında gözlenen fark anlamlı bulunmuştur ($\chi^2 = 11.66$, $df=2$, $p<.001$).

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi sonucu elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve uzaktan eğitim ile ilgili yapılan araştırmalara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

5.1.1. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarına İlişkin Sonuçlar

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının belirlenmesi kapsamında yapılan analizler sonucunda ortaokullarda görev yapmakta olan ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Uzaktan eğitimin avantajları alt boyutunda Ortaokullarda görev yapan öğretmen tutumlarının orta seviyenin bir miktar altında olduğu, uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyutundaysa öğretmen tutumlarının orta seviyenin bir miktar üzerinde olduğu gözlenmiştir.

Yahşi ve Kırkıcı (2020) da yapmış oldukları araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumlarının orta düzeyde tespit etmişlerdir. Benzer sonuca Ülkü (2018) tarafından da ulaşılmıştır. Bu sonuçların mevcut araştırma sonuçlarıyla örtüştüğü söylenebilir.

Yumbul (2021), Kocayiğit ve Uşun (2020), Nasser ve Abouchdid (2000), yapmış oldukları araştırmalarda öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının yüksek düzeyde olumlu olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ayrıca Lapada vd., (2020) tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin zor zamanlarda uzaktan eğitim vermeye hazır olduklarını belirttikleri görülmektedir. Bu verilere göre, öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının mevcut araştırmaya göre daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir.

Karakuş ve Erşen (2021) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının düşük düzeyde olduğunu gözlemlemiştir. Buna göre, öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının mevcut araştırmaya göre daha düşük düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

5.1.2. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Sonuçları

Ortaokullarda görev yapmakta olan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık olup olmadığı konusunda yapılan analizler sonucunda ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitim hakkındaki tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda uzaktan eğitimin avantajları ve sınırlılıkları alt boyutlarında da anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kocayigit ve Uşun (2020), Özen ve Baran (2020), Ülkü (2018), Yahşi ve Kırkıcı (2020) ve Ağır (2007), Ergin (2010), Gündüz (2013) gibi araştırmacılar tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin cinsiyetleriyle uzaktan eğitime yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıklar bulunmamıştır. Araştırmacıların ulaştığı bu sonuçların bu araştırma sonuçlarıyla örtüştüğü ifade edilebilir.

Öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği araştırmaların da olduğu söylenebilir. Yumbul (2021) ve Başar vd. (2020), tarafından yapılan araştırmalarda cinsiyet değişkeni açısından farklılıklar tespit edilmiş olup bu fark erkek öğretmenlerin lehine görülmektedir. Ayrıca Başar vd. (2020) yapılan araştırma sonucunda da erkek öğretmenlerin uzaktan eğitim algılarının kadın öğretmenlere göre yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Baek, Zhang ve Yun (2017) tarafından yapılan araştırmada da cinsiyet değişkeni açısından farklılıklar görülmüş olup bu farklılık kadın öğretmenlerin

lehine olduğu gör÷lmektedir. Araştırmacıların ulaştığı bu sonuçların mevcut araştırma sonuçlarıyla örtüşmediği sonucuna ulaşılabilir.

5.1.3. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Öğrenim Durumu Değişkenine İlişkin Sonuçları

Ortaokullarda çalışan branş öğretmenlerin uzaktan eğitim hakkındaki tutumlarının öğrenim durumu değişkenine göre bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analizler sonucunda; ortaokul öğretmenlerinin öğrenim durumu ile uzaktan eğitime karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Uzaktan eğitimin avantajları ve sınırlılıkları alt boyutlarında da eğitim durumu değişkeninin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir.

Alan yazın incelendiğinde; Kocayiğit ve Uşun (2020), Ağır (2007) , Yumbul (2021) ve Ergin (2010) gibi araştırmacılar tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin öğrenim durumu ile uzaktan eğitime karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaştıkları söylenebilir. Araştırmacıların elde ettiği sonuçların bu araştırma sonuçlarıyla aynı yönde olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Yahşi ve Kırkıç (2020), Ülkü (2018) ile Özen ve Baran (2020) gibi araştırmacılar tarafından yapılan araştırmalarda öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının eğitim durumu değişkeni açısından farklılıklar gözlenmiştir. Araştırmacıların elde ettiği sonuçlara göre yüksek lisans mezunu öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre uzaktan eğitime karşı daha olumlu tutumda oldukları anlaşılmıştır. Araştırmacıların ulaştığı sonuçlar bu araştırmada elde edilen bulgularla karşılaştırıldığında bu araştırma sonuçlarıyla çeliştiği ifade edilebilir.

5.1.4. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Branş Değişkenine İlişkin Sonuçları

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime hakkındaki tutumları ile branş değişkeni arasında bir farklılığın bulunup bulunmadığını tespit etmek için yapılan çeşitli analizler sonucunda; ortaokul öğretmenlerinin branşlarının uzaktan eğitime karşı tutumlarında arasında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin branşı ile uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği avantaj ve sınırlıklar alt boyutları arasında da anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu bulunmuştur.

Uzaktan eğitimle öğretmen tutumlarına yönelik yapılan araştırmalar incelendiğinde Kocayigit ve Uşun (2020), Ağır (2007), Ergin (2010) ve Ülkü (2018) gibi araştırmacılar tarafından yapılan araştırmalarda da uzaktan eğitime yönelik öğretmen tutumları ile branş değişkeni arasında anlamlı farklılıklar bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar ile mevcut araştırma sonuçlarının birbiriyle paralel olduğu söylenebilir.

Yumbul (2021) tarafından yapılan araştırmada bilgisayar öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının diğer öğretmenlere göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen bu sonuçların mevcut araştırma sonuçlarıyla örtüşmediğini ifade etmek mümkündür.

5.1.5. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Mesleki Kıdem Değişkenine İlişkin Sonuçları

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analizler sonucunda; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki kıdemi ile uzaktan

eğitime karşı tutumları arasında anlamlı bir farkın bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak uzaktan eğitime yönelik tutum ölçeği alt boyutları incelendiğinde uzaktan eğitimin sınırlılıkları alt boyutunun puan ortalamaları ile ortaokul öğretmenlerinin mesleki kıdemi arasında anlamlı bir farklılık olduğu sonucu gözlemlenmiştir. Buna göre, 16-20 yıllık bir mesleki tecübeye sahip olan ortaokul öğretmenlerinin 6-10 yıllık bir mesleki tecrübeye sahip olan ortaokul öğretmenlerine göre uzaktan eğitime karşı daha olumlu tutum segilediklerini söylemek mümkündür.

Özen ve Baran (2020), Yahşı ve Kırkıç (2020), Tekin, (2007), Yumbul (2021), Ülkü (2018), Ağır (2007), Kocayığıt ve Uşun (2020) gibi araştırmacılar öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarıyla öğretmenlerin mesleki kıdem değişkenleri arasında anlamlı bir farklılığa ulaşamamışlardır. Bu yönüyle bahsi geöen araştırmalarda ulaşılan sonuçlar ile mevcut araştırmada gözlemlenen sonuçların birbiriyle uyumlu olduğu ifade edilebilir.

Baek, Zhang ve Yun (2017), 15 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin mobil öğrenme tutumlarının mesleki kıdemleri daha düşük olan öğretmenlere göre yüksek düzeyde olduğunu gözlemlemiştir. Mevcut araştırmanın sınırlılıkları alt boyutunda mesleki kıdemi düşük olan öğretmenlerin daha olumlu tutum içinde oldukları sonucuna bakılarak bu iki araştırmanın bahsi geöen sonuçlar açısından birbiriyle örtüştüğu söylenebilir.

5.1.6. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Görev Yapılan Okul Türü Değişkenine İlişkin Sonuçları

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumları ile görev yapılan okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analizler sonucunda, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin çalıştığı okul türü ile

uzaktan eğitime yönelik tutumları ve ölçek alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir.

Moçoşoğlu ve Kaya (2020) ve Yumbul (2021) gibi araştırmacılar tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile görev yaptıkları okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığını gözlemlenmemiştir. Yapılan araştırmanın bu yönüyle mevcut araştırmayla benzer sonuçlara ulaştığı ifade edilebilir.

5.1.7. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Teknoloji Kullanma Becerilerine İlişkin Sonuçları

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumları ile teknolojiyi kullanma becerileri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin teknolojiyi kullanma becerileri ile uzaktan eğitime karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin teknolojiyi kullanma becerileri ile ölçek alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ağır (2007) yaptığı araştırmada öğretmenlerin uzaktan eğitim hakkında bilgi sahibi olmanın uzaktan eğitime karşı tutumları arasında anlamlı farklılıklar olduğu sonucuna ulaşmıştır. Başar vd. (2020) ise Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri öğretmenlerinin teknoloji kullanma becerilerinin yüksek olduğunu gözlemlemiştir. Bu durumun Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri branşındaki öğretmenlerin teknoloji kullanımına yatkın olmalarından kaynaklandığı söylenebilir. Bu sonuçlarla mevcut araştırma sonuçları karşılaştırıldığında birbirleriyle örtüşmediği söylenebilir. Ülkü (2018), öğretmenlerin uzaktan eğitim tutumları ile teknolojiyi kullanma becerileri arasında anlamlı farklılıklar olmadığını gözlemlemiştir.

Buna göre bu araştırma sonuçlarının mevcut araştırma sonuçlarıyla benzer olduğu söylenebilir.

5.1.8. Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İnternette Geçirilen Zaman Değişkenine İlişkin Sonuçları

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumları ile internette geçirdikleri zaman değişkeni arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan analizler sonucunda; ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin internette geçirdikleri zaman ile uzaktan eğitime karşı tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu gözlemlenmiştir. Veriler ve ki-kare testi sonuçları incelendiğinde ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının internette geçirilen zamana paralel olarak arttığı görülmüştür.

Ergin (2010) internet kullanım süreleri yüksek olan öğretmenlerin uzaktan eğitime bakış açılarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Bu sonucun mevcut araştırmanın sonuçlarıyla örtüştüğünü söylemek mümkündür. Bunun yanında bazı araştırmalarda (Kocayigit ve Uşun 2020) uzaktan eğitim uygulamalarında en önemli görülen iletişim aracının internet olduğu belirlenmiştir. Bunun sebebinin internetin kolay ulaşılabilmesi, ekonomik olması, zaman ve mekandan bağımlı kalmadan yürütülebilmesi ve daha büyük bir kitleye hitap edebilmesi olabilir. Yenilmez vd. (2017) tarafından yapılan araştırmada uzaktan eğitimin kullanılmasındaki en etkili aracın internet olduğu düşünüldüğü sonucuna ulaşılmıştır. İnternet sitesi türüne göre eğitim ve araştırma sitelerini kullananların uzaktan eğitime karşı daha olumlu tutum içerisinde oldukları gözlemlenmiştir. ulaşılan bu sonuçlar mevcut araştırmanın sonularıyla paralel olduğunu söylemek mümkündür.

Moçoşoğlu ve Kaya (2020) tarafından yapılan araştırmada ise öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumları ile internet bağlantısına sahip olma değişkeni arasında anlamlı farklılıklar olmadığı gözlemlenmiştir. Buna araştırmada ulaşılan sonucun mevcut araştırmada ulaşılan bulgularıyla çeliştiği söylenebilir.

5.2. ÖNERİLER

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime karşı tutumlarının incelendiği bu araştırmada ortaokul öğretmenlerinin uzaktan eğitime yönelik tutumları branş, cinsiyet, görev yapılan okul türü ve öğrenim durumlarına anlamlı farklılıklar bulunmamış, mesleki kıdem ve internette geçirilen zamana göre farklılık göstermiştir. Ayrıca Ortaokullarda görev yapan öğretmen tutumları incelendiğinde uzaktan eğitim için teknolojik altyapı yetersizliği, öğrencilerden bazılarının derslere giriş yapmadıkları, bazılarının ise yoksunluktan dolayı derslere giriş yapamadıkları veya derslere giriş yapan öğrencilerin bir kısmının çeşitli bahanelerle dersleri ciddiye almamaları gibi olumsuzluklardan bahsettikleri görülür. Bu tarz olumsuzlukların giderilmesi için şunlar uygulanabilir:

1. Ortaokul öğretmenleri ve öğrencilerinin teknolojik alt yapı sorunlarının giderilmesi için teknik destek verilebilir veya internet erişiminde işe yarar bir kolaylık sağlanabilir.
2. Ortaokul öğretmenlerine uzaktan eğitimi daha profesyonel yönetebilmeleri için güncel teknolojileri etkili kullanabilecekleri hizmet içi eğitimler verilebilir.
3. Öğrencilere öğretmenleri tarafından uzaktan eğitim için gerekli olan teknolojik bilgiler öğretiler.
4. Cihaz eksikliği veya internet altyapısından kaynaklanan sorunlar nedeniyle uzaktan eğitimden mahrum kalan öğrencilere bu sorunlarının giderilmesinde yardımcı olunabilir.

5. Ortaokul öğretmen ve öğrencilerinin uzaktan eğitimde kullanılacak teknolojik aletlere daha ucuz erişim sağlanması konusunda çeşitli kolaylıklar sağlanabilir.
6. Okul yöneticileri uzaktan eğitime erişim sağlayamayan öğrencileri tespit ederek okul imkanları ölçüsünde okulda bulunan bilişim sınıflarını öğrencilerin erişimine açabilir.
7. Bilişim teknoloji sınıfları bulunmayan okullarda okul yöneticileri, il veya ilçe milli eğitim müdürlüklerine bu konu hakkında bilgi verebilir.
8. Uzaktan eğitime devamın sağlanabilmesi için devam zorunluluğu uygulanabilir.

5.2.1. Gelecekte Yapılacak Çalışmalara Yönelik Öneriler

1. Bu araştırma İstanbul ili Pendik ilçesi ile sınırlıdır. İleride yapılacak araştırmalarda alan biraz daha genişletilerek araştırma yapılabilir.
2. Bu araştırma ortaokullarda görev yapan öğretmenleri kapsamaktadır. İleride yapılacak araştırmalarda diğer kademeleri de kapsayacak şekilde araştırmalar yapılabilir.
3. Bu araştırmada uzaktan eğitim hakkında ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin tutumlarının çeşitli değişkenlere göre bir değişim gösterip göstermediği uzaktan eğitim tutum ölçeği kullanılarak ölçülmüştür. İleride yapılacak araştırmalarda farklı ölçekler ve farklı değişkenler kullanılarak araştırma yapılabilir.
4. Bu araştırmada ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarına yer verilmiştir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda hem diğer kademe öğretmenleri hem de öğrencilerin yer alacağı bir araştırmalar yapılabilir. Uzaktan eğitime yönelik öğretmen ve öğrencilerin fikir, görüş ve tutumları incelenerek bunlar arasında çeşitli karşılaştırmalar yapıp farklı sonuçlar elde edilebilir.

5. İleride yapılacak araştırmalarda uzaktan eğitimde etkili öğrenme ve öğretmennin nasıl yapılabileceği üzerine çalışmalar yapılarak uzaktan eğitimde verim ve kalitenin artırılması sağlanabilir.
6. Mevcut araştırma ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitimle ilgili tutumlarına odaklanmıştır. Gelecekte yapılacak bir araştırmada uzaktan eğitimde ailenin ve öğretmenin rolü içeren ve uzaktan eğitimde öğrencilerin gelişimine destek olabilecek araştırmalar yapılabilir.
7. Gelecekte yapılacak bir diğer araştırma uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmenin nasıl güvenilir bir şekilde yapılabileceği olabilir.
8. Uzaktan eğitimde sınıf yönetimi, uzaktan eğitimde materyal seçimi, uzaktan eğitimde derslerde kullanılabilecek yöntem ve stratejiler, uzaktan eğitimde çeşitli yaş gruplarına eğitimin nasıl verileceği gibi konu başlıkları gelecek dönemlerde araştırılabilecek konular arasında girebilir.

KAYNAKÇA

- Adıyaman, Z. (2002). Uzaktan Eğitim Yoluyla Yabancı Dil Öğretimi. *The Turkish Online Journal Of Educational Technology* 1(11).
- Ağır, F. (2007). *Özel Okullarda Ve Devlet Okullarında Çalışan İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Karşı Tutumlarının Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Tez). Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Ağır, F., Gür, H. ve Okçu, A. (2007). *Uzaktan Eğitime Karşı Tutum Ölçeği Geliştirilmesine Yönelik Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 3(2), 128–139. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/185997> adresinden erişildi.
- Ak, A., Oral, B. ve Topuz, V. (2018). Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu Uzaktan Öğretim Sürecinin Değerlendirilmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 2 (1), 71-80.
- Akgül, G. ve Oran, M. (2020). *Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin, Ortaokul Öğrencilerinin Ve Öğrenci Velilerinin Pandemi Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri*. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi Journal Of New Approaches In Education*, 3(2), 15–37. <https://dergipark.org.tr/en/pub/eyyad/issue/59733/847318> adresinden erişildi.
- Aktaş, Ö. (2008). *Uzaktan Eğitim Teknolojileri ve Kullanım Yeterlilikleri*. (Yayınlanmamış Tez). Marmara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Aktürk, A. O. ve Delen, A. (2020). *Öğretmenlerin Teknoloji Kabul Düzeyleri ile Öz-yeterlik İnançları Arasındaki İlişki. Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi*, 4(2), 67–80. <https://dergipark.org.tr/en/pub/bestdergi/issue/54949/625962> adresinden erişildi.
- Akyürek, M. İ. (2020). *Uzaktan Eğitim: Bir Alanyazın Taraması. Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 1–9. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1029473> adresinden erişildi.
- Al Lily, A.E., Ismail, A.F., Abunasser, F.M. & Alqahtani, R.H.A. (2020). Distance education as a response to pandemics: Coronavirus and Arab culture. *Technology in Society*.
- Antalyalı, Ö. L. (2004). *Uzaktan Eğitim Algısı ve Yöneylem Araştırması Dersinin Uzaktan Eğitim ile Verilebilirliği*. (Yayınlanmamış Tez). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Arat, T. ve Bakan, Ö. (2014). *Uzaktan Eğitim Ve Uygulamaları. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 14(1–2), 363–374. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/116745> adresinden erişildi.
- Aslantaş, T. (2014). *Uzaktan Eğitim, Uzaktan Eğitim Teknolojileri ve Türkiye’de Bir Uygulama*, 1–62. <https://www.tankutaslantas.com/wp-content/uploads/2014/04/Uzaktan-Egitim-Uzaktan-Egitim-Teknolojileri-ve-Turkiyede-bir-Uygulama.pdf> adresinden erişildi.
- Atik, A. D. (2020). *Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algısı: Bir Metafor Analizi. Uluslararası Eğitim Araştırmacıları Dergisi*, 3(2), 148–170. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1309434> adresinden erişildi.

- Bacanak, A., Karamustafaoğlu, O. ve Köse, S. (2003). *Yeni Bir Bakış Eğitimde Teknoloji Okuryazarlığı. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(14), 191-196–196. <https://dergipark.org.tr/en/pub/pauefd/issue/11129/133104> adresinden erişildi.
- Baek, Y., Zhang, H. ve Yun, S. (2017). *Teachers' attitudes toward mobile learning in Korea. Turkish Online Journal of Educational Technology*, 16(1), 154–163. https://scholarworks.boisestate.edu/edtech_facpubs/155/ adresinden erişildi.
- Balaban, E. (2012). *Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitim ve Bir Proje Önerisi*. İstanbul: Işık Üniversitesi..
- Balaban, F. ve Hanbay Tiryaki, S. (2021). *Corona Virüs (Covid-19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi*, 10(1), 52–84. <http://www.itobiad.com/tr/pub/issue/60435/769798> adresinden erişildi.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Çalışmalar: Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baran, H. (2020). Açık ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6 (1), 28-40.
- Başar, M., Arslan, S., Enes, G. ve Akpınar, M. (2020). Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algıları. *Turkish Studies-Educational Sciences*, 15(6), 3959–397. doi:10.47423/turkishstudies.46000
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020). *Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinin Getirisi Olan Uzaktan Eğitimin Etkililiği Üzerine Bir Çalışma. AJER -*

Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi, 5(2), 368–397.

<https://dergipark.org.tr/pub/egitim> adresinden erişildi.

Başaran, M., Ülger, I. G., Demirtaş, M., Kara, E., Geyik, C. Ve Vural, Ö. F. (2021). Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Teknoloji Kullanım Durumlarının İncelenmesi. *Opus Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(37), 4619–4645. Doi:10.26466/Opus.903870

Bayraktar, D., Karakuş, N., Ucuzsatar, N., Karacaoğlu, M. Ö. ve Esendemir, N. (2020). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşleri. *Rumeli DE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 19, 220–241. doi:10.29000/rumelide.752297

Bıyıklı, C. ve Özgür, A. O. (2021). Öğretmenlerin covid-19 pandemi dönemindeki senkron uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi* (C. 7).

Bircan, İ., Karakütük, K., Senemoğlu, N., Tezcan, M., Erdem, A. R., Erkılıç, T. A., ... Şahin, A. E. (2003). *Öğretmenlik Mesleğine Giriş*. Anı Yayıncılık. Ankara: Anı Yayıncılık.

Borich, D. G. (2017). *Etkili Öğretim Yöntemleri Araştırma Temelli Uygulama* (Effective Teaching Methods Research - Based Practice) Gray D. Borich (8. bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Bozkurt, A. (2017). *Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını*. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 85–124. <https://dergipark.org.tr> adresinden erişildi.

- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *AUAd*, 6(3), 112142.
- Can, E. (2012). *Açık ve Uzaktan Eğitimde Akreditasyon Yeterlilik Düzeyinin İncelenmesi*. (Yayı nlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Can, E. (2020). *Coronavirüs (Covid-19) Pandemisi ve Pedagogik Yansımaları: Türkiye’de Açık ve Uzaktan Eğitim Uygulamaları. Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 11–53. <https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/55662/761354> adresinden erişildi.
- Cantürk, G. ve Cantürk, A. (2021). *İngilizce Öğretmenlerinin Covid-19 Küresel Salgını Sürecinde Gerçekleştirdikleri Uzaktan Eğitim Deneyimleriyle İlgili Görüşlerinin Metaforlar Yoluyla Belirlenmesi. International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences*, 3(1), 1–38. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1483086> adresinden erişildi.
- Cookson, P. S. (1989). Research On Learners And Learning in Distance Education. *The American Journal Of Distance Education*, 2 (1), 22-34.
- Creswell, J. W. (2017). *Araştırma Deseni: Nitel, nicel ve karma yöntem yaklaşımları*. (Çev. Ed. Selçuk Beşir Demir), Ankara: Eğiten Kitap.

- Çakmak, Z. ve Kaçar, T. (2021). The Views of Social Studies Teachers on Globalization. *Review Of International Geographical Education (RIGEO)*, 11(3), 605–620. doi:10.33403/rigeo.870846
- Çekiç, U. (2010). *Uzaktan Eğitim Sistemi Tasarımı*. (Yayınlanmamış Tez). İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çilek, A., Uçan, A. ve Ermiş, M. (2021). *Pandemi Sürecinde Sınıf Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 13(49), 308–323. <https://www.proquest.com/openview/2143e838c25169e44d52e4aff267a9a/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1356373> adresinden erişildi.
- Çoban, S. (2012). *Uzaktan ve Teknoloji Destekli Eğitimin Gelişimi*. Retrieved, 1,2013. <http://inet-tr.org.tr/inetconf17/bildiri/26.pdf> adresinden erişildi.
- Demir, E. (2014). *Uzaktan Eğitime Genel Bir Bakış. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 39, 203–211. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/55935> adresinden erişildi.
- Demir, F. ve Özdaş, F. (2020). Covid-19 Sürecindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 273–292. doi:10.37669/milliegitim.775620
- Dilara, Ö. G., Töral, A. ve Albuz, A. (2021). *Covid-19 Pandemi Sürecinde 4-13 Yaş Grubu Öğrencilerine Yönelik Uzaktan Çalgı Öğretimine İlişkin Öğretmen Görüşleri. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi (Dumlupınar University Graduate School of Education Journal)*, 5(1), 21–43. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1347035> adresinden erişildi.

- Dinçer, S. (2007). *Uzaktan Eğitim İçin Kullanılabilecek Bir Teknolojik Akıllı Sınıf Geliştirme Çalışması*. (Yayınlanmamış Tez). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Düzgün, S. ve Sulak, S. E. (2020). Öğretmen Adaylarının Covid-19 Pandemisi Sürecinde Uzakta Eğitim Uygulamalarına İlişkin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 619–633. doi:10.37669/milliegitim.787874
- Elitaş, T. (2017). *Uzaktan Eğitim Lisans Sürecinde Yeni İletişim Teknolojileri: Atatürk Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi*. (Yayınlanmamış Tez). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Erfidan, A. (2019). *Derslerin Uzaktan Eğitim Yoluyla Verilmesiyle İlgili Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşleri: Balıkesir Üniversitesi Örneği*. (Yayınlanmamış Tez). Balıkesir Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Ergin, C. (2010). *İlköğretim Öğretmenlerinin Uzaktan Eğitime Yönelik Bakış Açıları*. (Yayınlanmamış Tez). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Ergüney, M. (2017). *İnternet Yoluyla Uzaktan Eğitim Uygulamaları: Sorunlar ve Çözüm Önerileri*. (Yayınlanmamış Tez). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ersoy, M. (2008). *Uzaktan Eğitim-Öğretimin Yönetimi*. (Yayınlanmamış Tez). Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Fernando M. R. ve Schleicher, A. (2020). A Framework to Guide an Education Response to the COVID - 19 Pandemic of 2020. Oecd, *UNESCO's International Institute for Educational Planning*, 1–40.

- Garrison, D. R., Anderson, T. & Archer, W. (2000). Critical Inquiry in A Text-Based Environment: Computer Conferencing in Higher Education. *The Internet And Higher Education*, 2, 1–19.
- George, S. S. (2015). *Attitude of women learners towards distance education: a comparative analysis*. *Women Online Journal of Distance Education*, 4(1), 27–34. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.679.3821&rep=rep1&type=pdf> adresinden erişildi.
- Gök, B. ve Kılıç Çakmak, E. (2020). Uzaktan Eğitimde Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitim Algısı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 28(5), 1915–1931. doi:10.24106/kefdergi.3914
- Gökçe, A. T. (2008). Küreselleşme Sürecinde Uzaktan Eğitim. Dumlupınar Üniversitesi, *Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 1-12.
- Gupta, R. (2017). Impact of Ict in Distance Education and Teacher Perception Towards Knowledge of Ict Tools. *International Journal of Research -Granthaalayah*, 5(1), 163–171. doi:10.29121/granthaalayah.v5.i1.2017.1731
- Gülbahar, Y. (2019). *E-Öğrenme* (5. Baskı.). Ankara: Pagem Akademi.
- Gündüz, A. Y. (2013). *Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitim Algısı*. (Yayınlanmamış Tez). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Gürses, N. ve Demiray, E. (2009). Organizational Commitment Of Employees Of TV Production Center (Educational Television ETV) For Open Education Facility, Anadolu University. *Turkish Online Journal Of Educational Technology - TOJET*, 8(1).

- Haverback, H. R. (2020). Middle level teachers quarantine, teach, and increase selfefficacy beliefs: Using theory to build practice during covid-19. *Middle Grades Review*, 6(2), 1-6. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1257610>
- Horzum, M. B., Albayrak, E. ve Ayvaz, A. (2012). Sınıf Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitimde Uzaktan Eğitime Yönelik İnançları. *Ege Eğitim Dergisi*, 13(1), 56–72. <https://dergipark.org.tr/en/pub/egeefd/issue/4904/67214> adresinden erişildi.
- Houlden, S., & Veletsianos, G. (2020, March 12). Coronavirus pushes universities to switch to online classes – but are they ready? *The Conversation*, 12. <https://theconversation.com/coronaviruspushes-universities-toswitch-to-online-classes-but-arethey-ready-132728>
- İbicioğlu, H. ve Antalyalı, L. (2005). Uzaktan Eğitimin Başarısında İmkan, Algı, Motivasyon ve Etkileşim Faktörlerinin Etkileri: Karşılaştırmalı Bir Uygulama. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(14), 325–338.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Ankara. Tekışık web ofset.
- Karaca, İ., Karaca, N., Karamustafaoğlu, N. ve Özcan, M. (2021). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitimin Yararına İlişkin Algılarının İncelenmesi. *Examining Teachers' Perceptions of the Benefit of Distance Education*, 3(1), 209–224. doi:10.47793/hp.844113
- Karadağ, E. ve Yücel, C. (2020). Yeni Tip Koronavirüs Pandemisi Döneminde Üniversitelerde Uzaktan Eğitim: Lisans Öğrencileri Kapsamında Bir Değerlendirme Çalışılması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181–192. doi:10.2399/yod.20.730688
- Karakuş, G. ve Erşen, Z. B. (2021). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ve Covid - 19 Korkularının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, 9(2), 66–85.

- Karasar, N. (2020). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Basımevi.
- Karatepe, F., Küçükgençay, N. ve Peker, B. (2020). Öğretmen Adayları Senkron Uzaktan Eğitime Nasıl Bakıyor? BİR Anket Çalışması. *International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 7(53), 1262–1274. doi:10.26450/jshsr.1868
- Kavrat, B. (2013). *Çevrimiçi Uzaktan Eğitimde Öğretici Yeterliliklerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Tez). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim (1.bs.)*. Ankara: Pagem Akademi Yayınları. <http://www.jret.org/FileUpload/ds217232/File/uzaktanegitim.pdf> adresinden erişildi.
- Kaya, Z. ve Önder, H. H. (2002). *İnternet Yoluyla Öğretimde Ergonomi*. *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET*, 1(1), 48–54. <http://www.tojet.net/articles/v1i1/118.pdf> adresinden erişildi.
- Kaymakcı, S., Öztürk, F. Z., Yeşilbursa, C. C., Yeşiltaş, E. ve Yeşiltaş, N. K. (2008). *Bilim Teknoloji Ve Sosyal Değişme*. Ankara: Pagem Akademi.
- Keskin, M. ve Özer Kaya, D. (2020). Covid-19 Sürecinde Öğrencilerin Web Tabanlı Uzaktan Eğitime Yönelik Geri Bildirimlerin Değerlendirilmesi. *İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 59–67. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ikcusbfd/issue/55773/754174%0Ahttps://dergipark.org.tr/en/pub/ikcusbfd/issue/55773/754174> adresinden erişildi.

- Kılınç, M. (2015). *Uzaktan Eğitim Uygulamalarının Etkililiği Üzerine Bir Araştırma (İnönü Üniversitesi Uzaktan Eğitim Merkezi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı örneği)*. (Yayınlanmamış Tez). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Kırık, A. M. (2014). Uzaktan eğitimin tarihsel gelişimi ve Türkiye'deki durumu. *Marmara İletişim Dergisi*, (21), 73–73. doi:10.17829/midr.20142110299
- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 Salgını ve Beraberinde Getirdiği Eğitim Süreci. *Avrasya Sosyal ve Ekonomik Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(7), 283–289. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/asead/issue/54658/725274> adresinden erişildi.
- Kışla, T. (2016). *Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirme Çalışması*. *Ege Eğitim Dergisi*, 17(1), 258-271. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/225068> adresinden erişildi.
- King, W. R. ve He, J. (2005). Understanding the role and methods of meta-analysis in IS research. *Communications of the Association for Information Systems*, 16, 665-6
- Kocayigit, A. ve Uşun, S. (2020). *Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları (Burdur İli Örneği)*. *AVRASYA Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 8(23), 285–299. <https://dergipark.org.tr/en/pub/avrasyad/issue/56783/662503> adresinden erişildi.
- Koçdar, S. (2006). *Uzaktan Eğitim Ders Kitaplarının Geribildirim Açısından Değerlendirilmesi: Anadolu Üniversitesinin Uzaktan Eğitim Veren İşletme ve İktisat Fakülteleri Örneği*. (Yayınlanmamış Tez). Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı, Eskişehir.

- Koloğlu, T. F. (2016). *Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Bakış Açıları ve Hazırbulunuşlukları Ordu Üniversitesi Örneği*. (Yayınlanmamış Tez). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.
- Kurnaz, E. ve Serçemeli, M. (2020). COVID-19 Pandemi Döneminde Akademisyenlerin Uzaktan Eğitim Ve Uzaktan Muhasebe Eğitimine Yönelik Bakış Açıları Üzerine Bir Araştırma. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademi Dergisi*, (40-53).
- Kurnaz, A., Kaynar, H., Şentürk Barışık, C. ve Doğrukök, B. (2020). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(Özel Sayı), 293–322. doi:10.37669/milliegitim.787959
- Kurt, S. (2006). *Sanal Yükseköğretim Kurumlarının Karşılaştırılmalı Olarak İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Tez). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Lapada, A. A., Miguel, F. F., Robledo, D. A. R. ve Alam, Z. F. (2020). Teachers' Covid-19 Awareness, Distance Learning Education Experiences and Perceptions towards Institutional Readiness and Challenges. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*, 19(6), 127–144. doi:10.26803/ijlter.19.6.8
- MEB, (2020a). Uzaktan eğitim Bakan Selçuk'un verdiği dersle başladı. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü, Ankara. <https://yegitek.meb.gov.tr/www/ilkokul-ortaokul-ve-lise-ogrencileri-icin-eba-ve-trt-eba-tv-ile-uzaktan-egitim-suruyor/icerik/3037>
- MEB, (2017). *Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü*, Ankara. <http://oygm.meb.gov.tr/www/ogretmenlik-meslegi-genel-yeterlikleri/icerik/39> adresinden erişildi.

- Mengi, A. ve Alpdoğan, Y. (2020). Covid-19 Salgını Sürecinde Özel Eğitim Öğrencilerinin Uzaktan Eğitim Süreçlerine İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 413–437. doi:10.37669/milliegitim.776226
- Metin, M., Çevik, A. Ve Gürbey, S. (2021). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Görüşlerini Belirlemek İçin Ölçek Geliştirme Çalışması. *Maarif Mektepleri Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4, 15–35. doi:10.47155/mamusbbd.911344
- Moçoşoğlu, B. ve Kaya, A. (2020). *Koronavirüs Hastalığı (COVID-19) Sebebiyle Uygulanan Uzaktan Eğitime Yönelik Öğretmen Tutumlarının İncelenmesi. Kahramanmaraş Sütçü İmam University Journal of Education (KSU J Ed) Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Eğitim Dergisi (KSÜED)*, 2(1), 15–43. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ksued/issue/59531/800151> adresinden erişildi.
- Moore, M. G. (1989). Editorial: Three Types Of Interaction. *American Journal Of Distance Education*, 3(2), 1-6.
- Nasser, R. ve Abouchedid, K. (2000). *Attitudes and Concerns towards Distance Education: The Case of Lebanon. Online Journal of Distance Learning Administration*, 3(4), 1–11. <https://www.researchgate.net/publication/242283571%0AAttitudes> adresinden erişildi.
- Nichols, M. (2003). A Theory Of Elearning. *Educational Technology & Society*, 6(2), 1–10.
- Özalkan, G. Ş. (2021). *Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme: Pandemi sürecinde sosyal bilimler eğitimi yeniden düşünmek. International Journal of Economics Administrative and Social Sciences*, 4 (Special Issue), 18–26. <http://ijeass.gedik.edu.tr/tr/pub/issue/60097/872100> adresinden erişildi.

- Özarslan, Y. ve Ozan, Ö. (2014). *Yükseköğretimde Uzaktan Eğitim Programı Açma Sorunsalı. 19. "Türkiye’de İnternet" Konferansı Bildiriler Kitabı*, 27-29 Kasım 2014, Yaşar Üniversitesi; İzmir. <http://inet-tr.org.tr/inetconf19/bildiri/84.pdf> adresinden erişildi.
- Özbay, Ö. (2015). Dünyada ve Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Güncel Durumu. *The Journal of International Educational Sciences*, 2(5), 376–394. doi:10.16991/INESJOURNAL.174
- Özen, E. ve Baran, H. (2020). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi: Eskişehir Örneği. *Uluslararası Açık ve Uzaktan Öğrenme Konferansı (International Open & Distance Learning Conference)*, 631–638. <https://www.researchgate.net/publication/338478807%0AÖğretmenlerin> adresinden erişildi.
- Özen, Ü. ve Karaman, S. (2001). *Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde Sistem Tasarımı. Akdeniz İ.İ.B.F. Dergisi* (2), 81–102. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1123305> adresinden erişildi.
- Özgül, E., Ceran, D. ve Yıldız, D. (2020). Uzaktan Eğitimle Yapılan Türkçe Dersinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 395–412. doi:10.37669/milliegitim.776137
- Öztürk, M. M. (2012). *Uzaktan Eğitimde Ölçme Değerlendirme Sistemi Tasarımı ve Yazılım Test Teknikleri ile Performans Analizi*. (Yayınlanmamış Tez). Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Özüçelik, E. (2019). *Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Kullanımı Uludağ Üniversitesi Örneği*. (Yayınlanmamış Tez). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

- Papi, C. ve Büyükaslan, A. (2007). *Türkiye ve Fransa'daki Uzaktan Eğitimde Gelişmeler: Hangi Eğitim Hakkı*. Marsilya: Colloque Tice Mediterranee - Uzaktan Eğitimde İnsan / Değişim Sorunsalı.
- Parkinson, B., Fischer, A. H. ve Manstead, A. S. R. (2005). *Emotion in Social Relations: Cultural, Group, And Interpersonal Processes*. New York, NY: Psychology Press.
- Rahmadi, I. F. (2021). Teachers' Technology Integration and Distance Learning Adoption Amidst the Covid-19 Crisis: a Reflection for the Optimistic Future. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 22(2), 26–41. doi:10.17718/tojde.906472
- Soran, H. ve Akkoyunlu, B. (2006). Yaşam boyu öğrenme becerileri ve eğitimcilerin eğitimi programı: Hacettepe üniversitesi örneği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(30).
- Süğümlü, Ü. ve Doğan, K. (2021). Okuma Stratejilerinin Programlar Ve Ders Kitapları Bağlamında İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (58) , 131-153
- Süral, İ. (2015). Açıköğretim uygulamaları ve araştırmaları dergisi açık ve uzaktan öğrenmede teknolojik altyapının oluşturulması. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 1(4), 81–95.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (6th ed.)*, Boston: Allyn and Bacon
- Tekin, O. (2007). *Uzaktan Eğitim Yöntemi İle Verilen Hizmet-İçi Eğitim Programının Öğretmenlerin Öz-Yeterlik Algıları ve Tutumlarına Etkisi – Muğla İli Örneğinde*. (Yayınlanmamış Tez). Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

- Uça Güneş, E. P. (2016). Toplumsal değişim, teknoloji ve eğitim ilişkisinde sosyal ağların yeri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 191- 206.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/auad/issue/34017/376920>
- Umurhan, H. (2014). *Öğretim Elemanlarını Uzaktan Eğitime Teşvik Eden Unsurlar Gazi Üniversitesi Örneği*. (Yayınlanmamış Tez). Gazi Üniversitesi, Bilişim Enstitüsü, Ankara.
- Uşun, S. (2006). *Uzaktan Eğitim* (1. Baskı.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Uzunboylu, H. ve Özdamlı, F. (2011). Teacher perception for mobile learning: scale development and teachers' perceptions. *Journal of Computer Assisted Learning*, 27, 544–556.
<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1365-2729.2011.00415.x> adresinden erişildi.
- Ülkü, S. (2018). *İlkokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları*. (Yayınlanmamış Tez). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Bolu.
- Valentine, D. (2002). Distance learning: promises, problems, and possibilities. *Online Journal of Distance Learning Administration*, 5(3).
- Yadigar, G. (2010). *Uzaktan Eğitim Sistemlerinin Etkinliğinin Değerlendirilmesi (Gazi Üniversitesi Bilişim Sistemleri Uzaktan Eğitim Tezsiz Yüksek Lisans Programı örneği)*. (Yayınlanmamış Tez). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Yahşi, Ö. ve Kırkıç, K. A. (2020). Uzaktan Eğitim Sürecinde Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Turkish Studies-Education*, 15(5), 3827–3847. doi:10.47423/TurkishStudies.46136
- Yang, Y. ve Cornelius, L. F. (2004). Students' Perceptions Towards The Quality Of Online Education: A Qualitative Approach. *Association For Educational Communications And Technology*, Washington, DC.
- Yavuz, B. ve Aksoy, M. S. (2002). Türkiye’de Uzaktan Eğitim ve Sakarya Üniversitesi Uygulaması. *Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 169–175. doi:10.5505/saufbed.v6i1.5000017620
- Yenal, A. Ç. (2009). *Uzaktan Eğitim*. (Yayınlanmamış Tez). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yenilmez, K., Turgut, M. ve Balbağ, M. Z. (2017). Öğretmen Adaylarının Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 91–107. doi:10.17556/erziefd.305902
- Yıldız, M. (2015). *Uzaktan Eğitim Programlarında Ders Veren Öğretim Elemanlarının Uzaktan Eğitime Yönelik Bilgi, İnanç ve Uygulamaları Arasındaki İlişkiler*. (Yayınlanmamış Tez). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, H. ve Düğenci, M. (2010). Hizmet İçi Eğitime Farklı Bir Yaklaşım : E-Hizmet İçi Eğitim. Akademik Bilişim’10 - XII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 67–74. https://ab.org.tr/ab10/kitap/yilmaz_dugenci_AB10.pdf adresinden erişildi.
- Yolcu, H. H. (2020). *Koronavirüs (Covid-19) Pandemi Sürecinde Sınıf Öğretmeni Adaylarının Uzaktan Eğitim Deneyimleri. Açıköğretim Uygulamaları ve*

Araştırmaları Dergisi, 6(4), 237–250. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1268229> adresinden erişildi.

Yumbul, E. (2021). *Liselerde görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi*. (Yayınlanmamış Tez). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Samsun.

Zhou, L., Li, F., Wu, S. and Zhou, M. (2020). 'School's out, but class' on', the largest online education in the world today: Taking china's practical exploration during the covid-19 epidemic prevention and control as an example. *Best Evidence of Chinese Education*, 4(2), 501-519.

İNTERNET KAYNAKÇASI

Fortuneturkey. (2021). fortuneturkey. <https://www.fortuneturkey.comonline-egitim-pazari-buyuyor> (28.11.2021 tarihinde erişim yapılmıştır). adresinden erişildi.

<http://auosozluk.anadolu.edu.tr>. (2021). auosozluk. <http://auosozluk.anadolu.edu.tr> adresinden erişildi.

Sağlık Bakanlığı. (2020). Sağlık Bakanlığı. pdf. <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66494/pandemi.html> (28.04.2021 tarihinde erişim yapılmıştır). Adresinden erişildi.

TDK. (2021). <https://www.tdk.gov.tr/?s=uzaktan+egitim> adresinden erişildi.

UNESCO. (2020). UNESCO Covid-19 Education Response. <https://en.unesco.org/covid19>

EKLER

EK-1

YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Değerli Meslektaşlarım,

Bu araştırma ortaokullarda görev yapan öğretmenlerimizin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapılmaktadır. Bu çalışmadaki sorulara verdiğiniz cevaplar yalnızca bu çalışmanın amacı doğrultusunda kullanılacaktır. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Selami KOÇAK

Aşağıda sizin için uygun ifadeyi işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz:

- a) Kadın ()** **b) Erkek ()**

2. Öğrenim Durumunuz:

- a) Ön lisans** ()
b) Lisans ()
c) Yüksek lisans ()
d) Doktora ()

3. Branşınız:

a) Türkçe	()	b) Sosyal Bilgiler	()
c) Fen Bilimleri	()	d) Matematik	()
e) Yabancı Dil	()	f) Din Kültürü ve AB	()
g) Görsel Sanatlar	()	h) Müzik	()
ı) Beden Eğitimi	()	i) Teknoloji ve Tasarım	()
j) Bilişim Teknolojileri	()	k) Rehberlik	()
l) Arapça	()	m) Diğer	()

4. Mesleki kıdeminiz (yıl olarak):

- a) 0-5** ()
b) 6-10 ()
c) 11-15 ()
d) 16-20 ()
e) 20 ve üzeri ()

5. Görev yaptığınız okul türünüz:

- a)** Resmi (Devlet) Ortaokul ()
c) İmam Hatip Ortaokulu ()
b) Özel Ortaokul ()
h) Diğer ()

6. Teknoloji kullanım becerileriniz:

- a) Düşük ()
b) Orta ()
c) Yüksek ()

7. Günlük internet kullanma süreniz:

- a) 0-1 saat** ()
b) 1-3 saat ()
c) 3-5 saat ()
d) 5 saat ve üzeri ()

EK-2: UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

Uzaktan eğitime yönelik tutum ifadelerinden size uygun olanı işaretleyiniz.		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Uzaktan eğitimle bireylerin başarı süreçleri daha kolay takip edilir.					
2.	Uzaktan eğitimde zaman ve mekân kısıtlaması olmaması eğitimin sürekliliğini sağlar.					
3.	Uzaktan eğitim, istenildiği kadar tekrar edebilme esnekliği sağlar.					
4.	Yüz yüze eğitim, uzaktan eğitimden daha yararlıdır.					
5.	Uzaktan eğitim işitsel, görsel tasarımlar ve teknoloji yoluyla etkili öğrenmeyi sağlar.					
6.	Uzaktan eğitimde, eğitim ortamının kontrolü sağlıklı bir şekilde yapılamaz.					
7.	Uzaktan eğitim ile fırsat eşitliği sağlanır.					
8.	Uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme sonucunun hemen alınması öğrenci motivasyonu artırır.					
9.	Uzaktan eğitimle öğrenme anti-sosyaldır.					
10.	Uzaktan eğitimde bilgi birikimlerinin internet ortamında paylaşılması sebebiyle bilgiye erişim hızlıdır.					
11.	Uzaktan eğitim ile öğrenme, yüz yüze eğitimle öğrenmeye göre daha zevklidir.					
12.	Uzaktan eğitim hiç ilgimi çekmiyor.					
13.	Uzaktan eğitim, yüz yüze eğitimden daha etkilidir.					
14.	Uzaktan eğitim uygulamalarından nitelikli sonuçlar elde edilir.					
15.	Eğitimin en iyi şekilde gerçekleşmesi için yüz yüze etkileşim gereklidir.					
16.	Uzaktan eğitim öz değerlendirme becerilerini geliştirir.					
17.	Uzaktan eğitim büyük bir güce sahiptir.					
18.	Uzaktan eğitim uygulamalarının sonuçları etkili değildir.					
19.	Uzaktan eğitim, örgün eğitim uygulamalarında ortaya çıkan birçok problemin çözümünde etkilidir.					
20.	Uzaktan eğitim, ülkemizde sağlıklı bir şekilde uygulanamaz.					
21.	Uzaktan eğitimle herkes kendi düzeyinde eğitim alabilir.					

EK-3

UZAKTAN EĞİTİME YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ KULLANIM İZNİ

← Ölçek Kullanım İzni

Selami Koçak

Merhaba Sayın Hocam,
Ben Selami KOÇAK. İstanbul Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Bu yıl tez aşamasına geçmiş bulunmaktayım. Tez araştırmamda kullanmak amacıyla ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ölçmek için oluşturduğunuz Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinize ihtiyaç duymaktayım. Eğer izniniz olursa tez çalışmamda ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Sayın Hocam, Fatma Ağır Hoca'nın iletişim bilgilerine ulaşamadım. Sizde Fatma Hoca'ya ulaşabileceğim bir adres bulunmakta mıdır? Son olarak ölçek maddelerinizi benimle paylaşır mısınız? İyi günler diler, saygılarımı sunarım.

← Fwd: Uzaktan Eğitime Karşı Tutum Ölçeği

HülyaGUR

Selamlar,
Ölçek ve faktörler: ektedir. Referans vererek kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar dilerim.

← Re: ÖLÇEK KULLANIM İZNİ

Fatma Tayfur

Merhaba hocam
Ölçeği kullanabilirsiniz, çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim

Merhaba Sayın Hocam,
Ben Selami KOÇAK. İstanbul Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bölümü tezli yüksek lisans öğrencisiyim. Bu yıl tez aşamasına geçmiş bulunmaktayım. Tez araştırmamda kullanmak amacıyla ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin uzaktan eğitime yönelik tutumlarını ölçmek için oluşturduğunuz Uzaktan Eğitime Yönelik Tutum Ölçeğinize ihtiyaç duymaktayım. Eğer izniniz olursa tez çalışmamda ölçeğinizi kullanmak istiyorum. Son olarak ölçek maddelerinizi benimle paylaşır mısınız? İyi günler diler, saygılarımı sunarım.

EK-4**ETİK KURUL YAZISI**

Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Öğrencilerinden Selami Koçak'ın "Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ve Görüşleri Nelerdir?" başlıklı araştırmasının Beşeri Bilimler etik standartlarına uygunluğu Yeditepe Üniversitesi Beşeri ve Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu tarafından değerlendirilmiş ve onaylanmıştır.

**YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ BEŞERİ VE SOSYAL BİLİMLER ETİK
KURULU KOMİSYONU**

**02.06.2021 TARİHLİ
18/2021 No'lu TOPLANTI KARARLARI**

Prof. Dr. Suat ANAR
Etik Kurul Komisyon Başkanı
İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü

Prof. Dr. Sultan ÜZELTÜRK
Hukuk Fakültesi, Hukuk Bölümü

Prof. Dr. Ayla ERSOY
Güzel Sanatlar Fakültesi, Sanat Yönetimi Bölümü

Prof. Dr. Zeynep Aşlı ALICI
Ticari Bilimler Fakültesi, Uluslararası Finans Bölümü

Prof. Dr. Cengiz ERİŞEN
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü

Prof. Dr. Demet LÜKÜSLÜ
Fen-Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü

Prof. Dr. Saffet BABÜR
Fen-Edebiyat Fakültesi, Felsefe Bölümü

EK-5

ETİK KURUL ONAYI

YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

14.06.2021

Sayı : E.50532705-302.14.01-908
Konu : Selami Koçak Kurul Onayı

İLGİLİ MAKAMA

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Öğrencisi Selami Koçak'ın "Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ve Görüşleri Nelerdir?" başlıklı araştırma önerisinin beşeri bilimler etik standartlarına uygunluğuna ilişkin Yeditepe Üniversitesi Beşeri ve Sosyal Araştırmalar Etik Kurul Onayı ekte sunulmuştur.

Gerekli iznin verilmesi hususunu bilgilerinize arz ve rica ederim.

İmza
Prof. Dr. Fatma Yeşim EKİNCİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Etik Kurul Onayı.pdf

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Adresi : <http://belgedogrulama.yeditepe.edu.tr/bg.aspx?id=0DED9097-B07D-4BAE-9228-FA9168DB35B5>
Yeditepe Üniversitesi 26 Ağustos Yerleşimi, İnönü Mahallesi Kayışdağı
Caddesi 34755
Ataşehir / İSTANBUL
Telefon No: (0216) 578 00 00 Faks No: (0216) 578 02 99
İnternet Adresi www.yeditepe.edu.tr
Kep Adresi : yeditepeuniversitesi@hs03.kep.tr

Bilgi İçin: Suat ANAR
Telefon No: (0216) 578 00 00

EK-6

ARAŞTIRMA İZİN TALEBİ

T.C.
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Yazı İşleri Müdürlüğü

08.11.2021

Sayı : E.21568116-302.14.01-1036
Konu : Selami Koçak İzin Talebi

DAĞITIM YERLERİNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi yüksek lisans öğrencisi Selami KOÇAK'ın İstanbul Pendik ilçesinde gerçekleştireceği "Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ve Görüşleri Nelerdir?" başlıklı araştırmasına ilişkin belgeler ekte tarafınıza sunulmuştur.

Gerekli iznin verilmesi hususunu bilgilerinize arz ve rica ederim.

İmza
Prof. Dr. Fatma Yeşim EKİNCİ
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

- Ek :
- 1- EK - Selami Koçak Veri Toplama Aracı.pdf
 - 2- EK- Etik Kurul Onayı.pdf
 - 3- Selami Koçak ARAŞTIRMA ÖN BAŞVURU FORMU.pdf
 - 4- Selami Koçak Kurul Onayı.pdf

DAĞITIM :
Gereği :
İSTANBUL İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

Bilgi :
Etik Kurulu Başkanlığı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Adresi : <http://belgedogrulama.yeditepe.edu.tr/bg.aspx?id=D2BDDBC6-4DB3-45B2-8C23-EE8B70D806B3>
Yeditepe Üniversitesi 26 Ağustos Yerleşimi, İnönü Mahallesi Kayışdağı
Caddesi 34755
Ataşehir / İSTANBUL
Telefon No: (0216) 578 00 00 Faks No : (0216) 578 02 99
İnternet Adresi www.yeditepe.edu.tr
Kep Adresi : yeditepeuniversitesi@hs03.kep.tr

Bilgi İçin: Samet Köstekci
Telefon No:

EK-7

İSTANBUL İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZNİ ve VALİLİK OLURU

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-59090411-20-37045870
Konu : Anket ve Araştırma İzni (Selami KOÇAK)

16/11/2021

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : a) Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 21.01.2020 tarihli ve 2020/2 sayılı genelgesi.
b) Yeditepe Üniversitesinin 14.06.2021 tarihli ve 908 sayılı yazısı.
c) Müdürlüğümüz Araştırma ve Anket Komisyonunun 16.11.2021 tarihli tutanağı.

Araştırma Konusu : Ortaokullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Uzaktan Eğitime Yönelik Tutumları ve Görüşleri Nelerdir?
Araştırma Türü : Anket
Araştırma Yeri : İstanbul/Ortaokul
Araştırma Kişiler : Öğretmen
Araştırmanın Süresi : 2021 - 2022 Eğitim ve Öğretim Yılı

Yukarıda bilgileri verilen araştırmanın; 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununa aykırı olarak kişisel veri istenmemesi, öğrenci velilerinden açık rıza onayı alınması, yüz yüze eğitime geçmiş olan kurumlarımızda, Covid-19 tedbirlerinin araştırmacı ve ilgili kurum idarelerince alınması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması, bir örneği Müdürlüğümüzde muhafaza edilen mühürlü ve imzalı veri toplama araçlarının kurumlarınıza araştırmacı tarafından ulaştırılarak uygulanması, katılımcıların gönüllülük esasına göre seçilmesi, araştırma sonuç raporunun kamuoyuyla paylaşılmasında ve araştırma bittikten sonra 2 (iki) hafta içerisinde Müdürlüğümüze gönderilmesi, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, eğitim ve öğretimi aksatmayacak şekilde, ilgi (a) genelge esasları dâhilinde uygulanması kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

Levent YAZICI
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
16/11/2021
Dr. Hasan Hüseyin CAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

- 1- İlgi (b) Yazı ve Ekleri (4 Sayfa)
- 2- İlgi (c) Tutanak (1 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Binbirdirek Mah. İmran Ökten Cad. No: 1 Sultanahmet Fethi İstanbul
Telefon : 0212 384 36 30
E-posta : stratejigelistirma34@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Belge Doğrulama : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi İçin : Aydın BALTA
Unvanı : Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
İnternet Adresi : <http://istanbul.meb.gov.tr/>

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evrak.sorgu.meb.gov.tr> adresinden 1fee-84f5-350e-8757-780e kodu ile teyit edilebilir.